ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XIX (LIV) ■ Nr. 1 (439) ■ Ianuarie 2019 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

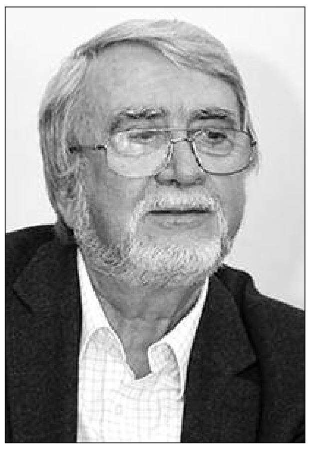
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

RADU MUNTEANU - ***Duminica Samarinencii,*** **Desești - naos -, 1780**

Eveniment editorial

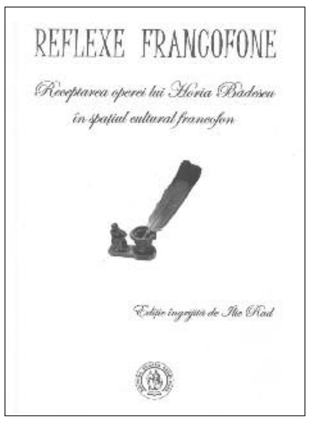
Horia Bădescu, scriitor francofon

Horia Bădescu

Se spune, şi pe bună dreptate, că literatura română nu reprezintă mare lucru în contextul literaturii europene şi universale, că nu şi-a câştigat un loc al ei. Din fericire, sunt câţiva scriitori excepţionali care au parte de o bună imagine, ca şi de premii, în spaţii culturale din afara ţării. Unul dintre aceştia este Horia Bădescu (originar din Aref – Argeş), scriitor total: poet, prozator, eseist, teoretician al culturii. Recent a apărut volumul *Reflexe francofone. Receptarea operei lui Horia Bădescu în spaţiul cultural francofon* (Editura Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018), ediţie îngrijită, prefaţă, notă asupra ediţiei şi indice de nume de Ilie Rad.

Cartea cuprinde cronicile şi ecourile critice şi hermeneutice ale operei lui Horia Bădescu apărute în Franţa, precum şi mai multe scrisori de la oameni de cultură francezi. Aş zice că sunt mai numeroase, mai elogioase şi mai profunde, în fond, decât cele apărute în România, în literatura căreia îi aparţine autorul. Dar, după cum dovedeşte cu prisosinţă volumul acesta vast, Horia Bădescu aparţine deopotrivă şi literaturii franceze, el lucrând pentru ţară la Paris, dar şi publicând acolo în limba franceză şi desăvârşindu-şi cariera academică.

Ilie Rad scrie în prefaţă: „...prezentele cronici adaugă profilului de autor al lui Horia Bădescu efigia sa de *scriitor francofon*, de poet, mai ales, care-şi asumă actul creator într-o limbă secundă, „dar perfect stăpânită”, franceza, cum remarca profesorul şi criticul Jean-Pierre Longre. De asemenea, se vede din aceste pagini, cât de importantă este statura de *eseist* şi *romancier* a lui Horia Bădescu, în condiţiile în care eseul său, *Memoria Fiinţei. Poezia şi sacrul*, respectiv cele trei romane ale sale sunt doar amintite în lucrările româneşti menţionate, fără a se face niciun comentariu asupra lor (nu vorbim aici despre cronicile care au marcat apariţia acestora), în timp ce în spaţiul francofon se bucură de cele mai elogioase aprecieri”.

Iată, dar, un volum care relevă faptul că Horia Bădescu este cu adevărat un scriitor european. **(DAD)**

Tudor Cristea

Unul dintre cei mai iubiţi şi respectaţi scriitori şi profesori, poetul, prozatorul, criticul şi istoricul literar, fondatorul unor reviste culturale şi al unor cenacluri literare, Tudor Cristea, ne-a părăsit. În noaptea de 31 decembrie 2018 spre 1 ianuarie 2019 – subitul, vorba lui Şerban Cioculescu – l-a răpit dintre cei dragi, dintre rude, prieteni şi admiratori pe Omul şi Scriitorul care a fost şi va rămâne în conştiinţa celor care l-au cunoscut prin măreţia spiritului său.

După şcoala elementară în Jugureni-Dâmboviţa, satul de origine al tatălui, după liceul (azi, Colegiul Naţional „Vladimir Streinu”) din Găeşti, după absolvirea Facultăţii de Limba şi Literatura Română a Universităţii din Bucureşti (1970), Tudor Cristea alege să fie profesor în Găeşti, din 1990 la Colegiul Naţional „Vladimir Streinu”, opţiune ce l-a îndepărtat de Capitală, de centrul lumii literare.

Excelent profesor, continuă să creeze literatură după debutul în revista „Argeş” din Piteşti (1968), redebutează în 1971 în „România literară” în rubrica lui Geo Dumitrescu „Vă propunem un poet”. În 1976 îi apare volumul de versuri „Astrul natal”, premiat la cea de-a doua ediţie a concursului de debut al Editurii Eminescu. Treptat, Tudor Cristea devine o voce distinctă, originală apreciată în literatura contemporană. Apar, rând pe rând, volumele de versuri ***Ţintă vie*** (1979), ***Tablou cotidian*** (1983), ***Conturul speranţei*** (1987) urmate, în 1989, de romanul ***Porţile verii***, toate la Editura Eminescu.

Cariera de profesor îl determină probabil să abordeze critica literară, încet dar sigur devenind un critic apreciat respectat (volumele ***Parte şi întregul*** – 1999, ***Chipul şi oglinda, eseuri de critică şi istorie literară*** – 2005, ***De la clasici la contemporani*** – 2008, ***Arta derivei. Tablete, consemnări, resemnări*** – 2011, ***Revizuiri şi consemnări*** – 2012). Autor al unor eseuri critice din care reiese originalitatea criticii sale: nici iconoclastă, nici demolatoare, nici negativistă, ci disociativă, ocolită de idiosincrazii, marcată ici-colo de spiritul didactic în excelente expozeuri trădându-l pe practician – o viaţă profesor la Colegiul Naţional „Vladimir Streinu”. Sunt, de asemenea, apreciate de criticii contemporani stilul academic, expunerea clară, lovinesciană a judecăţilor de valoare în interpretarea şi evaluarea operelor literare asupra cărora s-a oprit. Mai degrabă camilpetrescian, în linia „găeştenilor” Şerban Cioculescu şi Vladimir Streinu, Tudor Cristea a fost un vizibil oponent al criticii aşa-zis creatoare a lui G. Călinescu. Majoritatea cronicilor sale a apărut în revista târgovişteană „Litere” pe care a întemeiat-o în 2000 cu câţiva colaboratori şi amici, în „România literară” sau în „Luceafărul” (de dimineaţă).

Tudor Cristea nu a fost un izolat în turnul său de fildeş. Prin revista „Litere”, prin salonul literar al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni (2005-2018), el a fost animatorul culturii scrise dâmboviţene, mulţi, dacă nu majoritatea, considerându-l a fi mentorul care le-a condus cu autoritatea sa paşii în creaţia literară. A fost un om al Cetăţii, dedicând din timpul său preţios comunităţii, presei locale şi naţionale, şcolii ce a fost onorată să-l aibă profesor. Numeroase distincţii au răsplătit întreaga sa activitate, pe niciuna însă nu a preţuit-o mai mult decât respectul, admiraţia şi dragostea concetăţenilor şi a emulilor săi.

Deplângem cu toţii trecerea în Absolut a marelui om, scriitor şi prieten care a fost Tudor Cristea.

Sincere condoleanţe familiei îndoliate.

Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar nouă, prietenilor şi colegilor săi, să ne dea putere să trecem peste această grea pierdere pentru noi fiecare în parte şi pentru cultura scrisă dâmboviţeană şi naţională.

**SOCIETATEA SCRIITORILOR TÂRGOVIŞTENI
FILIALA „ION HELIADE RĂDULESCU” A UZPR, TÂRGOVIŞTE**

O sută de cărţi (ale teleormănenilor) în o sută de ani

În revista *Caligraf* de la Alexandria, nr. 198/2018, istoricul literar Stan V. Cristea scrie o pagină cu adevărat de istorie literară, respectiv un articol şi o listă cu o sută de cărţi în o sută de ani a scriitorilor originari din Teleorman. Totul structurat pe genuri: poezie, proză scurtă, roman, teatru, critică şi istorie literară, publicistică şi memorialistică. Această pagină ne relevă faptul că în Teleorman au existat şi există scriitori de valoare. Nu lipsesc din listă (poate şi, fatalmente, uşor subiectivă): Marin Preda, Constantin Noica, Gala Galaction, Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu, Dimitrie Stelaru, toţi cu mai multe titluri, plus scriitori contemporani importanţi. Stan V. Cristea este autorul unor bibliografii cvasicomplete ale lui Marin Preda sau Constantin Noica, dar şi al unui Dicţionar al scriitorilor din Teleorman, actualizat. Acesta a fost un model pentru astfel de dicţionare şi în alte judeţe. Dacă în fiecare judeţ, un istoric literar ar fi făcut un „canon” al scriitorilor din judeţul său, atunci istoria literară din România ar avea de câştigat, ar avea de unde să alcătuiască un tabel al operelor fundamentale româneşti la aniversarea Centenarului Marii Uniri.

Carte nouă

Firiţă Carp - Timbre de lipit pe suflet

(Editura UZP – Uniunea Ziariştilor Profesionişti din România -, Bucureşti, 2018)

Poetul, gazetarul şi editorul Firiţă Carp este o figură în viaţa literară de la noi: un om deschis, având cultul prieteniei, participant agreabil la evenimente culturale, dar şi conviv fermecător. Am putea spune că nimic din ce e plăcut în viaţa noastră culturală (altfel, deloc idilică) nu-i e străin. Toate aceste trăsături şi le relevă Firiţă Carp în recentul volum *Timbre de lipit pe suflet*. E vorba de o seamă de tablete, toate având o pagină şi jumătate, autorul respectând dimensiunile, cu o disciplină precum cea a lui Cehov de odinioară, tot de o anume disciplină ţinând şi ordinea alfabetică a titlurilor în carte. Tabletele sunt nişte portrete de prieteni scriitori, pictori, muzicieni, ziarişti, ale unor oameni, în fond. Cândva, Fănuş Neagu a scris o *Carte cu prieteni*, mulţi dintre prietenii din carte devenindu-i ulterior duşmani, şi asta pentru că marele prozator era un om temperamental, coleric, având un talent ieşit din comun de a spune pe şleau adevăruri sau jumătăţi de adevăruri care, cum se ştie, deranjează. O carte cu prieteni este şi volumul acesta de tablete al lui Firiţă Carp, dar el având grijă să nu-şi facă duşmani din prietenii evocaţi. Autorul vorbeşte „în dodii” despre cineva, despre o stare de spirit a lui în raport cu acel cineva, iar în penultima sau ultima frază îl şi deconspiră pe împricinat. Cititorul este mereu tentat, de la începutul tabletei, să meargă la sfârşit, ca să ştie despre cine e vorba.

Dar, cea mai potrivită prezentare sintetică a cărţii o face unul dintre prietenii din carte, scriitorul Ştefan Mitroi, pe clapeta primei coperţi: „Firiţă Carp e de *meserie* prieten. În sensul că mizează pe sentimente în relaţiile cu semenii săi, *beteşug* de pe urma căruia s-a ales cu o impresionantă colecţie de oameni frumoşi. De multe ori, pune frumuseţe de la el, ca să nu aibă nimeni de suferit.Îl ajută, ce-i drept, şi cuvintele, dându-i din frumuseţea lor. Firiţă Carp dă mai departe ce împrumută de la ele. Pe baza acestui

împrumut s-a născut cartea de faţă. O carte despre frumuseţea prieteniei scrisă de un om cu suflet nesăbuit de frumos!” **(DAD)**

Gheorghe Grigurcu

„«Infernul poți să-l recunoști îndată»”

■ A. E.: „Destinul: o tentativă a rațiunii de-a supune iraționalului existenței pentru ca aceasta să recadă iarăși în irațional. Unul dintre cele mai vechi jocuri ale rațiunii cu irațiunea, un joc de-a v-ați ascunselea.

■ Atîtea zile înfundate în scepticism, neputință, recuzare intimă. Dar nu te poți apropia de tine însuți decît retrăgîndu-te. Biata ta identitate e acum un dar însîngerat.

■ „Făgăduim după speranțele noastre și ne ținem făgăduiala potrivit temerilor noastre” (La Rochefoucauld).

■ Pe micul ecran, imagini cu Elvis Presley, înveșmîntat în celebrul său costum alb. Dar îmi vin în minte îndată nenumărate sosii ale „regelui”, prezentate și acestea suficient de des, fapt ce duce la un efect curios: ele își devalorizează prototipul, care pare la rîndu-i o imitație, în vreme ce autenticitatea i s-a transferat în multiplele interpretări menite a-l glorifica.

■ „Cifrele privind accesarea fondurilor europene arată așa: Grecia – 100%, Polonia – 50%, Bulgaria – 70%. România abia dacă și-a dat majoratul cu aproape 18%. Mai bine, oricum se furau. În acest moment însă, România are, pentru a opta lună consecutiv, cea mai mare inflație anuală din Uniunea Europeană, 4,7%. «Îndrăznește să disperi» ar fi trebuit să fie sloganul electoral al PSD-ului” (**Dilema veche**, 2018).

■ Să fie insuficient conceptul de Dumnezeu, să nu fi fost Cioran ateu pînă la capăt? Iată ce scria: „N-aș vrea să trăiesc într-o lume golită de orice sentiment religios. Nu la credință mă gîndesc, ci la acea lăuntrică vibrație care, independentă de orice crez, ne proiectează în Dumnezeu, și cîteodată chiar *mai sus*”.

■ A. E.: „Infernul poți să-l recunoști îndată, nu și Paradisul”. Cum așa? „Ai o vîrstă. Clipele acestea mediocre pe care le dai la o parte fără regret s-ar prea putea să ți se pară la un moment dat paradiziace. Agonia nu e pretențioasă”.

■ „În mod tradițional, istoricii au avut tendința să creadă că în Egiptul antic a fost domesticită prima pisică, datorită reprezentărilor clare de pisici de casă în picturile egiptene vechi de aproximativ 3.600 de ani. Cu toate acestea, în 2004, un mormînt neolitic a fost excavat în Cipru, care conținea schelete, situate aproape unul de celălalt, atît de om, cît și de pisică. Mormîntul are aproximativ 9.500 de ani vechime” (**România liberă**, 2018).

■ Jena cu care primesc mulțumiri pentru un articol închinat unui autor ce se arată satisfăcut cu asupra de măsură. Nu mi-am făcut decît datoria, îi răspund, îngrijorat totuși ca nu cumva să fi săvîrșit o greșeală făcînd pe tabla de șah a comentariului o mutare care să aibă consecințele unei slăbiciuni critice. Sau, și mai grav, textul meu să fi fost luat drept o adulare. Oricum, o situație echivocă.

■ Caragiale: „Mă, Kant ăsta al vostru e un mare moftangiu”. Dar nici contemporanul nostru L.C. nu se lasă mai prejos, executîndu-l la indigo pe Cioran: „«*Să nu te fi născut*, numai să te gîndești la asta, ce fericire, ce libertate de spațiu!». Ce moftangiu!”

■ „Adevărata uimire este făcută de memorie, nu de noutate” (Cesare Pavese).

■ Acele vremuri de demult cînd doar cîteva rînduri literare te făceau să visezi sălbatic. Licean, te bătea gîndul să te duci la București și să săruți mîna unor Arghezi, G. Călinescu...

■ Frumusețea nu e doar o „promisiune de fericire”, ci și o promisiune a adîncimii sale infinite, o promisiune a absolutului său cum a oricărei forme de existență.

■ Psihologia tortuoasă a puterii care se complace într-o solitudine mobilată de mase și într-o naivitate corelată cu un pragmatism de succes, astfel cum o înfățișează un profesor de istorie de la Cambridge, David Raynolds. Acesta are în vedere „un lider care nesocotește sfaturile critice ale profesioniștilor, controlînd puterea și informațiile dintr-un cerc interior și care are succes la masa tratativelor, obținînd cel mai bun scor; un lider a cărui retorică a devenit tot mai extravagantă și mai înșelătoare, dar a cărui naivitate aparentă e posibil să fi fost masca omului care știe că a mers prea departe pentru a se întoarce”. Istoricul britanic se oprește la două cazuri, Tony Blair și Neville Chamberlain. Dar ilustrații posibile, mai vechi și actuale, pot fi, desigur, mult mai numeroase.

■ 27 noiembrie 2013. Prima zăpadă are ceva arhanghelesc. Fulgi din aripi imateriale.

■ Marile suferințe sunt fraterne fiindcă iau naștere în real, marile bucurii sunt egotice fiindcă iau naștere în lumi ideale.

■ Se spune că Bizet plîngea cînd își compunea muzica.

■ Senectute. Nu cumva sensibilitatea ta tot mai acută, greutatea vădit sporită de-a suporta micile, la urma urmei inevitabilele contrarietăți ale vieții curente semnifică alarma ființei în fața marelui dezastru care se apropie? O prudență reflexă. Precum introducerea unor camere de luat vederi care înregistrează tot ce mișcă în jurul unei case amenințate de răufăcători.

■ Mierea este singurul aliment neperisabil. Cu toate acestea, păstrată în soare, i se pot distruge unele enzime. O albină produce în întreaga sa viață doar a zecea parte dintr-o linguriță de miere. Pentru a strînge 1 kg. de miere, albinele trebuie să culeagă 3,4 kg. de nectar din circa 7 milioane de flori. Pentru 10 g. de miere, albina trebuie să parcurgă 400 km.

■ Trăim în lume prin aproximații, relativizări, improvizații. Printr-un du-te-vino bezmetic de fapte care tind spre utopia definitivă, utopie crudă întrucît ne silește a o urmări fără încetare.

■ Cît de încet ia naștere uneori stilul în peștera ființei artistului, aidoma unor stalactite și stalagmite.

■ Toate ființele și toate lucrurile sortite morții încep a se apropia, a se înțelege, a semăna între ele, dacă le privim cu atenție. Cu o atenție, așa cum se cuvine, compasională.

■ „Format astfel din indivizi aflați în momentul cînd nu reprezintă nimic, un public este ceva imens, un spațiu abstract și vid, care este totul și nimic în același timp, în comoditățile, în clișeele, în mentalitățile sale, în arta de consum” (W. H. Auden).

■ Oboseala: o moarte în rate.

■ Devii tot mai tolerant cu tine însuți. E un regres sau un progres?

■ Perversitatea acelei stări de umilință pe care o reprezintă înclinația excesivă spre economii, avariția.

■ Octombrie 2013, Cluj. Alex Ștefănescu, la o întîlnire cu cititorii: „Mă detestă destui autori din trei motive: pentru că nu i-am trecut în Istorie, pentru că nu i-am lăudat, pentru că i-am lăudat și pe alții”.

■ Pe ce lume trăim. „Fiecare are ciudățeniile lui, dar unii reușesc să șocheze planeta! Cea mai ciudată creșă din lume și-a deschis recent porțile. Instituția nu e destinată bebelușilor, ci adulților de 50-70 de ani. O oră petrecută aici costă 500 de lire sterline. Bărbații care vin la «creșa» din Hull, East Yorkshire, au o pasiune pentru viața de bebeluși. Majoritatea sunt bancheri, bogătași sau investitori de succes. (...) De cum intră pe ușa instituției sunt preluați de Julie Preston, fostă expertă în tehnici sado-maso, devenită educatoare pentru «bebelușii adulți». Ea se ocupă cu schimbatul pamperșilor împuțiți, cu legănarea, cu «mutarea» la suzetă a gălăgioșilor și cu instruirea lor în tehnicile de «pipi la oliță» (...) Trei femei care au născut recent sunt plătite pentru a le da sîn plîngăcioșilor timp de 10-15 minute” (**Click**, 2018).

■ La un post de radio, un compatriot, călătorind în lume află că, „pentru mulți străini, România înseamnă trei cuvinte: Dracula, Ceaușescu, Nadia”.

■ Recunoaște. Scormonești în prezent cu o stăruință ce ți-a intrat în programul sufletesc, a devenit cutumă. Cîteodată poți întîlni, oarecum rezonabil, clipe deja trăite, fulgurații ale eului ce-l confirmă într-o stare de stranie liniște anxioasă, alteori dai de timpul inexistent al unui vid.

■ Există încă un Sud, cum legănarea într-un hamac, al ființei tale, gata a se uita pe sine, exultînd de un prezent solar suficient sieși, dar nu din trufie, ci dorind a se bucura de faptul că amintirea l-a îngăduit, cum o întoarcere acasă.

■ „Nu mă pot recunoaște ca aparținînd pe de-a-ntregul unei lumi sau celeilalte. Am nevoie de acest dezechilibru, să am două uși” (Le Clézio).

■ După Ceaușescu, precum după Mussolini. „În perioada ilegalității, totul era speranță; acum totul este perspectiva dezastrului” (Cesare Pavese).

■ Ironia: un fel de duel în care mai important decît rezultatul îl reprezintă alegerea martorilor adecvați.

■ „Emoționant! Britanicul Paul Barton, care a absolvit acum 22 de ani Universitatea Regală de Arte Frumoase din Londra și s-a mutat în Thailanda pentru a preda muzică, a devenit muzicianul elefanților. În 2011, Barton a început să aibă grijă de 30 de pahiderme care au fost abuzate și aduse apoi în rezervația naturală de lîngă Kanchanaburi. În același an și-a adus și pianina în sălbăticie. Atunci a cîntat arii din Bach și Beethoven și a descoperit cît de mult le place muzica clasică elefanților thailandezi” (**Click**, 2018).

■ Motiv de poem. Acest moment plecat înspre capătul invizibil al lumii, capăt care se povestește pe sine înainte de-a exista...

■ A înțeles cum merg lucrurile în viață (în cazul acesta în cea literară), dar în ce fel? După ce a păstrat o respectabil de lungă perioadă distanța cuvenită față de personajele influente, ne-a surprins începînd a le „face curte”, într-o manieră asiduă de care nu l-am crezut capabil. Aidoma unei vrednice gospodine care trece brusc la un libertinaj în stil mare, cum un chiot, în final, al eliberării sale din zăgazurile pudorii.

■ Un text liric, cum să zic, nu lipsit de interes, dar cumva aidoma unei fețe umane prea nenatural întinse, după ce s-a supus unei operații pentru înlăturarea ridurilor.

■ „Deranjarea reciprocă a sistemelor în infern. Totalitățile și Singularitățile sunt incompatibile. Un haos întreținut de lupte neîncetate, de amestecuri imposibile, de adversități mereu crescînde, mereu prezente. Și toate acestea cufundate în nesfîrșirea unei negații universale, unanime și organice” (Monseniorul Ghika).

■ Nu cumva Dumnezeu însuși ne dă o paradigmă copleșitoare de umilință creînd făptura umană, nevoindu-se a-i veghea drumul pecabil?

■ În anii fragezi se raporta la Celălalt precum la sine. Ajuns om de litere, se raportează la sine precum la Celălalt, nutrind însă nu o dată dorința ingenuă de-a se putea raporta la Celălalt precum la sine, ca odinioară.

■ Dezechilibrul pe care ni-l mărturisește e aproape în întregime sincer. Dacă ar fi total sincer, cel în cauză ar ceda iremediabil.

■ Marii autori pe coarda comicului au nu o dată impulsul unui revers amar, al depresiei și decepției („Mă grăbesc să rîd, ca să nu fiu silit să plîng”, mărturisea Beaumarchais). În schimb marii interiorizați, cei ce-și asumă dramele existențiale, recurg la supapa veseliei. Un exemplu: Kierkegaard. Un profesor de filosofie de la universitatea din Copenhaga, cunoscîndu-l, a scris: „Sunt greu de descris zîmbetul și înfățișarea lui atît de expresive. Avea felul lui special de a te saluta de la distanță, cu o simplă privire. Izbutea să transmită o blîndețe și o afecțiune infinită prin privirile lui, dar, pe de altă parte, era în stare să-i scoată din sărite pe oameni prin ironiile și sîcîielile lui”. Următoarele rînduri din jurnalul lui Kierkegaard coroborează o atare impresie: „Tocmai m-am întors de la o petrecere al cărei suflet și foc viu am fost; de pe buzele mele au curs neîncetat vorbe iscusite și sclipitoare, toată lumea a rîs și m-a admirat... dar am plecat... și aceste puncte-puncte ar trebui să fie la fel de lungi ca orbita Terrei... și am vrut să mă împușc”.

■ Imaginarul slujește poetului pentru a se odihni de sine. Excesul imaginarului nu e deja o lene?

■ A. E.: „S-a anunțat la radio că Putin dispune de-o avere de 40 miliarde de dolari, fiind cel mai avut conducător de stat al planetei. Se vede că pe fostul sol comunist averile rodesc însutit, înmiit aș zice, dacă adverbele acestea n-ar fi prea sărace. Să fie o răzbunare a epocii de «cumpătare» comunistă?”.

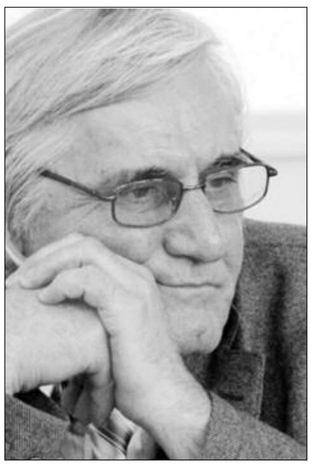
■ „E preferabil să știm lucruri nesigure despre lucruri importante, decît să știm lucruri sigure despre fleacuri” (Sfîntul Toma d'Aquino).

Senectute. Nu cumva sensibilitatea ta tot mai acută, greutatea vădit sporită de-a suporta micile, la urma urmei inevitabilele contrarietăți ale vieții curente semnifică alarma ființei în fața marelui dezastru care se apropie? O prudență reflexă. Precum introducerea unor camere de luat vederi care înregistrează tot ce mișcă în jurul unei case amenințate de răufăcători.

aforisme

eseu

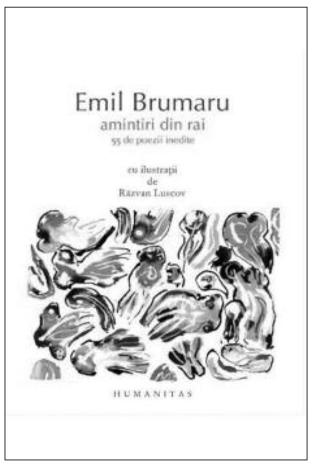
Nicolae Oprea

La plecarea unui Poet: Emil Brumaru

În prima zi a noului an, Emil Brumaru a împlinit opt decenii de viață, dar n-a avut răgazul să se bucure prea mult de aniversare, prin forța destinului, plecând *Dincolo* în a cincea zi a lui 2019. A lăsat în grija și folosul posterității o vastă operă poetică durabilă care certifică talentul poetului cu stil inconfundabil și manieră de „fals poet minor" (cum îl denumea Gheorghe Grigurcu), al cărui lirism „poartă, indelebilă, pecetea originalității" (I. Negoițescu). Rețin doar câteva volume publicate între *Versuri* (1970) și *Amintiri din rai* (2016), cu titluri ludic-ironice dar definitorii: *Julien Ospitalierul* /1974, *Cântece naive* /1976, *Adio, Robinson Crusoe* /1978, *Ruina unui samovar* /1983, *Dintr-o scorbură de morcov* /1998, *Fluturii din pandișpan* /2003, *Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* /2005, *Rezervația de îngeri* /2013 și *Infernala comedie* /2005, cu o ediție revăzută și adăugită în 2015. Dovadă a succesului de public printre cititorii comuni sunt și antologiile din creația sa, începând cu *Dulapul îndrăgostit* din 1980 în colecția de consacrare din acea vreme „Hyperion", cu postfață de Alex. Ștefănescu, apoi *Opera poetică* în 2/3 volume de la Chișinău și *Poeme alese (1959-1998)* din 2003 alcătuită de regretatul Alexandru Mușina, încheind cu cele două volume din ediția de *Opere* de la Polirom: I – *Julien Ospitalierul* și II – *Submarinul erotic.* Recunoașterea valorii în rândul cititorilor profesioniști este anunțată de Premiul Uniunii Scriitorilor obținut cu volumul de debut și certificată prin laurii Premiului Național „Mihai Eminescu" pe 2001, distincție augustă de noblețe poetică. În organica sa creație poetică, Emil Brumaru a realizat mixtura estetică între clasicismul formal, realismul viziunii și onirismul relațional. Universul poetic conturat cu fermitate de la începuturi se remarcă, înainte de toate, prin muzicalitatea versului susținută de rima cu rezonanțe eminesciene și barocul imaginilor poetice, mixte în fondul lor prin coabitarea idealității cu senzualitatea. Iar afilierea la gruparea onirică de la mijlocul anilor '60 nu este deloc întâmplătoare, poezia sa revelând multe puncte de interferență cu a lui Leonid Dimov.

Lirica lui Emil Brumaru propune o perspectivă spațială funciarmente originală, nutrită din îngemănarea tradiției cu inovația. Interiorul domestic ca spațiu închis (anexând bucătăriei și grădina prin care levitează îngerii) îndeplinește la el, paradoxal, rolul *deschiderii* spre infinit, astfel încât microuniversul conține în sine priveliștea cosmică. *Dulapul îndrăgostit*, ale cărui sertare cuprind imagini mirabile ale lumii segmentate, constituie spațiul în care va fi comprimat un nemărginit „imperiu" imaginar („Intram în dulap ca într-un imperiu/ Granițele lui, abia trecute, mi se păreau/ demult lăsate în urmă..."). Din unghiul poetului, obiectele adorate sunt surprinse în stadiul metamorfozei miraculoase. Atitudinea contemplativ-admirativă transpune subiectul liric în starea de grație, percepută ca inițiere în condiția îngerului cu lira în mână care plutește deasupra cotidianului banal, desprins de „mizeriile vieții". Poetul glorifică elementele care exprimă palpitul vieții și prospețimea universului („Spre-a ridica în slăvi cu lira-n mână/ Sânii bombați și roua din obraz"), considerându-se un *poet de duminecă* care explorează realul în tonuri sărbătorești, sub semnul extazului cu irizații senzuale. Astfel ajunge să supraliciteze acțiunea simțurilor (mai cu seamă, văzul, gustul și mirosul), detașându-se (auto)ironic de poezia conceptuală. Distinge cu acuratețe nuanțele cromatice sau tainice emisii sonore („Să risipim culorile cu ochii/ Și cu urechea sunetele vagi") și colectează avid parfumul domeniului intim al obiectelor neînsemnate. Tinde să culeagă *mierea lumii* (cu propria expresie) în tradiție arcadică, fără să niveleze relieful bogat al materiei prin „îndulcirea conturelor", configurând universul obiectual ca teritoriu absolut al binelui și fericirii, populat cu îngeri păzitori. În chip expresiv, recuzita poetică este contrasă din sfera suavității și candorii, Elementele transfigurate metaforic sunt caracterizate, în genere, prin moliciune și catifelare (*rouă moale, moi bile, cerbi catifelați*...), frăgezime și cruditate (*gânduri crude, fragede batiste*), căldură și tandrețe (*fluturi calzi, cheie tandră*...), prin transparență, dulceață, gingășie, finețe și delicatețe. Dintre fenomenele naturii, *roua* și *bruma* sunt preferate expresiv pentru aceleași atribute ale inocenței. Sunt, toate acestea, modalități de re-configurație metaforică prin anularea truismelor stilistice ce țin de epigonismul post-eminescian. Se realizează astfel o viziune edenică asupra universului intim dominat de miniatural și obiectual, în care și ființele umane care îl populează se definesc prin delicatețe și candoare, în pofida senzualității care le animă.

Aproape simultan cu *Versuri* (debutul propriuzis), Emil Brumaru inventează un personaj liric ca dublură poetică, *Detectivul Arthur*, care dă titlul celui de-al doilea volum din 1970. Creații livrești în esență (Julien Ospitalierul este contras, probabil, din Sfântul flaubertian, eroul din *La Légende de Saint Julien L'Hospitalier*), *Julien Ospitalierul* (eroul volumului din 1974, cu rol de alter ego), „auster și naiv" și „prietenul (său) trist și ciudat", Detectivul Arthur se înrudesc structural cu *Mopete* al lui Mircea Ivănescu. În fond, cu aceste dubluri poetice, confiscate de gestul gratuit, estetizant, se intră în inima absurdului de tip urmuzian. Cum deducem dacă analizăm starea de adorare a obiectelor din *Pâlnia și Stamate* și *Amorurile lui Julien Ospitalierul.* Dar, spre deosebire de Urmuz care fixează degradarea sentimentului prin devierea sublimului în grotesc, Brumaru menține relația sentimentală (asexuată) în sfera ideală, punând accentul pe latura genuină a jocului amoros. *Detectivul* și *Ospitalierul* sunt, evident, emanații ale provinciei imaginare cu rezonanțe bacoviene - „imperiul vast de lene calmă", în definiția poetului. Dar singuraticul detectiv, „visător și integru", evocă atmosfera provincială, imun la nevroze, cu sentimentul înscenării: „Ieșisem din cinematograful acela de la periferie unde rulase un film mut,/ Ținându-ne-atât de sfioși de mână...Cânta un pian.../ ªi când ne-am oprit în mijlocul străzii și m-ai întrebat, visătoare, ce am,/ Uitându-ne țintă unul la altul , deodată ne-am recunoscut!// Eram (Dumnezeule!) domnul ce tocmai coborâse din vechea cabrioletă,/ Cu fracul boțit și jobenul sub braț, venit ca să fure spre seară,/ Motanul familiei și tu erai, sigur, naiva subretă/ Ce-l vede și țipă, și el o împușcă-ntre sânii bombați,/ ș-apoi o iubește-n cămară..." (*A cincea elegie a detectivului Arthur*). În genera, poetica lui Emil Brumaru modifică substanțial raporturile subiectului liric cu universul ființial și obiectual. Prioritară, în viziune poetică hedonistă, este senzualitatea descătușată, emanată de ființele umane (Julien, Arthur, Reparata, Glycera ș.a.) și de obiectele însuflețite deopotrivă. Natura erotică devine explozivă în poemele grupate în volumul *Infernala comedie* din 2005.

Majoritatea poemelor definitorii provin, după toate indiciile, din perioada când Emil Brumaru viețuia ca medic de țară la Dolhasca (cu aproximație, între 1963 și 1975), începând cu originala *Elegie* din *Versuri*-le debutului („capodoperă a lirismului românesc"– considerată de I. Negoițescu) care deschide porțile universului poetic particular: „O, vechi și dragi bucătării de vară,/ Simt iar în gură gust suav de-amiază/ Și în tristețea care mă-nconjoară/ Din nou copilăria mea visează:/ Ienibahar, piper prăjit pe plită/ Pești grași ce-au adormit în sos cu lapte,/ Curcani păstrați în zeama lor o noapte/ Spre o delicatețe infinită /.../ Când sufletu-n muștar vrea să se culce/ Și-n ceainice vădindu-și eminența/ Prin fast de irizări și toarte fine/ Ceaiuri scăzute până la esența/ Trandafirie-a lucrului în sine!". Îngerul devine emblema spațiului poetic conturat de Brumaru, întrucât corespunde *postulatului seninătății serafice*, ca să uzez de expresia călinesciană. Pe vreme *Echinoxului,* am avut privilegiul de a mă bucura de mesajele încurajatoare ale Poetului din *rezervația de îngeri* de acolo și-mi permit să transcriu doar dedicația de pe volumul *Julien Ospitalierul* (Ed. Cartea Românească, 1974): „Dragului domn Nicop, sufletul meu făcut pilaf de nostalgie, asigurându-l de toată roua pe care i-o poartă, indiferent de fluturi și decrete,/ Îngerul Emil Brumaru/ 20 III - 974-/ Rezervația naturală de îngeri Dolhasca". Brumaru făcea din viața de toate zilele poezie. Iată-l acum într-un gen de autoportret liric: „Eu, Îngerul jongler Emil Brumaru,/ De Dumnezeu zvârlit ca zarul/ Unui amurg pe-acest pământ,/ Cad, șase-nouă, între sânii/ Ce-i țin pios în palma mâinii/ Și le sărut iul sfânt.// Nu-i Fluture să îmi despoaie, de rouă sufletul, nici ploaie,/ Pungi pline cu parfum solid/ Să îmi dizolve în ibrice/ Electrice și inamice/ Iubirea ce în ele-o-nchid.// Pieptarul tăbăcit cu ambră/ Mă apără de viața tandră./ Citesc, spre-a nu muri, Villon./ Căpșuna-mi lecuiește guta/ Și te ador în absoluta/ Pâlnie grea de gramofon." (*Baladă*)

Biblioraftul cronicarului

Ovidiu Genaru, ***Poezii, Antologie 1967-2017***, Prefață de George Bălăiță, Ed. Cartea Românească, București, 2018;

Leo Butnaru, *O sută și una de poezii,* Antologie, prefață și selecția reperelor critice de Arcadie Suceveanu, Ed. Academiei Române, București, 2018;

Liviu Capșa, *Putea să nu fie*, Ed. Cartea Românească, București, 2018;

Traian Ștef, *Epopeea șobolanului Louse,* Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018;

Sever Negrescu, *Psalmi de zi(s)*, Prefață de Ana Blandiana, Ed. Doxologia, Iași, 2018;

Alecu Ivan Ghilia, *Manuscrisul arestat/ Dragoste și moarte la Pelișor*, Editura Limes, Florești-Cluj, 2018;

Ion Munteanu, *O mie și una de femei / Amintirile unui hedonist*, Ed. Eikon, București, 2017;

Mihai Stan, *Drumul cărții / Din jurnalul unui editor*, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2018;

Ioan Vișan, *Secretul fecioarei Lara,* Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2018;

Viorel Savin, *Ca viermele în hrean / Amintiri necenzurate*, vol. I, Ed. Ateneul scriitorilor, Bacău, 2018;

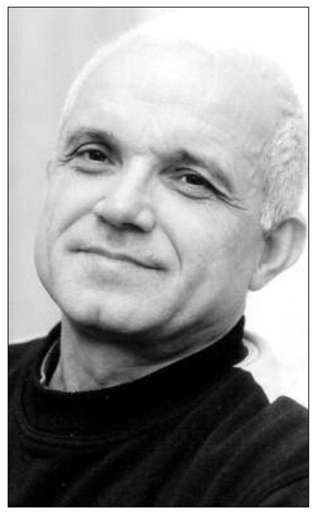
Oana Mihaela Savin, *Timpul meu de singurătate – pagini de jurnal* -, Ed. Ateneul scriitorilor, Bacău, 2018;

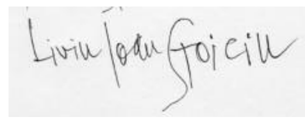
Niculae Gheran, *Ex-temporale*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018;

Florina Lircă-Moldovan, *Cornel Regman / A fi critic literar*, Cuvânt-înainte de Al. Cistelecan, Ed. Muzeul Literaturii Române, București, 2018;

Echinox 50, Volum coordonat de Ion Pop și Călin Teutișan, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018.

Liviu Ioan Stoiciu

Un an cum n-a mai fost altul pentru mine în plan literar

Nu pot să nu mă minunez și în scris — că am avut parte de un an de excepție, 2018, cum n-am mai avut și n-o să mai am în plan literar. Sunt sigur că după un „an de vârf" cum a fost 2018 („an de vârf" la posibilitățile mele „astrale"; Doamne ferește, dacă e să fie comparat cu anul „marelui și tarelui" Mircea Cărtărescu, care a primit premii europene de 75.000 de euro numai în 2018, titlul acestui text al meu e... penibil), va urma un an „zero", în spiritul extremelor antagonice „care mă caracterizează". Toată viața am trecut brutal de la bine la rău și am căzut de la înălțime (înălțime cucerită cu greu) direct în prăpastie. Fatalist, resemnat, mă mulțumesc mereu cu puțin, cu îndemnul *ce-o vrea Domnul*, cu *ce-mi e scris, în frunte mi-e pus* (altfel, nu știu ce m-aș face cu mine, depresiv cum sunt). Îi admir pe toți cei ce nu-mi seamănă, o tot repet, care știu să se bucure de viață, primind cu seninătate orice încercare. Eu complic lucrurile, îmi blestem zilele când dau de greu, și mârâi neîncrezător când mi-e bine un pic... Mă apropii de final, nu mi-am dorit să ajung la 68 de ani. Ar fi extraordinar dacă aș găsi o soluție să intru în armonie cu mine însumi de aici înainte, în condițiile în care am anunțat din 2017 (când am publicat patru cărți) că nu voi mai publica nici o carte. Sunt total subjugat creației literare, am încercat în 2018 să mă mai dezvăț, am eșuat, ziua în care nu scriu și nu citesc o carte originală e trecută pe lista dezastrelor personale. Natural, am încetinit motoarele, în 2018 am scris fără nici o presiune pe cap, pentru sertar, poeme și proza (în sertar rămân; lasă că le consider inutile), am scris pentru colaborările mele la revistele literare, de regulă eseu-publicistică. Voiam să întrerup și aceste colaborări, dar Doina Popa mi-a atras atenția că trebuie să-mi pun mintea la contribuție în continuare, că stă după colț Boala Alzheimer (iar cei depresivi sunt primii predispuși la această boală), degeaba am contrazis-o eu că unul din cei mai buni critici de poezie a fost lovit la tinerețe de această boală și că la vârsta mea oricum nu mai contează. Am renunțat la o colaborare, totuși, în 2018, la o revistă care apare pe banii lui Culiță Ioan Ușurelu, la Odobești, *Salonul literar*...

Enigmatic, în 2018 am primit trei premii ale Uniunii Scriitorilor, două ex-aequo (adică jumătate de premiu), unul acordat la Cluj, la Festivalul de Literatură (FestLit), pentru volumul „Efecte 2.0", și altul intitulat „Cununa de Lauri din Tracia", la Alexandroupolis, la Turnirul de Poezie, pentru poezie inedită. Al treilea, e un premiu de etapă, Premiul Scriitorul lunii (martie 2018), la Iași, pentru întreaga operă poetică (în cadrul Galei Scriitorii Anului; Scriitorul Anului a fost acordat lui H.R. Patapievici). Ultimele două premii l-au avut ca președinte de juriu pe Gabriel Chifu (altfel, sunt jurii de critici de primă mână), căruia-i mulțumesc și de aici pentru bunăvoința arătată. Datorită vicepreședintelui Uniunii Scriitorilor și directorului adjunct al *României literare*, Gabriel Chifu, în primul rând, am avut parte de un an, 1918, de bun-augur. An de dinaintea retragerii, de tranziție... Am mai fost în 2018 nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor și la cele patru Gale ale Poeziei Române Contemporane (cu selecție făcută tot de critici reprezentativi, Nicolae Manolescu a definitivat lista poeților, îi mulțumesc pentru atenția acordată). Pot să spun că nu va mai fi ce-a fost.

Altfel, întâmplarea a făcut să stau în vara anului 2018 câte patru zile (nu pun la socoteală alte două zile dus și întors) în Grecia și în China (două civilizații magice), prin ICR, propus de Uniunea Scriitorilor. Dacă aveam minte, mergeam patru (sau șase) zile și la Bruxelles, invitat la lansarea unei antologii de poezie în română și franceză, în care sunt și eu prezent, pe banii Ministerului Culturii, în decembrie 2018 (pe un proiect bistrițean, al lui Mircea Măluț)... De regulă, eu stau cu capul la cutie în țară (nu prea am motive să mă omor cu firea), nu ies peste graniță decât în cazuri de forță majoră.

Anul 2018 a avut și părțile lui întunecate... extraliterare, de mare stres pentru mine: 1) am avut parte la începutul verii de un accident de mașină absurd la București, urât (am scris despre el aici, în *Argeș*; un tânăr, la 21 de ani, drogat, a intrat în ușa din dreptul șoferului, putea să mă omoare, a fost în orice caz un semnal să mă pregătesc de ce e mai rău, norocul meu că n-avea viteză) și 2) în octombrie m-am trezit la Brașov, acasă, cu pădurea tăiată de dincolo de gard, pe un hectar (numai copaci tineri de esență tare — tăiați pentru lemne de foc de regia locală a pădurii), cu fierăstraie și tractoare forestiere care efectiv m-au îngrozit (am protestat public, am fost amenințat cu trimiterea în judecată, deocamdată șmecherii din fruntea ocolului au fost amendați), am conștientizat că diavolul care m-a chinuit la București 17 ani (cu cârciuma cu program non-stop de sub apartamentul meu, cu muzică dată la maximum și miros toxic de la bucătărie) mi-a luat urma la Brașov... Nu mai pun la socoteală că a trebuit să cumpăr un frigider nou acasă la București (unde am domiciliul stabil, în Calea Giulești 418) și că s-au stricat aparate de la bucătărie (râșniță de cafea electrică și chopper / tocător), sau că am schimbat robinete (baterii) la baie și la bucătărie și la Brașov și la București. La Brașov am făcut tot felul de reparații, angajând doi soți pricepuți dintr-un sat de lângă Alexandria.

O supărare secretă — în 2018, după ce am văzut la gard, acasă, în primăvară, un urs uriaș (incredibil de-a dreptul), am renunțat să mai urc pe munte, neputincios, neavând nici o posibilitate de apărare în caz de atac. În condițiile în care urșii s-au înmulțit periculos și merg și pe traseele turistice.

Închei cu bucuria de a avea 55 de pagini dedicate în numărul 2 / 2018 al revistei trimestriale (format carte 20,5x29,5) *Mișcarea literară*, le rămân dator lui Ovidiu Nușfelean și prietenilor noștri.

25 decembrie 2018. De Crăciun. BV

Sunt total subjugat creației literare, am încercat în 2018 să mă mai dezvăț, am eșuat, ziua în care nu scriu și nu citesc o carte originală e trecută pe lista dezastrelor personale.

Iudita Dodu Ieremia

Corect/Incorect

Destinul unui popor depinde de starea gramaticii sale. Nu există mare națiune fără proprietatea limbii. **(Fernando Pessoa)**

BLEUMARIN/BLEUMAREN, SATIN/SATEN

Îmi fac curaj și întrerup convorbirea telefonică despre rețeta de castraveciori în oțet.

Fiți amabilă, îmi arătați costumul acela bleumarin? Îmi însoțesc rugămintea cu ridicarea mâinii drepte cu degetele răsfirate (spre a nu folosi doar arătătorul, că nu-i frumos) spre costumul atârnat pe bara de sus.

Vînzătoarea mă privește iritată:

Hai, dragă, te sun eu, acum mă solicită o clientă! (uau, zic în gând, *solicită*) Apoi își îndreptă privirea plictisită către mine. Costumul bleumaren?

Da, costumul bleumarin, răspund eu accentuând finalul cuvântului.

Nu cred că vă este bun costumul bleumaren!

Aș vrea totuși să probez costumul bleumarin, nu cedez eu.

Bleumarin eu, bleumaren ea. Niciuna nu renunță. Până la urmă, mă las păgubașă eu:

Aveți dreptate, nu-mi este bun costumul albastru-închis.

Plec cu pași grăbiți spre casă și deschid cu nerăbdare dicționarele. DOOM^2, p. 92: *bleumarin* [cu pron. *ŏ*], dar *marin* e tot... *marin*. Cercetez în continuare: *marin*, *marinar*, *marină*, *marinăresc*, *marinărește* etc. Nicio indicație de pronunțare. Deci se pronunță, vorba ceea, cum se scrie. Mă liniștesc însă liniștea mea nu durează mult. Dacă înalții păzitori de azi ai limbii române vor accepta în viitorul DOOM^3 forma... *bleumaren*? Toată familia lui *marin* ar trebui *să se marineze*, pardon, *să se mareneze*: *peisaj maren* (în loc de ***peisaj marin***), *hărți marene* (în loc de ***hărți marine***), *școala de marenă* (în loc de ***școala de marină***), *salută marenărește* (în loc de ***salută marinărește***)... Coșmar! Să ne înțelegem: corect este să pronunțăm **bleumarin** (<fr. *bleu à la marine*), adică albastru ca marea.

Mă întorc la magazin și cer hotărât și apăsat costumul bleumarin. Vânzătoarea mă întreabă cu amabilitate:

Costumul bleumarin?

Daaa! strig cu entuziasm.

Era alta. Se schimbase tura. Întreb fericită:

Are căptușeală de satin?

Nu, căptușeala este de saten.

Dacă ar fi filmat cineva, expresia feței mele ar fi fost „o imagine cât o mie de cuvinte".

Relatez întâmplarea unui prieten, care mă ceartă. Îl citez: „E vorba de o disproporție de *forțe*. Cele două sunt niște biete vânzătoare. Sunt greșeli pe care le fac și cei care au ștaif, adică cei care se cred distinși, rafinați, nu de puține ori chiar formatori de opinie." Într-un fel, are dreptate prietenul meu. Emisiunile TV abundă în rostiri incorecte. Mi s-a părut însă mai jignitoare aprecierea „biete vânzătoare", decât credința mea că este o datorie dincolo de statutul profesional, social etc. al fiecăruia de a vorbi corect limba în care s-a născut.

MISTERUL TRECERII DE LA 2 LA 12, 22 etc.

Potrivit tuturor gramaticilor limbii române, numeralele cardinale 1 și 2 au forma diferite pentru exprimarea opoziției de gen: „*un(u)/o*, *una* și *doi/două*, utilizate ca atare sau făcând parte din compuse: ***doi***, ***doi****sprezece* (elevi)/***două***, ***două****sprezece* (eleve) și toate numeralele compuse cu *unu*, *doi* sau *doisprezece*, când acestea reprezintă componentul final al compusului: *treizeci și* ***unu/doi*** (de elevi); *o mie cinci sute* ***doi****sprezece* (elevi); *treizeci și* ***una/două*** (de eleve); *o mie cinci sute* ***două****sprezece* (eleve) etc." (GLR, Editura Academiei Române, București, 2008, p. 293).

Cum se pierde acordul la feminin de la 2 la 12 etc. sau cum dispare bunul-simț al limbii este un mister. Evident, dacă limba maternă a vorbitorului este limba română, inclusiv a vorbitorului netrecut prin școală.

Cum se face că cineva care mănâncă *două gogoși*, dacă îi plac foarte mult și mănâncă 12, brusc masculinizează bietele gogoși și spune *doisprezece gogoși* în loc de *douăsprezece*? De ce nu duce procesul până la capăt și nu spune *doi gogoși*? Mare mister!

Ion Maria

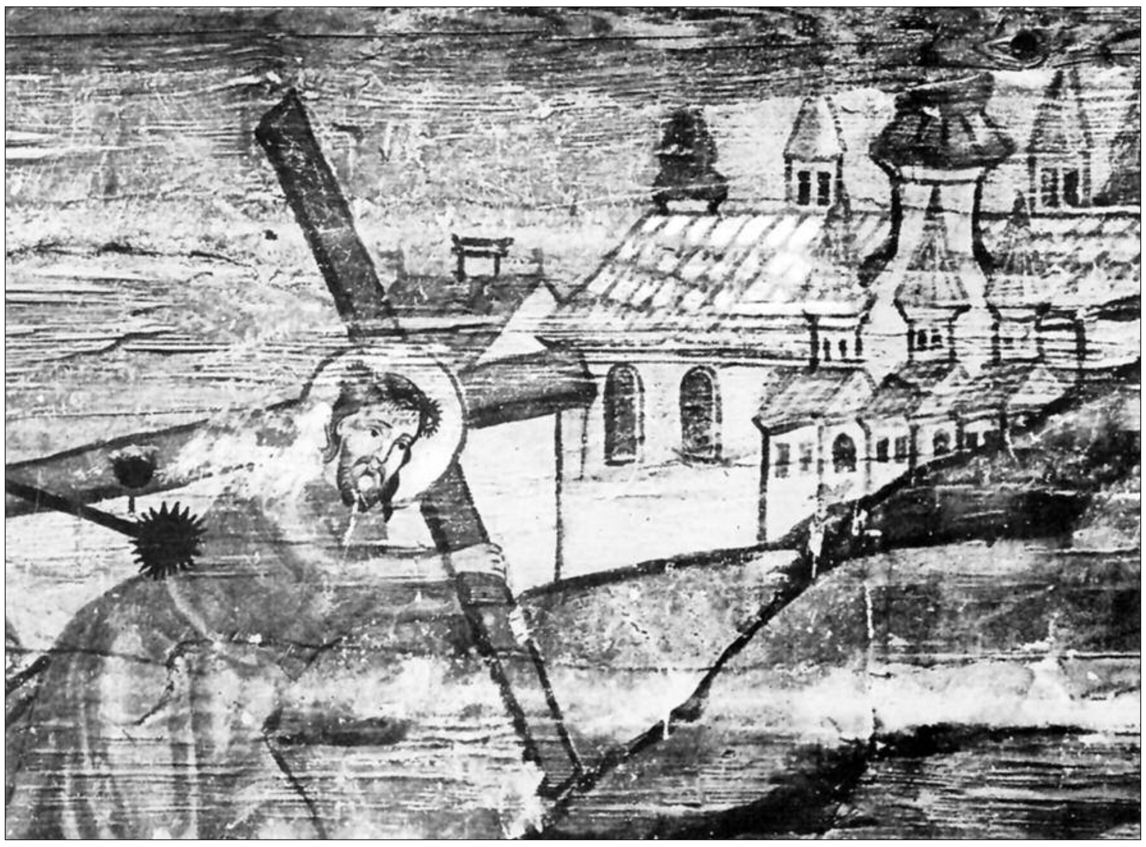

de unde venim cine suntem unde mergem

să crezi tot ce auzi și vezi
să nu crezi nimic
(gânduri de poet a cărui cravată
este mai cunoscută decât el
în oraş)
vechile întrebări au început
să putrezească
existenţa mea este într-o cumpănă
și nu am lămâii ori ţiparii sau marea
în care să mă refugiez
va veni moartea și va avea ochii tăi verzi
certitudini pe care le au copiii
la cinci ani
(îmi ascund frica intrând în necazuri)
să nu crezi în nimic să crezi în orice
se poate auzi vedea ori simţi
să nu fii asemenea sfinţilor din deșert
tu să fii chiar deșertul

cei mari

ceasul s-a încărcat
și timpul este gata Dumnezeu se uită
la noi după perdea
frica e mare plutonul de execuţie
aproape
a trecut de miezul nopţii și eu
mă simt singur în univers
dar nu este aşa Cei Mari mă însoţesc
și eu nu am decât cuvinte să pun
între mine și frica ce vine de peste tot
ceasul s-a încărcat clopotele bat
în cetăţile uitate
acum misterele se vor revela
însă este prea târziu plutonul de execuţie
este aproape și sentinţa e gata

Drumul Crucii - **detaliu -, Poienile Izei (naos), 1794**

selfie

citind sonete de Sheakespeare
într-o pădure de pin
din mintea mea

poetică

și eu caut balena albă
pe pământ nu pe mare
prin deșerutul roșu
care se termină
în Cer
acolo unde trăiesc
toate balenele albe

ca o iubită boala

eu nu am moștenit o pădure
și pe aici vâturile nu bat
dinspre Svalbard ci dinspre Rusia
noaptea se întoarce la mine
ca o iubită
pădurea întunecată este în mine
căci printre blocuri copacii
trăiesc înfricoșaţi
am îmbătrânit și marile marile speranţe
nu s-au împlinit
(mai are oare nevoie Universul
de poeţi?)
în lipsa ta aripile mi s-au tocit
și mi-au intrat în plămâni
abia mai respir
(ce iubită tandră e boala
nu vrea să se despartă de mine
cu nici un preţ)
mâine soarele va străluci pe cer
(un ban de aur în mâna Domnului)
eu mă voi trezi târziu
visând la ce aș fi putut să fiu
toate pădurile spun povești oamenilor
însă numai poeţii le aud
când trec prin ele
cu inima fluturând
ca un steag

de ce scriu

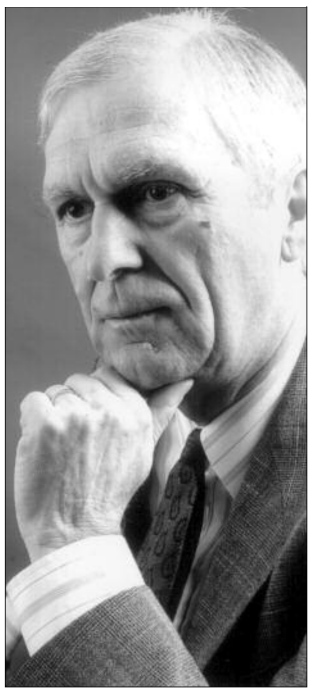
iar a fost ucis un poem
într-un subsol de bloc
ori într-o fabrică părăsită
poliţia chiar are doi suspecţi
și îi anchetează
este posibil să fie puși
la detectorul de minciuni
se iau amprente martorii
sunt interogaţi
teamă îmi este că va fi
încă un dosar cu autor
necunoscut
aşa se întâmplă în lumea noastră
dacă ar fi fost în lumea lui Lovecraft
ar fi fost mai rău
cineva a scris o carte
despre pisicile războinice
când voi avea timp
și mă voi opri din scris
o voi citi
scriu să opresc ploaia și grindina
de meteoriţi

semnul

frica mea nu pot să v-o dau
ca pe o torţă în acest maraton
care este viaţa
frica este netransmisibilă
fiecare om se naște cu frica lui
individuală asemeni unei amprente
frica mea nu pot să v-o dau
însă o aproximez o descriu
pentru cărţile viitoare
despre anatomia fricii
de la început suntem arși
cu fierul înroșit
avem semnul însă uităm de el
ne trăim viaţa ca și cum
semnul nici nu ar exista
spunem povești inventăm cuvinte
căutăm sentimente noi
suntem exploratori în timp
și spaţiu facem orice
numai să uităm de frică
însă ea pătrunde prin tăietura
îngustă
dintre două vise

poesis

Dan Rotaru

Sonetul imposibilelor regrete

Frumoasa mea, oprește-ți viața-o clipă,
cum, la primejdii, se opresc cirezi
de antilope gnu, și vin' să vezi
un pescăruș cu marea pe-o aripă!
În ochii mei nu mai încape zarea,
ca din semințe, din miros, cresc crini
și sânii tăi tot râd și sunt senini,
semn că le vine bine împăcarea.
Eu îți repet, la fel, oriunde ești,
luminile și umbrele trupești,
căci mi-e de tine lipsă și mi-e sete,
și-s rugăciuni durutele-mi regrete,
spuse-n altarele bisericești
de sfinții coborâți de pe perete...

Sonetul întoarcerii așteptate

Nici ochii nu mai știu să te privească,
și să-ți audă inima, nicicum,
că-mi curge-n vene-n loc de sânge, fum:
iubirii-i suntem, tu - amnar, eu - iască.
Precum un crivăț, bate-n mine frica,
sărutul, chiar de vrei, nu poți să-l vezi,
că-n gura-mi, troienită de zăpezi,
pe buze nu se mișcă mai nimica.
Frumoasa mea, aștept să te apropii,
sub bluză-adăpostind doi pui de dropii,
și mâna s-o întind, să dau deoparte
însingurarea care ne desparte,
și poate-așa vei îți va veni să crezi
că-n viață te iubesc mai mult ca-n carte...

Sonetul de mai jos de sâni

Ce anotimp era în lume-aseară,
că soarele-apunea așa mirat,
iar cerul rămânea neînchegat,
murind și cea din urmă stea polară?
Revino, să bem zorii cu paharul,
când luna-apune-n curte la vecini,
apoi, storcând-o-n cupe mici de crini,
lumina-i să i-o bem precum nectarul!
Revino și, așa ca la-nceput,
să ne întâlnim, spășiți, la un sărut,
chitiți pe nebunii sau într-o doară,
iar dacă brațul meu te împresoară
acolo unde-n niciun timp n-ai vrut,
descurcă-l de pe sâni, și îl coboară!

Sonetul urmelor timpului

Iubita mea, din brațe fă-mi halou,
cum, câteodată, supărată, luna,
și-ascultă-ncet cum, pentru totdeauna,
iubirii tale, a mea ii e ecou!
De mine-apropie-te-ncet, încet,
ca nu cumva, mergând, să tulburi drumul!
Când flacără-mi vei fi, îți fi-voi fumul,
și-așa, în doi, vom arde în secret.
La dimineți și seri suntem părtași,
din pași te reconstitui, de mă lași,
și-n întregime iau asupră-mi vina
de-a măslui în cameră lumina,
la ora-n care și iubirea ta-și
ascunde, tainic, în oglinzi ruina...

Sonetul florii de pustiu

Femeia mea, noi adumbrim la fel,
egal ne treieră pe drum lumina.
Că te iubesc, nu știm a cui e vina
niciunul, ci doar Dumnezeu, doar El.
Înaintăm, cu fața spre trecut,
indivizibili încă fiecare,
și cum la mal se sparge-n spume-o mare,
așa și noi ne frângem în sărut.
Din cer, coboară îngerii târziu,
și n-apuc nici să-i număr și să știu
de-au loc destul în noi ca să se lase,
căci carnea ni se-aprinde-acum pe oase,
și sufletul e-o floare de pustiu
ce-mbobocește și a zei miroase...

Sonetul înghețului din tine

Să-mi spui, tu simți, când mă săruți pe mine,
că gura mea ia forma altei guri?
Mi-e sufletul un câmp de arături
cu brazdele deschise către tine,
și inima, în piept, mi-e neagra piatră,
la care-n cursul lui se-nchină-un râu.
Precum o mânză sângerând în frâu,
de mângâiat, mi-e palma-ncinsă vatră.
Întoarce-te și aromește-mi viața,
în ochi să-mi spulberi, zilnic, dimineața,
că dacă sufletu-ți va lenevi
și ora de iubit n-o vei mai ști,
pe trupul tău se va așterne gheața
ce niciodată nu se va topi!

Sonetul năravului divin

Frumoasa mea, se schimbă anotimpul:
auzi, se-ntoarce râul în izvor
și ploile revin la norul lor,
iar noi iubirea ne-o păzim cu schimbul!
Privește cum în apă gerul doare,
și înfloresc grădini de gheață-n geam!
Îți amintești, cândva le culegeam,
că-s de iubire tămăduitoare!
Pe rând, ne suntem și stăpân și sclav,
și pentru noi iubirea-i sfânt nărav:
de vrea cumva de ea să ne dezbare,
oricine-ar fi, la prima încercare,
uimit de viață și de noi bolnav,
întors în lacrimă, ia chip de sare...

Sonetul inimilor ascunse

Să nu te miri că-afară și în noi,
încearcă iarna, toamna, să o curme,
și că un drum se reazemă de urme,
așa cum, unul de-altul, amândoi!
Ascultă cum zăpezile-și fac vad,
lăsând înaltul, alegând abisul!
Acum, pe noi ne năpădește visul,
căci inima, iubiri-i e răsad.
Eu te iubesc, de-un timp, nesăbuit,
și trec, către-nceput dinspre sfârșit,
pe trupul tău croit fără tipare,
cioplit din flacăra de lumânare
în care, zilnic, ne-am obișnuit
să punem inimile la păstrare.

Sonetul imposibil

Iubita mea, e-n mine-așa târziu,
că timp nu am să mă mai uit la stele
decât pe cerul lacrimilor mele,
în care le-am aprins de când mă știu.
Mi-e sufletul acum așa de mic,
că-n el nicio-ntâmplare nu încape:
când între maluri se sufocă ape,
în ele nu rămâne viu nimic.
De vrei să-ți faci iubirea mai ușoară,
alungă-mă, chiar dacă-o să mă doară,
apoi, încet, descarcă-ți-o ușor
în altul, precum fulgeru-i, un nor,
și, de mă-ntorc, colindă-mă-ntr-o doară,
cu palma scursă în arătător!

Pilda celor zece fecioare **(detaliu - fecioară nebună), Borșa (naos), 1775**

Sonetul iubirii la limită

Cu mâna, noaptea, ca pe-o draperie,
s-o dai de-o parte, să se facă zi,
că nu mai ai din mine ce iubi,
și eu visez prin tine cu chirie!
Ne-apropiem, când tu te duci departe,
aduc eu noaptea, tu cu ziua vii,
iubirea-n rima inimii ți-o scrii
și ți-o citesc pe chip precum o carte.
Iubito, să treci cerul pe la margini,
cu stele vechi, căzute în paragini,
și ochii să-i închizi, să simți cum luna
ți-alunecă pe-obraji, ca totdeauna!
De ți-e iubirea-n fapt sau în imagini,
atâta timp cât doare, mi-e totuna.

Leo Butnaru

JURNAL DE SERBIA (II)

18.IX.

Dimineața, încerc să-mi conturez posibilul plan al zilei. Însă curând îl las pentru mai apoi, ieșind cu zorii în cap, oarecum nerăbdător, în oraș. Să văd Belgradul. La pas, gospodărește. O iau în sus pe strada Franțuzească și, în scuarul din fața Casei Armatei, întâlnesc primul monument – al lui Vasilije „Vasa" Èarapic, supranumit Dragonul de Avala (de obicei, supranumele țin de... literatură, adică de metaforă), care s-a distins în prima revoluție sârbă. Ceva mai sus, pe dreapta, în Piața Republicii, statuia ecvestră (de o stilistică ce ar înfățișa împărații romani) a principelui Mihail Obrenoviæ, asasinat în intrigile turco-sârbo-bulgărești ce ațâțau luptele pentru tronul Serbiei vasale otomanilor. Apoi, pornind agale pe imensul bulevard Karlya Milan, după impozantul hotel „Moscova", ajung la statuia altui asasinat, în 1918, – a țarului rus Nikolai al II-lea. Sârbii cu rușii au relații speciale, în istorie și, iată, post-istorie, cum ar zice domnul Fukuyama.

Dar să nu ne reținem îndelung în preajma monumentelor, ar fi multe de povestit, de precizat, reinterpretat, de reajustat la adevărul adevărat (ceea ce mai totdeauna este imposibil), ca excepție, preferință și predispoziție oprindu-ne la cele ce țin de literatură. Cum ai putea să nu îngădui mai pe îndelete lângă statuia lui Ivo Andric, primul laureat sârb al Premiului Nobel pentru Literatură (1961)? E în preajma casei-muzeu a scriitorului, la intrarea în Parcul Pionierilor. Spre statuie urci dinspre bulevardul Karlya Milan, ajungi la câteva trepte-postament ale monumentului, pe laturile verticale ale cărora sunt trecute titlurile celor mai cunoscute opere („Pod peste Drina", „Cronica din Travnik"...) ale lui Andriæ care, între cele două războaie mondiale, a fost angajat în consulatul Regatului Iugoslaviei la București.

Primul popas pe o bancă din Parcul Pionierilor, nu departe de statuia unei naiade care, dintr-o amforă, toarnă apă într-un bazin nu prea mare în care, cu o energie matinală de invidiat, zburdă un *labrador retriever*. Păi, rasa lor e de jucăuși. Dar și de protectori. Stăpâna câinelui stând cu lesa în mâini pe marginea apei.

La colțul unor străzi – plăci mult-spunătoare despre istorie, regimuri politice, presiuni, compromisuri, reveniri la libertate, vorba fiind că pe aceste tăblii sunt indicate câteva nume pe care le-a purtat o stradă sau alta în diverse perioade și din diverse motive. Astfel, strada Deèanska a avut următoarele nume: Dva Jelena (1872-1896), Deèanska (1896-1949), Kardeleba (1948-1953), Deèanska (1953-1957), Mose Pijade (1957-1997) și, actualmente, din nou Deèanska. Poate că inconștient, cel care a aplicat recentul nume repus în drept puse după anul 1997 liniuța despărțitoare (1997-), ca o aluzie la posibilitatea că aceasta nu ar putea fi, totuși, ultima decizie de rebotezare... Iar de cealaltă parte a străzii ce să vezi? Cu litere barosane (încrezute în sine, îmi vine să zic) o firmă serioasă: frizeria „Moldovan"! Ei, să mai zici că nu e valabilă spusa aia despre *satul global*... Da, dle McLuhan, e chiar un sat ceva mai mare această lume, dovadă fiind că țările ce se numeau străine azi le-aș numi mai puțin străine, chiar aproape ne-străine, ca o mahala din Negurenii mei de baștină, sat de la Răut. Asta am priceput-o, și o spun, inclusiv aici, în Serbia, la Belgrad, printre scriitorii întruniți din vreo 23-25 de state... Ne înțelegem și, cred, cât de cât ameliorăm și noi situația nu prea strălucitoare din lume...

Iată și un târg imens de deschidere de an școlar; târg de cumpărare, vânzare și schimb a manualelor școlilor medii, gimnaziilor de toate profilurile. Șiruri de tarabe (la ora asta cu marfa acoperită cu peliculă multicoloră, e prea dimineață) cu cărți în jurul impunătoarei statui a lui Nikola Pašic (uimitor de asemănător cu Nicolae Iorga!), unul din cei mai cunoscuți politicieni sârbi și iugoslavi care, în repetate rânduri, a fost primarul Belgradului și prim-ministru. S-au cunoscut cu Iorga, se zice că erau prieteni.

Monumentele cu cai sunt cele mai atractive, în Belgrad, printre ele – și cele două compoziții cu trăpași cabrați de pe laturile scărilor ce duc în „Народна скупштина Републике Србије" (Adunarea Națională a Republicii Serbia", alias Parlamentul) de pe bulevardul Regelui Aleksandr.

Dar haide, bre (interjecție familiară des utilizată de sârbi), la scriitori, la „Удружење књижевника Сербии" („Asociația Scriitorilor din Serbia"), unde fac cunoștință cu secretarul organizației Brana Velièkovic, mă revăd cu Miljurko Vukadinovic care mă pune la curent că, la 12.30, mă va lua o mașină care, împreună cu alți scriitori, ne va duce la Niš. Cunosc și pe unii scriitori sosiți la întrunirea internațională, trioul din Tel Aviv. Tsvika Nir, președintele Asociației Scriitorilor din Israel, rupe și unele cuvinte românești: e născut la Cluj. Șeful e însoțit de două colege, Dorit Silverman și Hava Pinhas Koen. Minunea e că, după ce faci cunoștință cu colegii, în timp ce îți sorbi cafeaua, deschizi internetul și constați că cei trei scriitori semiți sunt cu CV-uri de creație în regulă: cărți în ebraică și engleză. Unde mai pui că nici nu sunt atât de scumpe: la 3,99 și 0,99 $ a doamnei Dorit, o a treia carte – „Gratuită cu procesare audio". E un dar, o binefacere. O a treia colegă, pe care cât pe ce să o iau și pe ea de israelită, se dovedește a fi vecina noastră, Elena Buevici, poetă din Ucraina. Însă de limbă rusă, ca și Semion Hanin din Riga, pe care urmează să-l întâlnim la aeroportul din Belgrad și cu care vom pleca spre Niš.

Apare năvalnicul, nestăvilitul prieten al tuturor românilor, valahul Adam Puslojic, care mi se oferă de ghid prin spațiile sediului Asociației Scriitorilor, abundent împodobite cu fel de fel de vestigii literar-scriitoricești: basoreliefuri, statuete, busturile (multe), mai mari sau mai mici, ale unor literați. Adam ține să-mi atragă atenția la portretul în tuș al lui Vasko (Vasile) Popa, unul din protagoniștii modernității poeziei sârbe, care a debutat cu texte în română. Am *românizat* și eu din versurile lui Vasko Popa, inserate în antologia „Traduceri din secolele XX – XXI", pe care o am... la purtător (ce minunăție se dovedește a fi un *Memory Stick*, chiar elaborat anume pentru o planșetă care e mereu cu tine!). Citez „Versurile marelui oraș": „Mai deunăzi îmi spune soția/ Pentru care aș face orice // Ar fi bine să am un/ Copac nu prea mare/ Care să umble prin oraș din urma mea".

Uite, după ce am dat de acest poem, sunt sigur că o să privesc altfel copacii din Belgrad, din Sicevo, din Niš...

Iar facerea de cunoștință și împrietenirea cu alți scriitori continuă. În microbuzul care mă ia de la Asociație, să mă ducă spre Niš, se află Zvonko Karanovic, Marjan Èakarevic, Petar Matovic și Alen Bašic, acesta din Novi Sad și care îi cunoaște pe unii scriitori români din acel oraș. Pe drum, după vreo 85 de kilometri, o preluăm pe Jelena Jankovic din Kragujevac.

După 3 ore de viteză bună pe o magistrală ctitorită pe cinste, cu puncte de plată și urări de drum bun, ajungem la Sicevo, unde ne așteaptă și câțiva colegi din Niš, printre care Stana Diniæ Skocajic, Jelena C. Mladenovic, Ana Maria Grbic, Vojislav Radojkovic.

Ne cazăm, în condiție de semi-campanie pacifică, nu de front; artistică. Ne adunăm la un intermezzo prânz-cină frugal, pe care îl vom continua, pe bune, după ceremonia de deschidere a manifestărilor și primul nostru recital de poezie/ muzică.

Iar fotografiile stau mărturie că *ieșirea noastră în lume* a fost una de succes. Din Sicevo și Niš a venit public de toate vârstele, cei mai tineri și copiii urcându-se pe gardul înalt de piatră. În curtea/ sala cu caldarâm cele cam 50 de scaune au fost ocupate toate. Lume în picioare. Noi am citit din pridvorul clădirii. Astfel că avurăm motiv să ciocnim, cu urări de bine, de bun venit, câte un rachiu sau vin sârbesc.

Magda Grigore

În numele poemului

(poezia...)

nicăieri
și totuși acolo
în căderea fără grabă a frunzelor
în mișcarea continuă a culorilor
în starea de exaltare a inimii
în cuvintele ascuțite – pregătite să lupte
pentru înfățișările lor
pline de înțelesuri

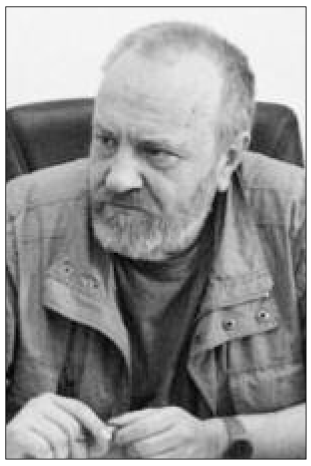
nicăieri
și totuși pulsând intens
în trăirile prezentului
sau în sentimentele pierdute în tine
vorbind concret
despre frumusețe și încredere
despre sens și curaj

nicăieri
și totuși purtând în ea
ceea ce li se cuvine oamenilor
adevărați – rostuiți în sinceritatea
idealurilor născute
din încolăcirea șerpilor tămăduitori
ai suferinței

nicăieri
și totuși piatră unghiulară
loc de întâlnire între două zidiri
între realitate și vis
singura în stare
să pună un azimut
vieții de zi cu zi.

litere

proză de **Marian Ilea**

Nordul lui Ilea

Untura de câine

Nu arătam ca un ţigan. În anul o mie nouă sute nouăzeci şi unu m-am însurat cu Maria. Era fată de inginer chimist la Flotaţia din Baia-Sprie. O chema Iurisnici. Socrul povestea mult. Despre comunism şi despre minerit. În munţii din jurul oraşului aveam aur şi argint. Nu i-am spus că tata Bartolomeu era aurar, că bunicul Carol şi alţi bunici mai vechi tot aurari au fost.

Tata Bartolomeu Rostaş mi-a spus: „Carol, însoară-te da' nu-ţi schimba numele, du-l mai departe pe cel pe care-l porţi. N-ai a te ruşina de el". Aşa am făcut.

În anul una mie nouă sute nouăzeci şi patru am plecat la Paris. Cu nevasta. Am învăţat-o meserie. Furam amîndoi. La începuturile acelor vremuri am locuit într-o rulotă părăsită, pe un imaş, lîngă autostradă şi aproape de un cartier numit Défense. Eram vecini de rulotă cu doi spanioli.

Hoţia e muncă grea. Îmi era milă de nevastă. Mergeam la şapte dimineaţa cu metroul. Aveam o hartă. Ne alegeam cartierele. Furam orice. Învăţam limba francezilor. Ne întorceam noaptea sleiţi de puteri, cu rucsacurile şi cu genţile pline. Beam cîte un pahar de vin cu vecinii spanioli. Adormeam ca loviţi de trăznet.

Doi ani am dus-o tot aşa. Apoi au urmat trei ani buni. M-am împrietenit cu un croat care avea grijă de un hipodrom şi de caii din grajdurile lui. Învăţasem şi eu de la tata Bartolomeu munca aia cu îngrijitul cailor. Croatul ne-a dat o casă adevărată. Dimineaţa şi seara aveam treabă la grajduri. Nevasta făcea de mîncare. Peste zi furam. Sîmbăta şi duminica vindeam ce se aduna peste săptămînă.

Cinci ani în care am tot adunat bani. Trimiteam acasă la mama Kala toată agoniseala. L-am adus şi pe David, care avea casa mai sus de noi pe Valea Limpedea. Ajunsesem şeful hoţiilor pentru Franţa şi Italia. Aveam nevoie de ajutor. David mergea în Baia-Sprie în fiecare săptămînă. Cumpăra maşini de la un tîrg de lîngă Hipodrom. Le vindea la un tîrg din Baia-Mare. Cîştiga cîte opt sute de euro la fiecare maşină.

Cînd ne era mai bine m-au prins cei de la poliţie. Am stat pe arest, c-aşa-i acolo, pînă m-a chemat un procuror.

„David, să-mi duci nevasta acasă", am spus. Aşa a şi fost.

„Ai ceva de declarat?", m-a întrebat procurorul.

„Rien, monsieur", am spus eu.

Şi m-au băgat la puşcărie. Nu mai eram pe arest la poliţie. În fiecare săptămînă ceream să fiu dus la procuror. Nimeni nu mă întreba nimic. În puşcărie totul devine uşor cînd afli ce pedeapsă ai primit. Începe numărătoarea inversă. Timpul trece şi tu te îndrepţi către libertate. După şase luni m-a chemat acelaşi procuror. M-a întrebat: „Ai ceva de declarat?". „Spun tot ce trebuie, orice, domnule, dar daţi-mi o pedeapsă", i-am cerut procurorului.

Mi-a dat şase luni, m-a dus la judecător şi în douăzeci şi patru de ore am fost liber. M-am întors în Baia-Sprie. Bani aveam. Nevastă aveam. Casă ne-am cumpărat în oraş. A ţigan nu arătam.

Nu suportam frigul. Dormeam la treizeci de grade căldură cînd alţii se sufocau.

Stăteam la soarele cel bun fără să mă ardă. Trăiam din adusul maşinilor şi vînzarea lor în tîrguri. În anii aceia, tata Bartolomeu Rostaş s-a îmbolnăvit de plămîni. I-au apărut două găuri. Respira greu. Stătea cîte trei luni neîntrerupte în spital. Venea acasă. După o jumătate de an era internat din nou.

M-am dus cu treabă în Satulung. O babă cocoşată m-a oprit pe drum. Venea din ţigănie. M-a întrebat: „S-a auzit, Carol, că Bartolomeu are probleme cu foalele, e drept?". „E bolnav cu plămînii", i-am răspuns.

„Tot aia e", mi-a zis cocoşata. „Fă-i rost, de aici din hotar, de un borcan cu untură de cîine, dă-i treizeci de zile, în fiecare dimineaţă, cîte o linguriţă." „De unde untură de cîine?", am întrebat. „E plin hotarul, spune-i unuia să omoare o javră şi să topească untura", mi-a zis cocoşata. Aşa am făcut. Untura aia mirosea a untură de porc.

Mama Kala a pornit tratamentul. Tata Bartolomeu n-a bănuit nimic. Lua, fără să ştie, linguriţă după linguriţă, din untura de cîine. Lua şi medicamentele pe care i le dăduse doctorul. Au trecut treizeci de zile. Au mai trecut şaizeci pînă cînd s-a dus la control. Doctorul a citit filmul cu plămînii lui Bartolomeu Rostaş. S-a frecat la ochi. A cerut să se repete analizele. Plămînii aceia erau întineriţi. Găurile din ei erau închise.

„Ce-ai luat, Bartolomeu?", l-a întrebat doctorul pe tata.

„Medicamentele", a răspuns Bartolomeu Rostaş.

La o săptămînă m-am dus la doctor şi i-am spus povestea cu untura.

„Se poate, Carol", mi-a zis doctorul.

S-a apucat de atunci să-şi trateze pacienţii cu untură de cîine şi cu medicamente. Rezultatele au fost foarte bune.

„Untura de cîine vindecă toate bolile de plămîni, Carol", mi-a spus doctorul.

„În ţigănimea din Satulung, toţi ai tăi, de la mic la mare, umblă dezbrăcaţi şi la minus zece grade şi n-au nici pe dracu'".

„De la untura de cîine, domnule doctor?", l-am întrebat.

„Foarte probabil, Carol, adică sigur", mi-a răspuns domnul acela.

ILEA de Bârgău şi Ieud

Rudy Roth

Rudy Roth (pseudonimul artistic al lui Eduard Rudolf Roth) este poet, jurnalist, grafician român, care locuieşte în Palma de Mallorca (Spania). Născut în 1979 la Bucureşti, Rudy Roth este doctor în ştiinţe politice al Şcolii Naţionale de Studii Politice şi Administrative (2015) şi autor al numeroase articole academice dedicate politicii externe a României, publicate în prestigioase jurnale de specialitate din ţară şi din străinătate. Este licenţiat al Facultăţii de Relaţii Economice Internaţionale din cadrul ASE Bucureşti, master în Relaţii Internaţionale (University of Kent, Marea Britanie) şi în Administraţie Publică Electronică (Universitatea din Bucureşti). Timp de 13 ani a fost jurnalist la Radio România, iar din 2016 este redactor-şef adjunct al publicaţiei lunare „Occidentul românesc", ce apare în Spania, şi manager de proiect al revistei online „Leviathan". Lucrările sale de grafică au ilustrat volumele de poezie *Paşii profetului* şi *Lauda somnului* de Lucian Blaga şi *Ultimele noduri* de Mircea Albulescu, apărute la Editura Ars Longa, Iaşi.

Inegal

Inegal împărţit
Între singurătăţile noastre,
Timpul despărţirii
Proiectează armonii asimetrice
Peste nefirescul fiecărei tăceri
Îngrămădite între tine şi mine
De inflexiunile trecutului...

Aşa că nu va trebui să ne mire
Dacă într-o zi,
Aflându-ne unul în faţa celuilalt,
Ne vom regăsi doi străini,
Prizonieri în rutina răsăriturilor amânate,
Neştiind să ne mai privim unul pe altul în ochi
Şi incapabili să ne încredinţăm unul altuia sensul.

Amsterdam, Olanda – 8 octombrie, 2014

Pesemne

Pesemne că ochilor tăi
Nu le priesc ploile de maci,
De încă mai porţi pe pleoape
Umbra sărutului meu.

Sau poate că setea de sens
A dezvelit şi în tine
Clipa aceea, cu mâinile noastre
Împărţind infinitul în două.

Pesemne că nici măcar
Nu ar trebui să te-ntreb
De ce, din când în când,
Mergi la târgul vanităţilor,
Să vinzi vise din poală...

Palma de Mallorca, Spania – 12 august 2012

Altădată

Altădată, când visele mele înnoptau în tine
Şi tu încă mai ştiai
Cum să-mi strângi dorul între pleoape,
Ţineam trăpaşii timpului de zăbală,
Iar copitele lor
N-apucau să lase semne
Pe nisipul uitării.

Azi, când timpul mai stârneşte tâlcuri
Doar în lumea punctelor de suspensie,
M-am întors la vechile mele nelinişti
Şi la visul ăla din copilărie
Cu un bătrân potcovar
Ce aştepta febril, zi de zi,
Umbra unui călăreţ
Sau măcar iluzia unui cal,
Pe drumul prăfuit
Pe care, odată,
Existase o fierărie.

Palma de Mallorca, Spania – 9 martie 2013

Doar

Doar visele tale pictate de mână,
Cu ploi risipite-n burlanele nopţii,
În sâmburi de sens risipirea-mi adună
Şi-n noduri mă-nşiră pe ghirlandele sorţii.

Şi doar buza ta de mirt şi migdale,
Cu şoapta mioapă şi gustul discret,
Îmi lasă pe tâmple sărutul tău moale
Şi-un vis ce-şi cerşeşte statutul concret.

Dar când risipirea mi-e spoită în sete,
Şi-n nopţile mele-i risipă de ploi,
Devin permeabil la tăceri şi regrete
Şi-mi caut alt sens în răscrucea lui doi.

Bucureşti, România – 13 iunie 2009

Numai

Numai tu ai ştiut să mă-nvălui în sete,
Decojindu-mă-n ploaia-ţi de tăceri inegale
Şi doar buzele tale, de magnolii concrete,
Mi-au fost primul descântec şi-ntâia mirare.

Şi doar tu ai ştiut să mă vindeci de mine,
Trăgând soarta de colţuri, ca să-ţi faci adăpost,
Iar când timpul meu s-a închis peste tine
Ai brodat un nou sens, peste lipsa-mi de rost.

Şi tot tu necuprinsul să mi-l simţi ai ştiut,
Chiar de teama uitării în priviri o purtam
Şi mi-ai fost mereu Evă, ca atunci la-nceput,
Chiar de eu nu ţi-am fost, niciodată, Adam.

Palma de Mallorca, Spania – 19 septembrie 2007

Altădată, când visele mele înnoptau în tine
Şi tu încă mai ştiai
Cum să-mi strângi dorul între pleoape,
Ţineam trăpaşii timpului de zăbală,
Iar copitele lor
N-apucau să lase semne
Pe nisipul uitării.

proză

Ion Hirghiduș

Ion Popescu-Brădiceni, un poet autentic

Poezia este o mireasmă a frumuseții care se desprinde din lucrurile cele mai puțin bănuite, hârtia pe care va fi scris poemul " își va păstra focul", reverberația oglinzilor și mistica unei rugăciuni (Tapas) prin care se poate obține totul sau nimic.

Ion Popescu-Brădiceni este, așa cum rezultă din fișa biografică, cu cele peste 80 de volume publicate, un scriitor prolific. El face parte din rândul scriitorilor gorjeni care au marcat literatura din ultimele decenii, afirmându-se cu aceeași putere în domeniile poeziei, criticii literare, eseisticii. Ca urmare, ar fi aproape imposibil de spus în câteva pagini totul despre acest scriitor impetuos, despre deschiderile și descinderile lui în viitor. Îmi propun ca aici să prezint doar una dintre cărțile acestuia, *Călcâiul lui Ghilgameș. Ars Poetica Transpersonalia*, apărută în colecția Opera Omnia. Poezie contemporană, Editura Tipo Moldova, Iași, 2016. Am să încep cu un aspect care poate părea marginal: editura Tipo Moldova, în activitatea ei națională și internațională, are și scopul de a-i sprijini pe scriitorii români pentru a rămâne în memoria culturală prin adăpostirea cărților acestora în cât mai multe biblioteci din țară. Aceasta este o acțiune aproape unicat dacă ne gândim la felul defectuos al circulației cărților în prezent. Această acțiune generoasă trebuie menționată și lăudată. Iată că și I.P.-B. este prezent cu un volum complex de poezie în produsele editoriale menționate și cred că intrarea lui în cât mai multe biblioteci din țară era necesară. O a doua problemă este cea a titlului cărții, care-i poate pune pe mulți cititori într-o dificultate a înțelegerii. Celebra formulare "călcâiul lui Ahile", care s-a transmis de la Homer încoace, reprezintă expresia fragilității omului, felul în care acesta, indiferent cine ar fi, are un sfârșit drum, o încheiere a vieții și poate și a semnificațiilor. Explorarea culturii clasice grecești seamănă cu parcurgerea unui segment de dreaptă, în care limita stângă este reprezentată de Ahile, în timp ce limita dreaptă este reprezentată de Alexandru, așa cum spune extrem de frumos Hegel la sfârșitul cărții sale *Filosofia istoriei*. Acest binom al culturii grecești clasice exprimă cel mai bine tinerețea și frumusețea matricei spirituale a culturii europene. Dar I.P.-B. nu se oprește la o astfel de exemplificare, care poate părea banală pentru cunoscători, ci merge mai în adâncul spiritualității umane care a dat lumii culturile mesopotamiene. Avem, probabil, un incident istoric sau o repetiție necesară. Binomul Ghilgameș-Enkidu, deși cu o structură diferită, premerge binomului Ahile-Alexandru. Ceea ce le unește în primul rând este vulnerabilitatea și drama umană necesară. Pe lângă acestea, mai există și nesăbuința tinereții care este universală, dar și impetuozitatea ca act prim al voinței de a fi. Ca să-l înțelegem bine pe I.P.-B., "călcâiul lui Ghilgameș" este exprimat de nesăbuința căderii în somn și pierderea nemuririi (șarpele îi fură lui Ghligameș iarba nemuririi pe care o caută la sugestia lui Utnapiștim-Xisouthros, pe care o găsise pe fundul unui râu, când ostenit adoarme sub zidurile cetății Uruk după lungul drum în căutarea tinereții și nemuririi). Aceasta este o posibilă înțelegere a titlului cărții lui I.P.-B., dar subtitlul de *Ars Poetica Transpersonalia* poate trimite la altceva. Folosirea unui concept estetic, normativ, caracteristic unor curente literare largi, printre care pot fi menționate romantismul, realismul, parnasianismul, simbolismul, expresionismul, suprarealismul, dadaismul etc., trimite la înțelesul unei poetici așa cum a fost concepută de Stagirit încă din anii 330 î.e.n. Ne putem pune întrebarea dacă I.P.-B. a vrut prin cartea în cauză să ne dea un testament poetic. Ne-am putea încadra în perimetrul unei astfel de înțelegeri estetizante, dar conceptul de "transpersonalia" trimite spre o înțelegere spirituală a existenței cu rădăcini în psihanaliza lui Carl Gustav Jung.

Când vrem să învăluim în mister un lucru îi dăm conotații filosofice, științifice, religioase fără a spune ceea ce este necesar despre esența acestuia. Având de a face cu o carte de poezie, chiar dacă de o anumită specificitate, trebuie cel puțin din punct de vedere al criticii literare să o încadrăm undeva și să spunem ceva despre esența ei ca poezie. Am să mă refer în primul rând la substanța poetică, pornind de la structurarea pe cele zece capitole: I. *Novalis și Alegoria*; II. *Modele de transfigurare*; III. *Drepții au călcâie de porumb*; IV. *Sub semnul lui Kairós*; V. *Edicteuri*; VI. *Transcriptorul de poezie*; VII. *Fuga nopții*; VIII. *Ochiul și Cuvântul*; IX. *Simboluri în rod*; X. *Secțiunea de aur*. Scopul acestei structuri este de a reda prin orice mijloace poezia în funcția sa creatoare de **catharsis** (***Κάθαρσις***) pentru cititor, chiar dacă poetul impune pasiunile sale în textul poetic. Este un fel de a învăța de la foc tehnica lui cum e cu putință să ne eliberăm de teama unui incendiu devastator, indiferent că este vorba de un **ekpyrosis** (*εkpɪˈroʊsɪs*) universal sau de sentimentele pur și simplu umane care ne devastează inima și sufletul.

Este de remarcat poemul "Grădinarul Lucrator" care, dincolo de textul poetic, este o colecție de idei. "Cum e grădina, așa e sufletul grădinarului" reprezintă ordinea culturală și civilizatorie care se instaurează în debutul poemului. Este un fel de deschidere a Grădinii Golestanului care va aduce desfătare spirituală. "Ordinea carteziană" este cea care aduce fericirea pentru că lucrurile bine făcute creează un univers stabil. Grădinarul învață din munca lui pentru a deveni maestru, pentru a se înstăpâni în lume. El este un demiurg care face din cunoaștere un țel suprem, pentru că nu facerea lucrurilor reprezintă scopul final, ci înțelesurile care se desprind pentru a lumina drumul căutării. Încărcătura conceptuală a poemului poate duce la o constantă filosofică, dar care nu este supărătoare, ci, dimpotrivă, potențează trăirea poetică.

Aproape că în niciun poem, I.P.-B. nu renunță la cunoștințele lui de estet și strecoară unde și unde concepte filosofice pentru a încerca rezistența poeziei la un "șoc" al gândirii. În "Puterea crinilor", orizontul poeziei învinge orice fragilitate: "Credeți, oare, crinilor cu pălării de vin, / că soarele v-ar lumina / ca o presviteră sâmburii / din care mai târziu / ar fi încolțit umbrele bătrânilor?". Soarele este văzut ca un preot al înaltului, crinii "cu pălării de vin" fac posibilă trecerea aproape blagiană spre o sensibilitate pură. Poezia este o mireasmă a frumuseții care se desprinde din lucrurile cele mai puțin bănuite, hârtia pe care va fi scris poemul " își va păstra focul", reverberația oglinzilor și mistica unei rugăciuni (Tapas) prin care se poate obține totul sau nimic.

Ciclul de poeme intitulat *Sub semnul lui Kairós* este dedicat iubirii, cum de altfel rosturile poeziei, așa cum sunt văzute de I.P.-B., sunt pentru a preamări și întreține sentimentele nobile care determină cel mai mult stabilitatea lumii. Această zeitate, ***Kairos*** (*καιρός*), momentul, clipa, împrejurarea bună, ocazia pare să reprezinte o zeitate minoră care se apropie mai mult de frivolitate decât de pretențiile dimensiunilor cosmologice pe care le are Cronos. Și, totuși, pentru iubirea omului cea mai apropiată pare să fie „ocazia bună", cea care aduce chiar și pentru un timp efemer exultarea sentimentelor care leagă inimile. Am putea exclama după un titlu al lui Friedrich Nietzsche „omenesc, prea omenesc". În acest orizont se înscrie și poezia despre iubire a lui I.P.-B. care în ciclul amintit se lasă purtat de un gând de a căuta femeia generică în toate femeile de pe pământ: „M-aș îndrăgosti de toate femeile / de pe pământ", ceea ce face și Don Juan ca reprezentare a Individualului în setea lui de a a refuza Generalitatea și a-și da în permanență Determinații (*acatholia* este o formă de maladie spirituală, așa cum este descrisă de Constantin Noica în *ᵅase maladii ale spiritului contemporan*). În ciclul de poeme amintit, poemul *Strechea* pare să corespundă cel mai bine acestei maladii spirituale, dar să nu ignorăm sensul creator, finețea poetului care conduce o idee printr-un tărâm poetic. Astfel că orice banalitate este înlăturată și mirajul iubirii este mereu un orizont prezent cu raportări diverse: „Și stam amândoi pe sofaua verde / ca umbra oglinzii pe iarbă"; „Iubito, pe deal, soarele a semănat / doruri văduve ce-și caută / mereu perechea"; „Eu vorbesc frumos. / Știu că visul e din fiecare cuvânt, / și știu că numai pentru tine cânt / sub semnul lui Kairós."; „Iubito, hai cu mine într-o gară, / îmbracă-ți haina florilor târzii. / Vor trece trenuri proaspete de ceară / cu geamuri de pământ și de hârtii". În poemul *Balada Zburătorului*, este folosit un motiv consacrat de Ion Heliade Rădulescu, dar I.P.-B. se apropie puțin de stilul criptic al lui Ion Barbu, fără însă a face un exces din această apropiere.

Poetul Ion Popescu-Brădiceni nu este numai un poet al iedeilor filosofice, al normelor estetice, ci și un poet al jocului, în care limbajul are un rol esențial. El parcă vrea să reinventeze sensul și forma cuvintelor, ceea ce poate însemna o nemulțumire și o căutare permanentă a ceava încă nedefinit. Un astfel de joc este prezent în poemul *Avatar de toamnă*: „Ah! Garafa pântecoasă / doar de sfeșnic mai e bună. / Cu Diana-n clar de Lună / scriu pe pielea ei fierbinte / un poem cu transcuvinte". Un sărman Dionis care, dincolo de cuvinte (ceea ce se vrea și poemul în cauză), o întâlnește pe o posibilă zeiță a fertilității și a pădurilor. Jocul, ca și la Johan Huizinga, are rolul de a deschide porțile creației autentice, de a întreține o înaltă stare de spirit. Dar I.P.-B. în folosirea jocului nu este interesat de aspecte psihologice, ci el caută dedesupturi culturale mai adânci, cele care sunt situate dincolo de limbajul obișnuit. Un astfel de limbaj este mai mult criptic decât fanic, mai mult producător de erori decât de adevăr. Acesta este și motivul nemulțumirii poetului atunci când intră în pielea teoreticianului. Simte nevoia să iventeze și să reinventeze pentru că este nemulțumit de ceea ce oferă terminologia științifică și filosofică actuală. La un moment dat, din aceeași dorință de a pune în evidență insuficiența terminologică, abandonează ideea granițelor dintre poezie, filosofie și știință. Mai mult, încearcă să creeze un câmp de expresie comun prin transcuvinte, ceea ce ar putea fi operat printr-o deconstrucție derridiană. I.P.-B. pare să vrea să depeizeze limbajul și pentru aceasta smulge conceptele din rădăcinile lor, dar le privește mai mult cu un ochi de artist decât de om de știință. Mereu folosește prefixul *trans-*, cu scopul de a reinventa un limbaj universal. Acesta nu este neapărat o idee nouă, vehiculată și ca mathesis universalis, care a rămas până în prezent un vis frumos al omenirii. Sensul prim al acestui *trans-* ar putea fi al unui *a priori* kantian care o dată prins într-un sistem de gândire coerent ar putea reprezenta acel câmp comun pentru orice tip de cunoaștere sau pentru cunoașterea în ansamblul ei.

Dincolo de aceste observații, care ar putea fi contrazise din anumite direcții, despre Ion Popescu-Brădiceni pot spune că este un poet împlinit. El are un simț al poeziei aparte, cum numai poeții de mare valoare îl au. Cu mijloace bogate de expresie, creează o lume aparte a trăirilor personale pe care le redă în forme lirice deosebite. Nu se împiedică în niciun moment de cutume, nu este timorat de forme pentru că este capabil la fel de bine să scrie versuri albe ca și versuri cu rimă. Găsește mereu resurse de a surprinde, de a creea universuri imaginare unice. Nu se scaldă în apele niciunui idol, ci se scrie pe sine cu dorința (încă neîmplinită) de a fi mereu un *trans-*. Acesta este și motivul pentru care nu poate fi încadrat în niciun curent literar (chiar dacă s-a încercat acest lucru). Ceea ce visează I.P.-B. încă nu este realizat, dar se află sub semnul posibilului. Acesta este motivul pentru care-l consider un vizionar, un artist care are dreptul să viseze.

Adrian Alui Gheorghe

Un scriitor român din Spania: Ovidiu Constantin Cornilă

Literatura română de azi nu poate să nu ţină cont de faptul că peste cinci milioane de români, de vorbitori de limbă română, trăiesc în afara graniţelor fizice ale ţării. Şi vorba lui Eminescu, reluată de Nichita Stănescu, patria se întinde, în aceste condiţii, pînă acolo unde se vorbeşte româneşte. E şi cazul comunităţii româneşti din Spania, care numără în jur de un milion de persoane, care se manifestă ca entitate bine constituită, strămutînd în spaţiul iberic tradiţii, reguli, cultură, obiceiuri. Şi scriitori, fireşte. Există în comunitatea românească din Madrid şi din Spania artişti care se manifestă în dialog cu spiritul locului, dar care au o puternică amprentă a originilor. Şi asocierile artistice poartă amprenta românească, unele au cuvîntul *dor* în nume, altele sunt sub ”umbrela” largă a lui Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Constantin Brâncuşi. De altfel, aceste nume ”generice” sunt un fel de cod de recunoaştere a românilor, de comunicare între ei. Numelor de mai înainte li se adaugă Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, George Uscătescu, Grigore Cugler-Apunake, Ştefan Baciu, Sergiu Celibidache etc.

Cel care a iniţiat şi conduce ”Uniunea Lucian Blaga a Scriitorilor şi Artiştilor Români din Spania” este Ovidiu Constantin Cornilă, poet şi prozator, atunci cînd nu este jurnalist, profesor de limba română sau engleză, masterand pe o temă de comunicare într-o epocă mai degrabă a lipsei de comunicare, iniţiator de proiecte care să-i adune pe românii dornici de relaţionare pe suportul românităţii lor etc. etc. Dar Ovidiu Constantin Cornilă este şi unul dintre ”supravieţuitorii” impactului dur cu lumea nouă, necunoscută a Madridului. De altfel, una din cărţile următoare, la insistenţele mele, va fi ”povestea” adaptării unui român într-un spaţiu relativ străin. Nu e simplu, nu a fost simplu nici pentru Ovidiu Cornilă. Cum nu a fost şi nu este simplu pentru nici unul dintre românii care au plecat ”unde au văzut cu ochii”. De ce au făcut-o? Aceasta este altă poveste, istoria va fi cea care va relata, ”pe limba ei” repercusiunile acestui exod, al acestei ”colonizări” a Europei de către români. Nu am fost colonizatori în istorie, am ajuns acum...!

Cum scrie un român, încă tînăr, stabilit de mai bine de două decenii în Spania? Am la îndemînă cîteva dintre cărţile lui Ovidiu Constantin Cornilă, poezie şi proză. Volumul de debut, ”Silabe de secundă”, a apărut în anul 2014, în regie proprie, cu o prefaţă semnată de Marin Traşcă, alt trăitor în Madrid, după ce autorul însuşi mărturiseşte despre emoţia de a transfera ... emoţiile pe hîrtie. Ovidiu Cornilă scrie o poezie de notaţie, senzuală, căutătoare, frematătoare. Un duh ”de Blaga” bîntuie prin texte, gîndurile şi sperările şi disperările sunt însă ale celui care le pune pe hîrtie: *”de atâta timp caut noaptea/ pe care-am pus-o deoparte/ pentru tine// noaptea dansului prin care/ ne plimbam frunzele - jumătăţi de inimi;// şi ştii,/ noaptea e-atât de aproape de noi,/ că ne putem atinge veşniciile”* (Aproape). Parcă simţi şi dansul ritualic al unui Lorca, nostalgia celui care scria: ”Printre crengile de laur am văzut doi porumbei dezbrăcaţi. Unul era celălalt şi amîndoi erau niciunul.” Dragostea are acelaşi ”nedefinit”, cînd blagian, cînd bacovian, vocile senzualităţii se întretaie: *”părul ei medita la culoarea vântului/ care-o pieptăna// el îi vorbea de amintiri/ în povestea din care se-ntrupase odată ea// iar ea, cu şoaptele-i/ se lasă ofrandă lui acolo,/ unde numai vântul şi fata puteau vorbi”* (Glas). Tablourile vivante lasă personajele să fugă din ramă, nostalgia le adună îndărăt: *”mă frânge a desculţ mersul pe ploaie;/ mă cheamă-năuntru tăcut/ tânăra care-şi priveşte-n oglindă - pe rând:/ faţa, ochii, umbrele picăturilor ei/ dureros de desculţe”* (Căutare).

Următorul volum, ”Turnul în care mă ascund cînd plouă” (Editura Ardealul, Târgu Mureş, 2015) este o carte de prozo-poeme, seducătoare, cu miez moralizator uneori, interogative, observaţia este adesea lucidă, analitică. În prefaţa semnată de Paul Eugen Banciu, regăsim, de altfel: ” Ovidiu Constantin Cornilă priveşte lumea cu candoarea unui copil părăsit la marginea unei lumi pe care o descoperă, o percepe, dar nu o acceptă dintr-un refuz natural de autoapărare a purităţii, luându-şi ca partener sufletul pereche al femeii, al uneia când reale, când ideale, dar nu de tabloid ...”. Nimic mai adevărat, prozo-poemele lui Ovidiu Cornilă din acest volum sunt investigaţii în lumea din preajmă, făcute cu uneltele ”detectivului literar”, planurile real-magic se succed cu repeziciune, ”improbabilul” devine probabil, iar probabilul certitudine. Anamneza este o adevărată recuperare a interiorităţii cîndva ultragiată: *”Dimineaţa începu cu un soare roşu şi chel, asemenea unui beţiv stângaci. Aerul răcoros de mai învălui împrejurimile în ceaţa lui densă. 1984, anul cărţii lui George Orwell. 10 dimineaţa. Tatăl şi fiul joacă fotbal într-un părculeţ din apropierea casei unde locuiesc. Ziua perfectă. Acasă, mama pregăteşte tortul, dă telefoanele de confirmare invitaţilor. Pregăteşte cadourile. Mulţi ani au trecut de atunci. Îşi amintea fiecare moment, ca şi cum timpul acela trecut s-ar fi mutat la distanţă de numai câteva secunde de el. În camera cu un dulap, o canapea, câteva scaune şi o fereastră mică dând spre un culoar închis. (...) Viaţa era cartea lui secretă, iar secretul lui era el. O carte şi un om. (...) El se îmbrăcă şi ieşi pe furiş din casă. Nu voia să tulbure somnul nimănui. Îşi luă caietul şi stiloul şi ieşi. Ştia o bancă mai lăturalnică într-un parc la numai câteva mii de kilometri de micuţul parc unde obişnuia să joace fotbal... La numai câteva zeci de ani de el. Ajunse. Nu era nimeni prin preajmă. Se aşeză, luă caietul pe braţe şi începu să scrie. Fraze scurte ca nişte puşti cu ţevile retezate mânjeau liniile ordonate şi verticale ale fiecărei pagini. O înşiruire de silabe, litere de toate mărimile, cuvinte scrise invers ieşeau ca apa dintr-un baraj spart. Scria cu o înverşunare obsesivă. Fraze la kilogram. Ce ciudat! Ziduri impenetrabile de cauciuc masiv, uşi de silicon cu mânere din aţă de papiotă... Ferestre sudate ca hublouri uriaşe de submarine minuscule, cu sticla groasă, cu textura antiglonţ, eclipse cu piramide pătrate... Toate bine puse la punct, neclintite în veşniciile lor. Imposibil şi improbabil că cineva ar fi capabil să pătrundă gândul unui gând...”*.

Volumul de proză scurtă ”Călătorul fără timp” (Editura Ardealul, Târgu Mureş, 2017) reprezintă o intrare decisivă în teritoriul prozei, schiţele sunt adevărate holograme ale unei realităţi sfărîmicioase, care îşi capătă coerenţa doar prin cuvînt. Un personaj, cu un nume simbolic, Dor, străbate ”peisajele de vorbe” ale schiţelor, purtîndu-ne deopotrivă în spaţii ample, exterioare, cît şi în fundătura interiorităţii. În ”Ziua în care Dumnezeu a tăcut”, de exemplu, personajul înoată prin aerul zilei ca printr-o pastă grea de timp, fără să aibă perspectiva unei limite, a unui orizont. Întrebat despre sensul clipei, Dumnezeu tace ”cu vinovăţie”. În ”Magicianul” un magician ia în posesie lumea şi o transformă în opusul ei, omul este dezumanizat, ”circul umanităţii” este, de fapt, la discreţia unui farseur. Ritmul descrierii este sacadat, punct-contrapunct: *”Circul era plin până la refuz. Copii cu părinţii lor, militari, demnitari, oameni de multe alte feluri. Toţi curioşi, iubitori şi curioşi de nemaiîntâlnit, de circ pur. Ei înşişi magicieni ai realului, un fel de confesiuni intime banale ale fiecărei magii ieftine. Din fiecare inimă la fiecare răscruce de sentiment, atunci când e întuneric, frig şi plouă. Iluzia, bucata de pâine, iepurele scos din pălărie sau doamna din public hipnotizată de nemaipomenit, de miraculos. Sau consumatori de truc, mincinoşi ai propriei minciuni, ingineri de adevăruri asfixiate în duhoarea prefăcătoriei. Cei curaţi de ieri, gri azi şi mâine negri. Oile necesare. Elementele de consum. Domnii săraci cu duhul, stăpâni numai atunci când sunt plătiţi. Perfectele animale sociale. Cei care decid prin număr, nu prin calitate...”*. În altă schiţă, o moară veche, abandonată, macină mai departe, dar nu boabe, ci timp. Şi o face cu spor, nimeni nu o poate opri. În ”Drumul meu opreşte aici” personajul se risipeşte în toate lucrurile din jur, aneantizîndu-se, dezindentificîndu-se, intrînd în armonia unei naturi insensibile la agitaţia umană. Eugen Nistor, cel care scrie o substanţială post-faţă a cărţii, subliniază că pe parcursul acestei cărţi auto-referenţiale întîlnim ”... reflecţia elegantă şi profundă a personajului căruia i se substituie autorul, reflecţie prezentă prin pasaje sugestive în fiecare construcţie epică”.

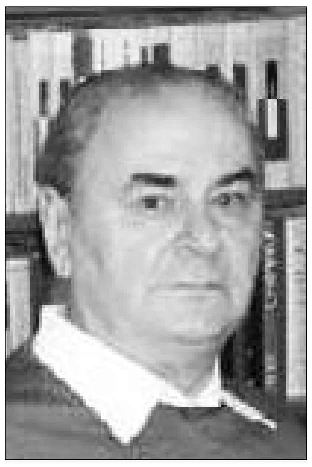
Volumul ”Ruga luminii” (Editura Ardealul, 2018) se deschide cu o consistentă prefaţă semnată de George Vulturescu care subliniază că autorul este ”... un stilist al mişcărilor delicate ale bătrânilor (Nor, turcul, Vlad) în camera – cuşcă, în camera – lume, care nu e altceva decât acel spaţiu dintre note de care vorbea Mozart, o antecameră a morţii. Ca un pictor al crepusculului, autorul, drapează dispariţia astrului sub bucle de gânduri nerostite”. În povestirea ”Fereastra altarului alb” unul dintre personaje poartă numele de Dar, cel al ”conjuncţiei adversative” mai mult decît al ofrandei, după explicaţia din ”dex”, care desparte lumea creată de increat. Personajul trăieşte ca în lumea ”avatarurilor” eminescieni: *”Drumul meu începe aici, râde minutarul ceasului de pe perete în urechile lui Dar. Somnul nu intră în minte sub nicio formă. Timpul e o seringă care înţeapă carnea vie a imaginaţiei. O injectează cu sorbituri gâlgâinde şi dese de a trăi, cel mai pur fel de a fi. Ochi umflaţi de setea de a şti ce se întâmplă, instinct de a vâna, târâit printre amintiri străine, străine de a fi ele însele amintiri a ceva. Un sens pierdut într-un departe care îl ocolea la fel de perfect precum polii unui magnet mare cât creierul său. Un „cine eşti” prăpădit în ecoul strigătului de ciudă, nu de ciudă, de ură, de neînţeles a ceea ce nu se termină de întâmplat. Eşti, dar nu eşti, respiri şi o faci de sub apă sau de sub pământ, te învinovăţeşti de ce nu porţi vină, apari peste tot, dar nimeni nu te vede, nu te poate auzi. Tu nu poţi auzi, vedea sau scrie cu mâinile pe parchet şuierul lung care îţi invadează pieptul ca un impact a o mie de asteroizi trimişi să creeze viaţă. Să distrugă timpul pe care îl ştim cu toţii şi să pornească un altul care să ticăie doar în interior, fără cuvinte şi explicaţii decente, absente, azi, niciodată, cuvinte seci, forme uscate, invenţii blestemate.”*

Proza lui Ovidiu Constantin Cornilă este, de fapt, una a crizei interiorităţii, alteritatea este în criză, comunicarea întreruptă. Evoluăm într-o lume a universurilor individuale tot mai opace. Rarele momente de intersectare a destinelor ne găsesc fără replică, ne repliem într-o intimitate bîntuită de spaima de a rata întîlnirea decisivă cu viaţa. Nu trăim, amînăm să trăim. Sunt convins că următoarea sa carte va descrie ”aventura” dislocării sinelui din confortul matricial pînă la impactul cu terenul aspru al străinătăţii. Căci oricît am crede că ”acasă” e o incursiune în sine, înstrăinarea există şi este foarte concretă. Şi sunt convins că acest fenomen va fi din ce în ce mai prezent în literatura scriitorilor români care evoluează în ”coloniile româneşti” din străinătate. Ceea ce va fi, îmi vine să cred, spre binele şi spre diversificarea tematică a literaturii noastre. Şi poate chiar va duce la netezirea drumului literaturii române pentru o cunoaştere/ recunoaştere în Europa.

Piatra Neamţ, 9 ianuarie 2019

...prozo-poemele lui Ovidiu Cornilă din acest volum sunt investigaţii în lumea din preajmă, făcute cu uneltele ”detectivului literar”, planurile real-magic se succed cu repeziciune, ”improbabilul ” devine probabil, iar probabilul certitudine. Anamneza este o adevărată recuperare a interiorităţii cîndva ultragiată...

Viorel Dianu

O fetiţă, ciuciulită pe alee, ciocănea două nuci să le ademenească. Strădania nu-i fu zadarnică, deoarece o veveriţă roşcată, cu coada înfoiată, se iţi repede de după un muşuroi. Ciuli urechile, îşi ridică trupşorul şi înţepeni câteva clipe în expectativă, să înţeleagă bine mesajul. Când ochi şi nucile în mâinile fetiţei, se apropie ţuşti-ţuşti!, întinse lăbuţa şi şterpeli una. O zbughi îndărăt printre frunze până găsi copacul pe care se căţără ca să ascundă nuca în scorbură. Toată lumea fremătă satisfăcută. Cei mai mulţi plecară înveseliţi, lăsându-le locul altora să se oprească şi să se distreze.

În Târgul Bucureştilor

Dacă sfârşiseră luna septembrie bucuroşi, Cezienii se gândiseră s-o înceapă şi pe octombrie cu veselie. Pe întâi, duminică, era tocmai ziua potrivită: în Herăstrău se desfăşura marele Târg al Bucureştilor. După ce de dimineaţă îşi făcuseră datoria să meargă la biserică, să cinstească Sărbătoarea *Acoperământul Maicii Domnului*, după-amiază erau croiţi s-o pornească spre parc. Nu mai văzuseră de mult timp Herăstrăul, adică în vara asta deloc, şi se instalase deja toamna cea aurie, peste care nu puteau sări, aşa cum nu săreau peste primăvară, când veneau obligatoriu aici să admire magnoliile şi cireşii înfloriţi din Grădina Japoneză.

Se odihniră aşadar după masa de prânz cum le sta în obicei, iar pe la ora patru se pregătiră de plecare. Vremea frumoasă ţinea cu ei; se îmbrăcară în haine subţiri să se simtă uşori. Singurul inconvenient, care îi şi determina în ultimul timp să viziteze mai rar Herăstrăul, era că de la un capăt la altul al Bucureştilor aveau cam mult de mers. Din Panduri, de la ei, până în Piaţa Romană luau o maşină, iar de acolo, până la Aviatorilor, aveau de ales: ori altă maşină, ori metroul, doar că spre deosebire de Caterina, care beneficia de cartelă gratuită – recompensă a patimilor ei din Bărăgan –, Alexandru trebuia să şi-o plătească pe a lui, chiar dacă pensionar şi el. Nu sărăcea dând cinci lei, dar unui pensionar aşa i-i dat: să-şi strângă baierele pungii. Deci hotărâră să meargă şi din Romană tot cu autobuzul, gratis şi pe bulevarde, pe unde era mai frumos în fond. Interesul lor era să profite de frumos cât cuprinde, nu să-l evite, mergând pe sub pământ. Plecaseră la plimbare, nu la serviciu, să numere minutele de trafic şi să fie cu spaima în sân că nu ajung la destinaţie în timp util. În plus, în zona asta de nord a capitalei, mai pricopsită decât celelalte, merita să-şi clătească ochii pe îndestulate. Le era şi mai puţin familiară, fiindcă nu o bătuseră cu piciorul. Doar ce colindaseră pe la biserici şi mănăstiri, sau, cu deosebire, prin acest Herăstrău, altminteri... Alexandru, ce e drept, avusese drumuri mai dese pe la Casa Scânteii, cândva, cu cărţile lui, iar mai în urmă, tot cu ele, pe la târgurile de la Pavilionul expoziţional. Toate – incursiuni speciale, nu treburi curente care să-i deprindă perfect cu locurile. De altfel, nici un bucureştean autentic nu se poate lăuda că îşi cunoaşte oraşul de-a fir a păr, iar ei, care nu erau bucureşteni get beget, nu emiteau pretenţii nefireşti. Ca să nu mai vorbim că le rămăseseră porţiuni complet neexplorate. De atâtea ori îşi propusese Alexandru să plece aşa, aiurea, cu autobuzele şi tramvaiele, să coboare unde i se năzărea şi să se încumete apoi pe jos cât îl ţin picioarele, să vadă, să vadă... Rămăsese un vis pe care se îndoia că şi-l va mai îndeplini. Acum, înainte de a se însera, după o zi de scris, pentru a respecta recomandarea medicilor, îşi făcea plimbarea străbătând Şoseaua Panduri de la intersecţia cu Calea 13 Septembrie până la Academia Militară şi înapoi, pe o parte şi pe cealaltă. Tot se mândrea cu ceva: că păşea pe urmele pandurilor şi le bătătorea.

Coborâră la Piaţa Charles De Gaulle şi traversară bulevardele şi pe deasupra şi pe dedesubt, prin pasaj, ca să intre în parc pe la Statuia Generalului. O luară pe lângă fântâna arteziană şi, după ce defilară prin faţa Cariatidelor, o apucară la dreapta. De aici, stai încet! Lume, de nu răzbeai. Pe amândouă laturile aleii se înşiruiau chioşcuri şi corturi cu exponate care îţi luau ochii. Exclus să le treci în revistă pe toate. Alexandru o lăsă pe Caterina să le examineze mai îndeaproape, iar el, de pe centrul aleii, îşi arunca distras privirea către unele sau altele. Lucruri foarte frumoase, indiscutabil, dar covârşind prin abundenţă. Şi ştiute. De trei-patru ori pe an, cu prilejul sărbătorilor importante, negustorii şi artizanii din ţară îşi etalau pe tarabe în parcurile şi pieţele mari ale capitalei. Bucureştenii nu doar se delectau cu priveliştea lor, ci, se vede treaba, şi cumpărau multe dintre ele, dacă acei oameni se osteneau să le aducă de fiecare dată. Vedeai şi astăzi doamne şi domniţe învârtind în palme brăţări şi inele, răsucind şaluri şi pălării, mângâind ii şi marame... Unele scoteau şi banii. Cât priveşte tăvile cu delicatese, plăcinte şi alte cele, grătarele pe care se coceau porumbii, fierbătoarele cu vin, aici stăteau pofticioşii la coadă. Caterina se opri şi ea un răgaz în faţa unui galantar cu mezeluri: cârnaţi de porc, şuncă din piept de curcan, crenvurşti de pui... Alexandru îi ghici tentaţia şi se dădu alături:

– Vrei să cumperi ceva?

– Ştiu că îţi plac cârnăciorii...

– Da, ăstora din carne de porc tocată cu satârul li se spune în Oltenia şi în Argeş, la noi, trandafiri. Mă prăpădesc după ei. Dar nu luăm din târgul de la Academia Militară, ce ne trebuie să-i cărăm atâta cale?...

– Ai dreptate.

Pe scena de pe pajiştea centrală se exersau instrumentele pentru începerea programului artistic. Canalele TV anunţaseră că vor susţine recitaluri cântăreţi şi artişti până spre miezul nopţii. Se strânseseră de pe acul spectatori dinaintea estradei.

La capătul aleii se sfârşeau chioşcurile cu minunăţii. Se aliniau altele pe partea opusă. Cezienii amânară să le vadă, poate la întoarcere, şi o ţinură înainte coborând scările în zigzag şi continuând drumul pe o alee mai îngustă, care îi conducea spre lac. Simţiră de îndată adierea răcoroasă. Departe, pe lângă insula mare, plutea un vaporaş. Îl priviră amândoi nostalgici.

– Ce îl mai plimbam odată pe Ciprian! zise Caterina.

– Şi îl perindam pe la toate locurile de joacă...

– Ar fi trebuit să-l luăm şi de data asta cu noi.

– Nu mai e de cinci anişori. Acum se duce cu prietenii la mall. Alte distracţii...

Se prelinseră pe marginea lacului până la podeţul pe care traversară în Insula Trandafirilor. Se opriră, din instinct, să bea apă de la ţâşnitoare. După ce le veni rândul şi gustară apa, înaintară pe lângă pergolele de trandafiri în sus, spre Monumentul părinţilor fondatori ai Uniunii Europene, sau „La Căpăţâni", cum i se mai spunea în popor. Îl vizitau, cumva, din datorie şi din fală că, de zece ani, sunt şi românii în rând cu mai marii lumii. Nu întâmplător, monumentul fusese inaugurat chiar mai înainte de integrarea noastră în spaţiul cel blagoslovit. Iar acum, că eram, să nu-i arătăm cinstire?... Dădură ocol celor douăsprezece capete uriaşe din bronz aşezate pe socluri scunde, citind pe sărite numele unui prim-ministru sau al altuia. Monumentul nu atrăgea grozav lumea, deşi era unic pe continent. Câte un copil poftea să fie căţărat pe creştetul vreunei „căpăţâni" şi fotografiat. Ansamblul mai avea în centru un postament rotund din marmură şi granit albastru, cu stelele galbene, tot douăsprezece, încrustate în el şi cu un catarg înfipt în mijloc, arborând steagul fluturător al Uniunii.

Dar şi monumentul din vecinătate, plasat mai spre malul lacului, făcea obiectul atenţiei lor constante: *Hercule doborând Centaurul*, al sculptorului Ion Jalea. O cârmiră la dreapta, să-l vadă de aproape. Nu apucară să-şi ducă planul la îndeplinire pentru că, pe o bancă de la marginea aleii, dădură peste cineva la care nici n-ar fi gândit, un personaj mai mult decât important: scriitorul şi academicianul Petru Aurescu. Nu era singur, ci împreună cu prietenul său, dramaturgul Radu Filimon. Îi observaseră şi aceştia pe ei, Petru Aurescu mai bine zis, care se ridică de pe bancă urmat agale de celălalt.

– Ce bucurie deosebită să vă întâlnesc, îi zise Alexandru academicianului, strângându-i mâna şi repetând apoi gestul şi cu dramaturgul.

– Şi eu sunt bucuros, răspunse Petru Aurescu.

Mutându-şi privirea spre Caterina – pentru ea se ridicase, în fapt, de pe bancă –, îi sărută gentil mâna, fiind imitat, cum se cuvenea, de Radu Filimon.

Rămaseră câteşipatru în picioare, convorbirea neavând obiect să se întindă. Era doar o întâlnire întâmplătoare, pe care n-o puteau nici ignora, ca nişte cunoştinţe care se stimau. Stima decurgând cu precădere din partea Cezienilor. Ardeleanul Petru Aurescu călărise pe cai mari la viaţa lui şi încă mai galopa, deşi se apropia de optzeci şi cinci de ani. Se impusese de timpuriu cu scrierile sale, făcea parte din generaţia aflată acum la apogeu, clasicizată. Vreun deceniu deţinuse funcţia de Preşedinte al Uniunii Scriitorilor şi ar fi deţinut-o şi mai mult, însă după tulburările din Decembrie 89 îşi declinase rangul – fusese oare somat ? –, iar apoi trecuse printr-o perioadă de penumbră, până când pornise iarăşi să publice, cărţi valoroase, care nu-i puteau fi contestate, doar mai puţin elogiate. În două rânduri se deplasase şi la Curtea de Argeş să le lanseze. Aici l-a cunoscut Alexandru personal, prima dată, iar a doua oară l-a invitat la el acasă, dimpreună cu criticul literar Gregorian Stancu, care îl însoţea de la Bucureşti, şi cu directorul Bibliotecii Judeţene. Cu acea ocazie, Caterina excelase prin ospitalitate. Petru Aurescu a devenit curând membru al Academiei Române, iar Alexandru i-a dus două-trei cărţi acolo. Nu mică i-a fost surpriza să se vadă premiat pentru romanul *Înserare*. Şi astfel, alt temei au dobândit relaţiile lor.

– Aţi venit să vizitaţi Târgul? îi întrebă Aurescu.

– Da, da..., răspunse jovial Alexandru. Dar şi să mai luăm aer de Herăstrău.

Zâmbiră cei doi: le ghicise motivul pentru care veniseră şi ei, aerul cel mai curat din Bucureşti se respira pe Insula Trandafirilor. Petru Aurescu îl lăsă tot pe Alexandru să continue. Deci, despre ce?... Despre cărţi bineînţeles.

– În ultimii doi ani nu v-am mai căutat pe la Academie, fiindcă nu am mai publicat nimic în răstimp. De-abia ce am terminat un roman: *Polifoniile senectuţii*.

– O! exclamă încântat academicianul.

– Mâine i-l duc, în print, domnului Eugen Negoescu, care mi-a promis că va scrie ceva pentru coperta a patra.

– Excelent.

– Apoi îl voi încredinţa Editurii Cartea Românească, unde sper să apară şi să-l lansez la Târgul Gaudeamus de la sfârşitul lunii viitoare.

– Dacă mă nimeresc prin târg, voi asista şi eu.

– Şi dacă nu, tot vă aduc romanul, când îmi fac drum pe la sediul Uniunii să-l ofer confraţilor.

Aurescu se întoarse spre Radu Filimon, cu aerul: „Vă cunoaşteţi?", iar acela confirmă din cap: „Îmhî!". Subînţelegând dialogul mut, Caterina interveni:

– Noi vă ştim pe dumneavoastră de mult, domnule Filimon. Dinainte de Revoluţie, când vă urmăream piesele la televizor. Acum vi le vedem la teatru. Ultima a fost *Lebăda neagră*.

Petru Aurescu îşi privi iarăşi prietenul: „Ei?", iar dramaturgul clătină din cap: „Mda!".

– În prima decadă a lui decembrie voi avea o nouă premieră. Vă asigur de două invitaţii.

– Mulţumim.

– Până atunci, taman bine îmi iese şi mie cartea.

– Aşadar ne vom revedea curând, încă şi mai bucuroşi decât astăzi, pecetlui convorbirea Aurescu.

Despărţindu-se de ei, Cezienii nu o mai apucară spre debarcader, pe traseul obişnuit, ci înapoi. Cu minţile distrase de emoţia neprevăzutei întrevederi, îşi dădură seama de uitucenia lor când retraversară podeţul. Nu regretară, căci s-ar fi întors tot prin insulă şi numai de aici ar fi ales alte cărări. Ţinură deci poteca înainte spre Teatrul de Vară. În dreptul lui făcură popas: aveau de urmărit un spectacol, dar nu pe scenă, ci alăturea. Căutară cu privirea printre tufani să descopere veveriţele care-i amuzau totdeauna cu drăgălăşenia lor. O fetiţă, ciuciulită pe alee, ciocănea două nuci să le ademenească. Strădania nu-i fu zadarnică, deoarece o veveriţă roşcată, cu coada înfoiată, se iţi repede de după un muşuroi. Ciuli urechile, îşi ridică trupşorul şi înţepeni câteva clipe în expectativă, să înţeleagă bine mesajul. Când ochi şi nucile în mâinile fetiţei, se apropie ţuşti-ţuşti!, întinse lăbuţa şi şterpeli una. O zbughi îndărăt printre frunze până găsi copacul pe care se căţără ca să ascundă nuca în scorbură. Toată lumea fremătă satisfăcută. Cei mai mulţi plecară înveseliţi, lăsându-le locul altora să se oprească şi să se distreze.

Cezienii urcară panta, ferind pista bicicliştilor ca să nu-i lovească vreun năzdrăvan. Ajungând în capătul celei mai lungi şi mai largi alei din parc, care ducea spre Arcul de Triumf, botezată Michael Jackson în memoria vestitului cântăreţ ce onorase cu vizita sa Herăstrăul, ⟶

Geo Vasile

Verighete de argint, Veneția, Gellu Naum

Extrase din notele informative semnate de colonelul Preda de la Dir. de Filaj și Informație Operativă.
Obiectiv: Sergiu Neodihnitu, alias Vadim:

"Pentru cititorii acestei eventuale cărți care merg la Veneția și care ar dori să compare realitatea cu ficțiunea vizitând Casa Iorga, alias Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică, reproducem mai jos afișul - invitație, parvenită lui Sergiu în iunie 2009:

INVITO Giugno 2009
Palazzo Correr Cannaregio 2211 Tel. 041/5242309 Fax 041/715331
Giovedì, 11 giugno, ore 18.30 Sala di conferenze "Marian Papahagi"
Con il patrocinio del Comune di Venezia
Presentazione dell'antologia bilingue di poesia
„La quinta essenza"
(Editing Edizioni Treviso, 2006)
di Gellu Naum
(poeta romeno, 1915-2001)
Edizione di Geo Vasile
italianista, traduttore, critico letterario

"Cu o lună mai înainte, mai precis în mai 2009 ai asistat la propria ta cununie religioasă la biserica de lemn cu hramul sf. Ioan Hozevitu, așa a vrut Marta., ea a aranjat cu cei doi preoți, verighetele au fost de argint, de aur erau prea scumpe, martorii - nași – niște rude apropiate ce după respectivul eveniment au urcat la noi să „sărbătorim", chipurile... Primisei o iconiță din partea preotului, o sf. Fecioară cu Pruncul, poate că îți va fi pusă pe piept, sfințită fiind, când o să părăsești lumea albă, când vei fi definitiv pe orizontala infinitului.

Tiziano Scarpa ți-a confirmat că a primit cărțile, 15 exemplare din *Veneția e un pește* de la Editor și că va veni la Institut să ne vedem. Prof. univ. Silvana Tamiozzo te-a asigurat că va vorbi despre Gellu Naum la lansarea cărții, în schimb prietenul tău de nădejde Paolo Ruffilli s-a recuzat: exact pe 11 iunie 2009 i se va fi decernat un premiu la Milano pentru „Le stanze del cielo", ca să vezi, și să nu crezi, dar te va căuta în altă zi la Institut. A făcut-o, dar telefonic...

Ți s-a confirmat oficial de către secretariatul Primăriei că asesoarea *onorevole* (fostă parlamentară) Luana Zanella îți va înmâna medalia orașului Veneția pentru întreaga activitate de italienist... Speri să ajungi și să te întorci teafăr, dacă avionul nu se va dezintegra în cer... Nu s-a dezintegrat, slavă Domnului, drept care, tu și Marta, v-ați întors *sani e salvi,* teferi acasă, în ciuda oboselii și stresului acumulat, la care se adaugă: 1) confiscarea și aruncarea într-un fel de conteiner de către un tip fascistoid, vameș pe aeroportul din Treviso, a flaconului de apă de colonie Farenheit și a deodorantului Malizia dăruite de Silviu. Le puseseși în marea grabă cu care ați plecat din mica localitate din Friuli, San Lorenzo, unde fuseserăți găzduiți trei nopți de romancierul edentat Marco Salvador spre gara Casarsa, în geanta ta de mână, unde, normal, au fost detectate la cecking-ul 2) puseul de tensiune din pricina unei nopți dormite pe sponci, dar mai ales a unei cafele chiar dacă „americane" (lungite cu apă) oferite de Paolo Ruffilli în holul aeroportului din Treviso, și așteptării de aproape o oră a îmbarcării la poarta de ieșire a aeroportului. Cursele low-cost sunt discriminate nu de puține ori. Efectul de microfonie din ureche a trecut totuși abia în avion, cele două pastile de captopril și pastila de betaloc ți-au fost de folos.

De la Băneasa ați luat un taxi Mondial-pirat, ca să ajungeți mai repede, caniculă terifiantă în București, blocaj (trei sferturi de oră!!!) bară la bară până la Casa Presei Libere, de-acolo mai liberă o țâră strada...

Oricum evenimentul lansării ediției bilingve Gellu Naum avusese loc, Silviu filmase tot cu computerul lui ultraperformant, ai dat câteva autografe de complezență, nici un reprezentant de vază al intellighenției venețiene în rândurile publicului, câteva persoane în vârstă care n-au avut a face ceva mai bun la ora aceea, oferta bufetului de după eveniment extrem de modestă...

Cele mai reușite momente din Cetatea Dogilor nu au fost cele legate de antologia Gellu Naum, ci de repetatele deplasări în vaporetto pe câteva insule de pe Canal Grande și Giudecca, de-a lungul acelor palate cu temeliile corodate de apele lagunei, la San Marco (cea mai înaltă clopotniță din Italia, o capodoperă de zidărie și de splendoare arhitectonică, refăcută din temelii după cutremurul devastator de la începutul veacului XX) și la pinacoteca din stația numită Accademia (Tintoretto, Tiziano, Veronese, Guardi, Tiepolo, Bellini etc.). Într-una din zile ați ajuns până la Lido, un mic orășel saturat de vile, superelegante hoteluri și restaurante și grădini asfixiate de flori și vegetație mediteraneeană. Mai multe linii de autobuze legau probabil Mestre și Treviso de plaja la Marea Adriatică din Lido

Și-acum un detaliu picant pentru maestrul tău ocrotitor, cel cu detaliile: sâmbătă, probabil 13, pe când ne întorceam seara la Institut, Marta. și-a amintit că lăsase un ochi de aragaz aprins pe care pusese la fiert o bucată de curcan cumpărată de la Billa, supermarketul de la care ne aprovizionam, evident arsese scrum, noroc cu geamul deschis de la bucătărie...Auzind-o, n-ai mai avut curajul să mai dai ochii cu cei din clădire. Noroc că administratorul își dăduse seama că iese fum și că noi suntem plecați, drept care a deschis ușa și a stins focul, dacă n-ar fi fost acasă nici el, n-ar fi fost exclus un incendiu...

Cele două întâlniri anunțate au avut totuși loc: cu Tiziano Scarpa la un bar pe Cannaregio (ai pomenit deja despre asta), iar cu Paolo Ruffilli pe aeroportul din Treviso. Ți-a dat și el o monografie a futurismului (Marinetti), o ediție bibliofilă a prozelor lui Brancati și o versiunea spaniolă a „Jurnalului de Normandia" (culegere proprie), plus 200 euro din partea unei Fundații pentru traducerea culegerilor sale de poezie, inclusiv a volumului „Le stanze del cielo". Iată o relatare mai detaliată și cvasi oficială a sejurului venețian dar mai ales friulan: joi 11 iunie 2009 a avut loc la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția (orașul cel mai suprarealist al lumii, care doar administrativ aparține Italiei și regiunii Veneto) lansarea unei masive antologii bilingve Gellu Naum "LA QUINTA ESSENZA. A CINCEA ESENȚĂ" apărute recent în Italia, la Editing Edizioni, Treviso. Volumul cuprinde o amplă cronologie a operei marelui scriitor suprarealist, precum și un eseu intoductiv, ambele aparținând italienistului și criticului Geo Vasile. Au luat cuvântul directoarea Institutului, M. Troița, prof. Silvana Tamiozzo de la Universitatea Ca' Foscari și criticul Nicola Cecconi. Cu aceasta ocazie, a doua zi, subsemnatului i s-a decernat la sediul Primăriei de către asesoarea pentru producție culturală și relații internaționale, ex-parlamentara Luana Zanella, medalia orașului Veneția în semn de recunoaștere a activității sale de promovare a relațiilor culturale româno-italiene.

În drum spre casă, italienistul român nu putea să rateze o invitație a romancierului Marco Salvador (a se vedea romanul "Longobardul" apărut la Ed. Polirom în 2008) în Friuli Venezia Giulia, o ocazie unică de a vizita printre altele, Centrul de studii Pier Paolo Pasolini (1922-1975)) de la Casarsa della Delizia, localitatea natală a mamei acestuia, Susanna, și de a vedea caietele manuscrise ale jurnalului său de tinerețe, încă inedit precum și mormântul scriitorului mort în condiții tragice la Roma. Prin bunăvoința soției și a fiicei romancierului Salvador, ați avut extraordinara șansă de a viziona la Villa Manin (Passariano-Codroipo, Ud.) o amplă și reprezentativă expoziție a celebrului pictor Giuseppe Zigaina (n. 1924, Cervignano di Friuli), prieten și exeget al vieții și operei lui Pasolini, interpret în câteva filme ale acestuia.

Fragment din romanul ***Discontinuitate***

Ți s-a confirmat oficial de către secretariatul Primăriei că asesoarea *onorevole* (fostă parlamentară) Luana Zanella îți va înmâna medalia orașului Veneția pentru întreaga activitate de italienist... Speri să ajungi și să te întorci teafăr, dacă avionul nu se va dezintegra în cer... Nu s-a dezintegrat, slavă Domnului, drept care, tu și Marta, v-ați întors *sani e salvi*, teferi acasă, în ciuda oboselii și stresului acumulat...

---

stătură un moment în cumpănă: ori o luau într-acolo pentru a se abate spre Grădina Japoneză, atât de îndrăgită, ori înaintau, cum își propuseseră, către aleea cu chioșcurile ocolite la început. Se hotărâră să rămână în zona centrală, amânând iar chioșcurile, fiindcă la dreapta, în aria stejarilor – împărăția tot a veverițelor –, zăriră o poartă înaltă înjghebată special pentru Târg, de care agăța o tăblie: „La Han". Ce Han?... Hai să ne lămurim!

Intrând pe poartă, îi uimi priveliștea: corturi, mese întinse, grătare fumegânde... Ziceai că existaseră acolo de când lumea, dacă n-ai fi traversat niciodată domeniul printre arbori și tufișurile de corni. Și cu greu te-ai fi lăsat convins că în două zile vor dispărea toate și nu va mai fi nici pomeneală de ele. Dar acum mirosurile te ispiteau de nu aveai scăpare.

Se dădură mai aproape.

– Două friptane luăm și noi, soție, fie ce-o fi.

– Și două stacane de must...

Se așezară la masa lăturalnică. Priviră, mirați de ei înșiși, hartanele apetisante care li se exhibau dinainte.

– Crezi că le dovedim?

– Nu cred. Însă târgurile astea fiind gândite numai în posturi, am fost luați pe nepregătite și ne-am cam lăcomit.

Acum să se descurce.

– Și să lăsăm scumpete de bunătăți neterminate, să fie aruncate la coș, ar fi păcat mare.

Se luptară deci vitejește să le răzbească, ajutându-se vârtos cu mustul. La ditamai fripturile, must pe măsură. Se potriviseră ca lumea lucrurile.

– Să ne fie de bine!

– Și învățătură de minte!

– Ha-ha!

Ieșiră ghiftuiți de la Han. O făcuseră.

Pe scenă începuse programul artistic. Răsunau cântecele de petrecere, adecvate cu dispoziția lor. Sosise timpul și pentru o jumătate de oră de spectacol. Pătrunseră pe pajiște și se strecurară printre oameni să găsească o poziție convenabilă. Lângă scenă se încinsese jocul și muzica te asurzea, nu aveau ce căuta acolo. Dar și mai la distanță se prindeau, răzlețe, perechi de dans. Calina Stelescu interpreta melodii cu Bucureștiul de altădată, agreate mai ales de cei în vârstă. Cele de jazz și rock vor veni mai târziu când bătrânii vor pleca la culcare, iar poiana va fi luată cu asalt de tineri și va bubui parcul.

Alexandru asculta, luând aminte la perechile care dansau și îl cuprinse un jind.

– Soție, nouă ne-ar sta rău?

Ea îi urmări privirea, să-i înțeleagă întrebarea.

– Lasă... Mai bine ne stă așa.

Încercuind-o pe după mijloc, el începu s-o legene ușor, pe loc, și să îngâne cântecele în surdină.

proză

Horia Dulvac

SĂ NU MĂNÂNCI SEMINȚELE BABYLONULUI

- Ai grijă să nu uiţi să îţi iei medicamentele, mi-a mai strigat o dată din uşă sora medicală, când m-am externat din spital. (Deja începusem să uit mângâierile sânilor care mă loveau ca nişte palme peste obraji, eliberaţi ca din întâmplare din decolteul precar al halatului ei alb şi febrilitatea cu care ne împerecheam. Poate cimitirele să fie locuri mai afrodiziace decât saloanele de spital.)

- Ai grijă să nu uiţi, îmi spunea bunica peste ochelarii ciclopici.

Parcă ar fi prăbuşit peste mine bolovani care continuau şi ei din gura crâmpoţită: „Ai grijă, să nu uiţi!"

Bine, ştiam, nu aveam voie să uit punerea deoparte – un rest. Dar fără el nu era posibilă continuarea. Şi mai ales era cu desăvârşire interzis să ne mâncăm „sămânţa", să ne mâncam „temeiul"- cum spunea bunica. (Dar asta îmi evoca mai degrabă imagini imprudente cu târfele *Babylonului* ce devorau sămânţa bărbaţilor lor.)

Dacă era după mine, m-aş fi uitat mâncând. Mi-aş fi mâncat viaţa, copiii pe care îi iubeam ca pe ochii din cap (de fapt nişte seminţe ale vederii mele de acum).

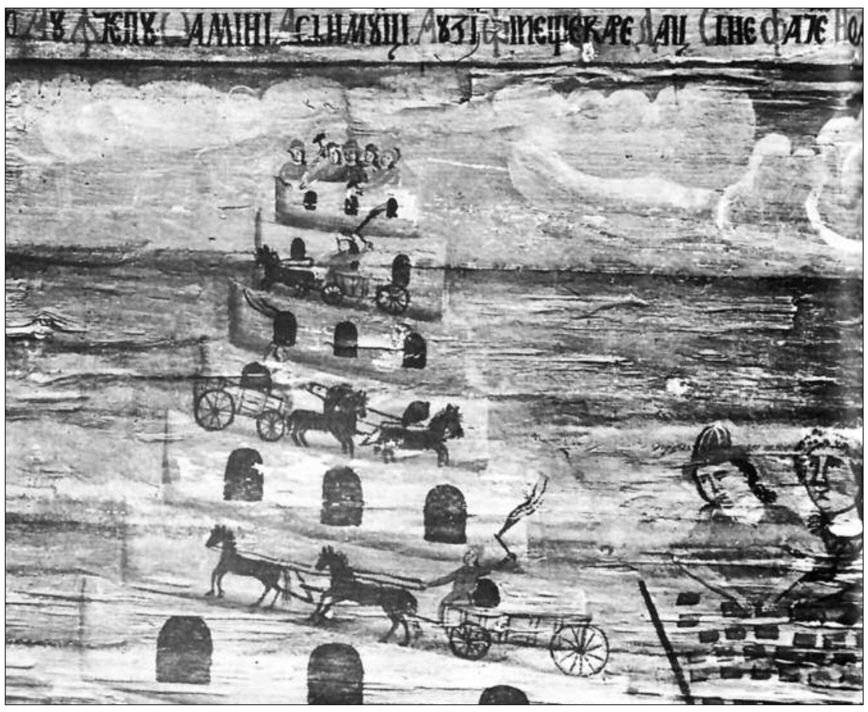
Noroc cu bunicile-avertizoare: sămânţa de rod trebuia pusă la adăpost de aparatul digestiv. (Tare ne mai plăcea când o zbugheam în libertate, iresponsabili! Doar sugarul îşi mănâncă norocul din placenta lui).

Era însă un fapt împlinit: mâncam carne. Asta nu putea fi cu uşurinţă dat înapoi.

Carnea e tot un fel de înveliş amniotic deshidratat al seminţelor, îmi spuneam. Dar nu făceam decât să îmi amăgesc mintea înceţoşată de insomnii.

Soţia credea că am probleme cu prostata – în realitate, mă trezeam noaptea cu inima sfârâind ca un muc de lumânare.

Se metabolizau micile pofte. Viteazul organ (inima) năduşea din greu, pe altarul unei

PLOHOD IOAN (?) - *Turnul Babel*, Şieu (naos)

arderi de tot. De când nu mă mai rugasem, se înconjurase de osânză. (Ce mult mi-ar fi plăcut să existe un chirurg priceput care să mi-o taie împrejur, curăţând-o de grăsimea dorinţelor!)

În plus, nelinişti ca nişte pietre otitice îmi spuneau că ceva nu e în regulă! Nopţile, puhoiul de clone se rostogolea din mine, de parcă aş fi fost un baraj spart.

Auzisem de marea aventură a geneticii – nu era nevoie de asta, să înţeleg că suntem şi aşa prea mulţi. Savanţii refăcuseră dintr-o singură celulă, un organism întreg. Cred că fusese cea mai băftoasă celulă din univers.

Cine dintre noi n-ar fi vrut să cadă norocul peste el ca peste un nou întemeietor al lumii? Nu puteam face decât să aşteptăm, fremătând. Eram plini de seminţe ca un stup – lumile zumzăiau în noi ca albinele din *folderele* lor cheratinoase, cu aripi gălbui.

Într-una din nopţile insomniace, am privit la televizor un film documentar. Biologii filmaseră aventura fetusului matern. Situaţia era cam aşa: până la trei săptămâni, sexul este indistinct – o protuberanţă care urmează să se dezvolte sau să se adâncească după cum vrea pliul hazardului. Pe la vreo şase săptămâni, glandele fetusului masculin produc deja testosteron.

Şocant de devreme. Natura se asigură încă de la început de punerea deoparte – o grijă mică, concretă ca o grămăjoară a viitorului .

Singura lui activitate (a fetusului) părea somnul – îşi sugea degetul cel mare - o acadea visătoare. Somnul de care eu nu mai aveam parte, somnul cărnii zguduită de treziri şi încolţiri de speranţe. (În biologie, fenomenul avea un nume: diviziunea mitocondrială. La orele din liceu, distinsul nostru diriginte Iser ne vorbea cu înălţător patriotism despre corpusculii Palade. Cei mai mari dascăli patrioţi pe care i-am avut au fost evrei.)

Problema era că imprudenţii nou-veniţi pe lume mă urmăreau şi în vis. Nu puteam să scap de presiunea lor înmuguritoare.

Nopţile mă plimbam tacticos prin somnul paradoxal. Bântuiam etajele creierului meu prăfuit dar narcotic, împărţit în debarale - un adevărat muzeu.

Seara îmi pregăteam o cadă cu apă fierbinte şi săruri aromate, frecându-mi tacticos epiderma cheratinoasă de pe călcâie.

- Iată că putem renunţa, îmi spuneam lepădându-mă de lumile alea moarte!

Nu ştiu dacă nu îmi făceam însă mai mult rău – sub bunul jeg protector, revoluţiile erau în curs - auzeam trosnind în creştere noile celule.

Mâncam apoi un *bowl* de cereale pe care le pusesem la încolţit: îmi aşezam pe nas ochelarii să examinez micile săgeţi de carne verde ce izbucneau dintre carapacele de celuloză.

Păreau un soi de săgeţi, de Cupidoni ridicoli, cu vârful bont.

Recomand tuturor acest amestec de grâu încolţit şi miere – vitalitatea cu care germenii îşi reclamă drepturile e depăşită doar de amestecul de lapte, zahăr şi drojdie de bere : unul în care aproape auzi celulele noi chiuind.

Una peste alta, înmulţirile alea nebune generau un timp prea rapid. Parcă eram pe un trenuleţ al vitezei. Duceam dorul să prind şi eu coajă. Da de unde, peste tot, dureri noi.

Ce mi-ar mai fi plăcut şi mie să mă văicăresc! Dar cine să îmi plângă de milă? Vieţile de sub soldăţeii ăştia, ai faptului împlinit, deveneau ameninţătoare. Deşi mă ţineam bine, nu mai era mult până să fiu înlăturat.

A propos de seminţe. Chestia asta îmi amintea de vizita pe care Doamna Profira, învăţătoarea de biologie şi tehnologie agrară, ne-a pregătit-o în anul o mie nouă sute şaizeci şi patru la silozul de grâu al Gospodăriei Agricole de Stat – un fel de falanster care gemea de raportări mincinoase şi falimente.

Clădirea de beton şi ecouri triste părea plină cu ochi închişi, uscaţi. Erau seminţele depozitate acolo suferind de conjunctivită. Corneea lor, odinioară o lentilă lăcrămoasă, părea carapacea unui gândac.

Din dosul geamului rotund de sticlă, ca ferestruica unui avion sau submarin, fetuşii de grâu ne priveau trişti. Şedeau în planuri suprapuse, ca celulele epiteliale. Am văzut mai târziu ceva asemănător la un cabinet de depistare a cancerelor mamare: sânii de pe planşe arătau ca o secţiune geologică într-un mal cu pietriş. Straturile succesive păreau o felie ghilotinată de tort.

Atunci am auzit zgomotul aproape ultrasonic, ca chiţcăiturile de şoarece care se revărsau din siloz. Inginerul care ne însoţea a spus nepăsător că aşa se întâmplă din când în când. Ca la puşcărie, locatarii (seminţele de grâu) se revoltau. Zgâriau cu unghiile pereţii de beton.

Pe mine m-a trecut un fior pe şira spinării. Dacă era vorba de aceeaşi disperare, a mea, în toate astea? De coşmarul lumilor nerostite, al gurilor astupate cu carne, al ochilor acoperiţi cu pieliţă, al seminţelor flămânde de privire, lipsite de pământ?

După cum mă aşteptasem, vizita la silozul de grâu nu fusese una lipsită de consecinţe.

Una dintre ele era că, privindu-mă în oglindă, imaginea maxilarului meu strâmb a rămas înfiptă în sticla bidimensională. Nu puteam s-o extrag de acolo, căci riscam să mă tai la încheietura mâinii stângi (la oglindă e pe invers) şi sângele ar fi curs peste ramă, ieşind din cadru, ceea ce nu era permis. Vorba locotenentului major din armată: păi ce crezi tu soldat TR, ăsta e tablou sau instalaţie?

Tocmai mă întorsesem de la primul meu dentist – o experienţă pe care toată lumea se întrecea să o treacă sub semnul minoratului. Să o învelească în foi caraghioase de porumb – din care confecţionau un soi de păpuşi cu nume ridicole - de pildă, *zâna măseluţă*. Din cauza asta eram revoltat - de ce mama naibii nu îmi spune iarăşi şi mie nimeni despre ce e vorba?

Problema era că, neavertizat, nu ştiam cu exactitate când începusem să fiu înlocuit. Muream – era un soi de *work in progress*- şi nimeni, nici măcar Mama nu părea că bagă de seamă asta. Sau erau toţi complici.

Trebuia să mă obişnuiesc pentru tot restul vieţii cu plomba aceea ca o intruziune ireversibilă. Devenisem un infirm.

Bănuiala mea era încă de pe atunci legitimă: zeii nu te mai primesc dacă nu eşti ca animalul de ofrandă – neatins, pur. Pierdusem şansa asta – iar singurul lucru care îmi rămăsese era să intru şi eu în jocul lor, să pândesc momentul propice să mă înmulţesc.

Doctorul îmi extrăsese molarul cel vechi, pentru că sub el încolţise un germen dentar nou. Îmi pusese în loc un aliaj metalic cu nume dubios (Gaudent) care genera reacţii electrice stranii cu saliva mea inocentă şi acidulată.

Pe dintele cel vechi – avea la rădăcină putreziciuni mortuare, ca un copac – l-am aşezat în cutiuţa de lemn unde tata îşi ţinea verigheta rămasă mică, o sipcă de ţigaretă mirosind a tutun, câteva facturi vechi de la cumpărarea locului de casă, chestii din flori presate - de fapt fantoma unor flori, căci odată strânse între degete, s-au pulverizat cu un oftat, parcă dornice de starea lor de atomi.

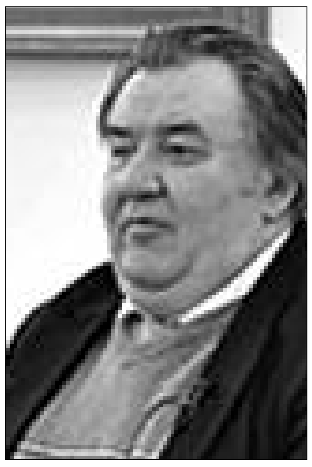
Eram altul – şi asta mă alarma profund, căci până atunci ştiusem că numai la moarte urma să fiu astfel despuiat de identitate - de ce nu mă avertizează şi pe mine nimeni de ce va urma?

A nu ştiu câta oară fusesem păcălit – nu era zi din viaţă să nu constat cu câtă viclenie fusesem tras pe sfoară, încă de când m-am născut.

- Asta e, mi-am spus privind în oglindă obrazul asimetric, lacrimile uscate, gândindu-mă la ocaziile ratate, spermatozoizii deshidrataţi. Îmi vedeam deja faţa mea de viitor bătrân.

(Avusese dreptate locotenentul ăla din armată care îmi spusese: „Băi, ai faţă de bidon turtit".)

N. Georgescu

DIN TAINELE SCRISULUI ROMÂNESC

CUM L-AM EDITAT PE EMINESCU

...Mi-e în gând să împărtăşesc publicului cititor de la noi câteva din frământările prin care am trecut ediţia Eminescu pe care am scos-o în 2012 (şi pe care mult mai doresc s-o reiau într-un tiraj mai larg, pentru că a avut, mari şi late, 130 de exemplare); încerc să fiu cât mai explicit, dar despre limitarea exemplelor nu poate fi vorba pentru că sunt enorm de multe şi nu pot face o ierarhie a lor. Aceste frământări ţin de vreo douăzeci de ani, dar îl rog pe bunul cititor să nu creadă că vin cu „marfă veche", pentru că sunt ca şi necunoscute – şi pentru că le-am adus la o formă dialogală actuală; chiar acolo unde a trebuit să datez unele fragmente, ca fiind polemici consumate, deci personalizate în timp, am redus totul la idee.

LIMBI APOSTROFICE ŞI LIMBI CRATIMATICE

Sunt cărţi, nume, oameni, idei... Ce va fi având cu mine personal D-na profesoară Ioana Vintilă-Rădulescu? Dânsa polemizează, ca să rezum până acum, cu d-nii Al. Niculescu, Paul Miron, Gh. Beldescu, Lidia Sfârlea, Perpessicius, Petru Creţia – iar când mă combate zicând că aş afirma că revenirea la apostrof este dificilă pentru că n-ar mai şti lumea cum să-l folosească – polemizează cu dl. prof. Ştefan Cazimir care, tot în *România literară*, a scris pe această temă. Iată-mă ... ţap ispăşitor în numele viilor şi morţilor – singura mea vină fiind că-i citez cu respect pe toţi aceştia în articolele şi cărţile mele după ce i-am descoperit şi i-am pus laolaltă. Mă întreb, totuşi, cum e cu putinţă aşa ceva, cum de nu se gândeşte D-na Profesoară cel puţin la lucruri generale, cum ar fi faptul că scrie într-o revistă academică, ce se va păstra într-o instituţie academică la care vor recurge urmaşii noştri când ne va veni rândul să facă, şi din noi, istorie. În fine, este o chestiune de deontologie specială. De tot hazul devine, însă, o învăţătură de felul acesta: *„Cât priveşte cratima, poate N.G. nu ştie cum trebuie folosită, dar acest lucru a fost descris în orice caz pe larg în DOOM1 încă de acum peste două decenii..."*. Urmează rezumatul larg de acolo şi de atunci. Repet, e de tot hazul, pentru că dânsa îi învaţă cum se scrie cu cratimă pe Perpessicius, Petru Creţia, Lidia Sfârlea... Din două una: ori nu a auzit până acum despre modul cum aceştia au eludat „legea cratimei" ca să scrie româneşte (nu „graureşte", cum se zicea pe vremuri) – ori a auzit, dar nu recunoaşte în mod oficial că se putea eluda legea aceea. Se poate şi asta, sunt încă persoane importante care nu recunosc în mod oficial că s-a încheiat cel de-al doilea război mondial ori că a fost o mişcare social-politică în România prin 1989.

O chestiune care mă priveşte, singura dintre cele 8 sau 9 pe care le agaţă D-na Profesoară în numele meu, este aceea a participării lui Vasile Alecsandri la discuţiile ortografice din Academia Română. Mi se răspunde: *„Cât priveşte pe Alecsandri, este greu de susţinut că acesta îşi propusese o ilustrare în versuri a regulilor ortografice din vremea sa – care nu erau încă precizate aşa cum vor fi ulterior"*. Trec peste exprimarea cam greoaie (în fond, şi în latineşte relativa are nuanţă cauzală, şi în vorbirea populară românească – dar aici cauza vine ca nuca în perete la chestiune) – dar atrag atenţia că nu e vorba de o „ilustrare în versuri", adică de vreun poem ilustrativ sau de a scrie poezii cu scopul de a ilustra ceva – ci doar de scrierea după regulile ortografice la a căror stabilire participa bardul. Era mai reţinut decât Titu Maiorescu, iar acesta ţine să se delimiteze public, în rapoarte oficiale, de el.

Important între toate este raportul academic publicat de Maiorescu în 1880, despre care am scris în *Tribuna învăţământului*, la rubrica de filologie (asta, în eventualitatea că cineva de la Institutul de lingvistică monitorizează presa). Se încheie astfel: *„Domnilor membri, Acesta este rezultatul dezbaterilor urmate în sânul comisiunii, ce aţi binevoit a alege pentru lucrarea proiectului de ortografie. Spre a vă da un exemplu practic pentru înfăţişarea ce ar avea scrierea română după această ortografie, am onoarea a vă alătura o transcriere conformă cu regulile aici stabilite. Este* Cântecul gintei latine*, ce l-am transcris, cântat de acel poet şi coleg al nostru, căruia natura pare a-i fi dat menirea a înfăţişa generaţiunilor contimpurane toată frumuseţea eufonică a limbei noastre materne..."*

Poemul fusese publicat prima dată în 1879, acum se republică – desigur, cu acordul şi corecţiunile autorului, îndoielile sunt de prisos – şi se observă vreo 10-12 diferenţe, dintre care cele mai multe privesc apostroful: pentru eufonie, el se modifică în context cu punctuaţia adăugată acum, la republicarea din 1880. Nu reiau, din lipsă de spaţiu – şi, desigur, pentru că pe D-na Profesoară nu cred c-o interesează asemenea chestiuni – fie şi numai pentru că dintr-o limbă „apostrofică", aşa cum era limba română pe vremuri, reforma a făcut una „cratimatică" (nu mă joc de-a jargonul ştiinţific, deriv corect : dânsa crede că ar trebui să zicem „cratimică", dar cuvântul este grecesc, *kratema,-atos*, însemnând *adaos, ataşare, pradă, captură*; se poate face, oare, lingvistică fără cunoaşterea limbilor clasice, cel puţin la nivelul lexicului cu care lucrezi ca lingvist? „Creatorii de cuvinte" , acei *„logourgo*i" despre care vorbeşte Platon, trebuie, după F. De Saussure, părintele lingvisticii moderne, să pornească de la cuvinte care au existat realmente, de la rădăcini reale, nu inventate sau mişcate – altfel cădem în jargonul farmaciştilor unde nu mai există norme). Mai amintesc doar însemnarea manuscrisă a lui Eminescu privind accentul simbolic în limba română: „Pentru acest accent, vezi poezia *Bosforul* de Alecsandri". Recitată în scrierea autorului ei, de la 1867, cu jocul lui de apostrofuri adică, poezia *Bosforul* este altă poezie decât cea pe care o avem în ediţiile actuale, cu scrisul tras la rindea după cum mă exprimasem şi eu, poate cam dur, dulghereşte, dar sugestiv pentru că într-adevăr cratima apărată cu atâta străjnicie de adepţii „măsurii" din 1953 netezeşte scrisul, şterge acel basorelief sufletesc implicat în jocul dintre cuvinte – anulează, adică, acea „frumuseţe eufonică a limbei noastre materne" pe care o viza Maiorescu.

Sunt cărţi, nume, oameni, idei... Ce va fi având cu mine personal D-na profesoară Ioana Vintilă-Rădulescu? Dânsa polemizează, ca să rezum până acum, cu d-nii Al. Niculescu, Paul Miron, Gh. Beldescu, Lidia Sfârlea, Perpessicius, Petru Creţia – iar când mă combate zicând că aş afirma că revenirea la apostrof este dificilă pentru că n-ar mai şti lumea cum să-l folosească ...

Adrian Alui Gheorghe

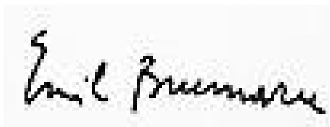
Autografele lui Brumaru

În perioada 1983 - 1986 am fost profesor la Pipirig, locul din care provenea mama lui Ion Creangă, acolo păstrîndu-se încă "brînzăria lui David Creangă" dar şi o sumedenie de nume de prunci şi maturi care se numesc Creangă. De acolo am aflat şi varianta ca Ion Creangă să se fi născut, de fapt, la Pipirig, după care mama sa, apriga Smaranda, fiica clopotarului David Creangă, s-ar fi lăsat sedusă de humuleşteanul Ştefan a Petrei Ciubotariul ca să facă uitat păcatul pruncului „din flori" ...! Varianta a fost enunţată şi de Mihai Coloşenco cu ceva vreme în urmă, dar a rămas fără urmări, datorită slabei demonstraţii cu documente. Dar nu despre asta vreau să vorbesc acum...!

În acea perioadă, predînd limba şi literatura română unor elevi, care în majoritate erau mai frate cu codrul din preajmă, decît cu şcoala, am încercat să le fac plăcut obiectul meu de studiu cetindu-le poezii frumoase, texte deosebite. Mai mult, mă şi credeam un (biet) apostol al literaturii vremii mele, care avea misiunea de a face cunoscute valorile contemporane şcolarilor din Pipirig care duceau lipsă de această infuzie de lirism. Le citeam poezii „frumoase", rimate, din Mircea Dinescu, din Emil Brumaru, din Adrian Popescu, din Cezar Ivănescu, din Adrian Păunescu, din Ovidiu Genaru, din Gheorghe Azap, din Ioanid Romanescu, din Nicolae Turtureanu etc., mergînd pînă la confraţii optzecişti care erau foarte prezenţi în dialogul meu cu şcolarii. Văzînd că am succes printre şcolari cu asemenea metodă de lucru, am extins „moda" momentelor poetice şi în cancelarie, făcîndu-i curioşi pe mulţi colegi să deschidă şi să răsfoiască cărţi de poezie. Cum librăriile „cooperaţiei de consum", cele din sate şi comune, erau active pe vremea aceea, am descoperit la Pipirig pe un raft, în o mulţime de exemplare, o antologie de poezie de Emil Brumaru, „Dulapul îndrăgostit", alături de mai noul volum „Ruina unui samovar", pe care le-am promovat în şcoală. Aflînd că îl cunosc pe poet, pe Emil Brumaru, pe care îl căutam mai tot timpul cînd treceam prin Iaşi, la redacţia revistei „Convorbiri literare", unde era corector, alături de Nichita Danilov, vreo patru colege de-ale mele din cancelarie au cumpărat antologia şi m-au rugat, la prima ieşire, să le aduc cîte un „inegalabil" autograf. Desigur că era un lucru plăcut pentru mine să îl reîntîlnesc pe Brumaru şi, mai ales, să vadă că îl promovez în comuna Pipirig. N-o fi fost Pipirigul Paris, dar tot era ceva!

L-am căutat pe Emil Brumaru şi l-am invitat la o vodka undeva la o terasă din spatele hotelului Continental din Iaşi. O spun pentru rigoarea relatării. Poetul avea pe vremea aceea un obicei, pe care poate că l-a păstrat şi după. Nu bea vodci mari, ci numai vodci mici. Aşa că dacă voiai să îl tratezi cu o vodkă mare, îi cumpărai două vodci mici. Aşa că, cu de două, trei ori cîte două vodci mici l-am supus la supliciul (sau plăcerea) de a scrie autografe pentru colegele mele de cancelarie, onorabile şi distinse doamne profesoare din Pipirig. Sesiunea de autografe nu a fost una uşoară. Poetul a luat cărţile, s-a scufundat într-o semnificativă muţenie întreruptă de sorbituri mici din pahare, scriind din cînd în cînd pe paginile de gardă ale exemplarelor din carte. Între timp eu îi mai povesteam despre fiecare doamnă profesoară în parte cîte ceva, descriind-o, ca să îl ajut în operaţiunea sa, pe care am văzut că a luat-o în seamă la modul foarte serios. Eram şi eu mulţumit, aveam cu ce mă întoarce în cancelarie a doua zi, mulţumind astfel doamnelor care îmi „ţineau" orele ca eu să mă plimb la Iaşi.

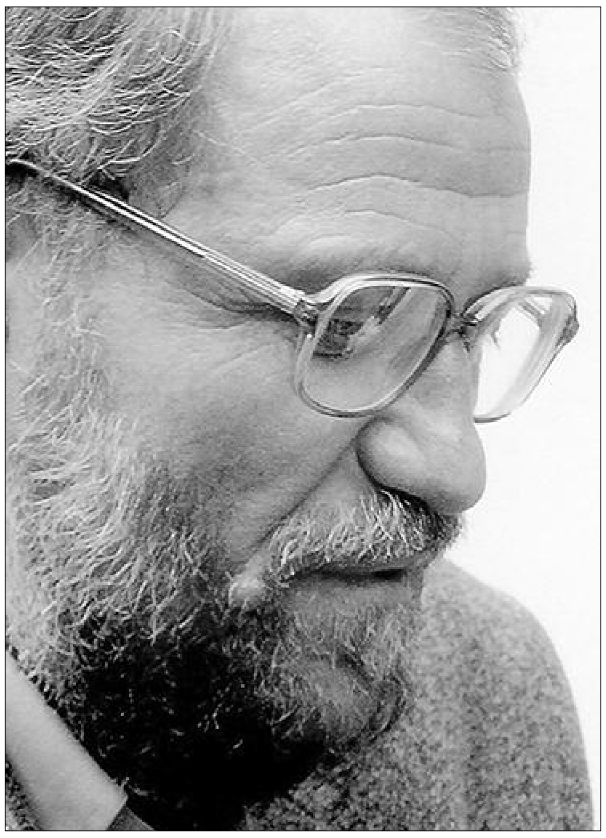
După ce a terminat trebuşoara, am pus preţioasele cărţi în geanta mea de umăr doldora de cărţi cumpărate de la anticariatele şi librăriile din Iaşi şi am luat-o spre autobuz. Aici, după ce am trecut în revistă captura care urma să-mi fie hrană spirituală o vreme, am curiozitatea să citesc şi autografele scrise de Emil Brumaru pentru colegele mele. De la primul autograf încremenesc. Doamnei Eleonora, de exemplu, o stimabilă fiică a satului, profesoară de română cu statut bine definit, soţie inegalabilă, Emil Brumaru îi făcuse următoarea dedicaţie, cred că cea mai blîndă dintre toate, pe care mi-o mai amintesc acum: "La Lorica sub ceardac, sub un ciuf de liliac, stau cu stimă...! Emil Brumaru". Rima lipsă, dar care era prezentă prin sugestia fonică, era destul de nelalocul ei. La următoarele dedicaţii erau prezente, în formele cele mai neaoşe, trimiteri rimate spre vagin, sîni, clitoris, pulpe şi alte lucruri din panoplia de voluptăţi ale vieţii. Brusc mi-am dat seama că dacă m-aş prezenta cu asemenea dedicaţii în cancelarie, în faţa unor doamne bine măritate, cu soţi şi copii, locul meu în societatea (conservatoare) pipirigeană ar fi fost zdravăn zdruncinat. Poate că soţii ultragiaţi m-ar fi trecut şi la hărţuire sexuală a nevestelor, cine mai ştie. Aşa că am căzut pe gînduri şi ca Lenin pe vremuri, faţă în faţă cu balaurul capitalist, m-am întrebat: Ce-i de făcut?

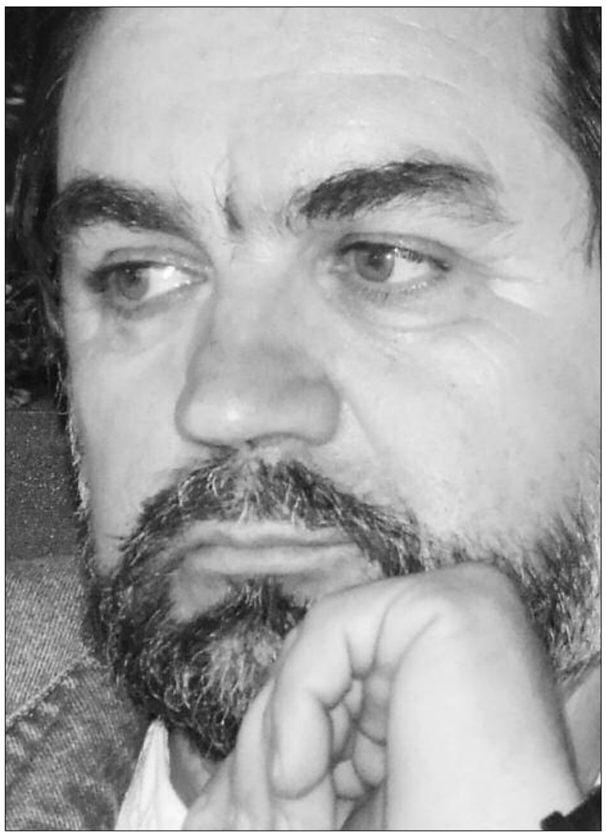
Nu erau multe de făcut, dar ceva, ceva trebuia să întreprind. Un gînd răzleţ mi-a încolţit, totuşi, în minte pentru a ieşi din situaţia disperată. Ajuns la Tîrgu Neamţ m-am repezit la librăria "cooperaţiei" din urbe. Da, mai erau cărţi de Emil Brumaru. Am răsuflat uşurat. Am cumpărat patru exemplare şi retras la o cafea la terasa de la motelul Plăieşu am "redactat" patru autografe în care nu m-am zgîrcit cu adjectivele, ceva de genul: "Distinsei doamne....., în semn de omagiu pentru misiunea nobilă de a promova limba şi literatura,... prietenia şi afecţiunea lui ...". Oricum, erau cele mai generoase omagii ale unui scriitor către cititorii săi. Am "meşterit" şi nişte semnături care să aducă cu ale "originalului".

A doua zi, în cancelarie, doamnele care au primit cărţile cu autograf au roşit de plăcere.

Desigur că i-am povestit lui Emil Brumaru, peste o vreme, despre "aventura" autografelor, lucru care l-a amuzat peste măsură. Iar la întîlnirea de la Biblioteca din Piatra Neamţ, de acum doi, trei ani, m-a întrebat public dacă am păstrat cărţile cu autografele "iniţiale" şi dacă nu este vreuna dintre doamnele "de atunci" în sală. Dacă ar fi fost, le-ar fi refăcut autografele, după inspiraţia de moment, dar "în spiritul" de atunci. Ceea ce cred că le-ar fi fericit peste măsură.

„Totdeauna mi-au plăcut situațiile grele, șantierele culturale, nu m-am mulțumit între pernele confortului discutabil”

Dialog
LUCIAN VASILIU – DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Pe scurt, cenaclul „Junimea” de la Casa Vasile Pogor-fiul, precum și echipa redacțională a revistei „Dialog” a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (devenisem student la română-franceză, în paralel cu activitatea de bibliotecar al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”) au fost prelungiri ale unor activități fertile în Bucureștii anilor 1972-74.

interviu

***Dumitru Augustin Doman**: - Dragă Lucian Vasiliu, cineva, nu știu cine, zice că poeții nu știu ce e poezia, ei doar o scriu. Aș vrea să verific. Tu ce crezi că e poezia? Ai analizat?*

Lucian Vasiliu: - Unii știu ce este Poezia (Homer, Villon, Shakespeare, Goethe, Eminescu, de pildă), alții nu vor să știe (veleitari, snobi, improvizați, autorași „închipuluiți” – vorba junimistului Creangă). Mulți sunt în căutare. Personal, de vreo 40 de decenii încoace tot caut o definiție (rugăciune?, joc?, meditație?, miez de pepene?, zid chinezesc?, lapte matern? – toate la un loc? etc). Unele sensuri îmi scapă, altele se învolbură, multe apar din neant. Aș spune, precum Pascal: „Omul aleargă după iepure, cu plăcere, știind că nu-l va prinde niciodată!” Alerg și eu, deseori, după definiții!

***DAD**: - Cum, în poezia ta „intimistă”, îți aduci aminte detalii de-a mirărilea, vrei să mărturisești și primele amintiri despre contactul tău cu poezia; ca cititor, ca poet? Ce-a fost? Euforie, chin, meditație?*

LV: - Până la moartea bruscă a tatălui meu, preot de țară, nu m-a preocupat poezia decât la nivel de manual școlar. Bârlădean din neam în neam, cu Seminar absolvit la Huși și Teologia interbelică la Cernăuți (azi Ucraina), tatăl meu a decedat în prăpastia provocată de Revoluția culturală din vara anului 1971. El avea doar 63 de ani, eu 17. Moartea tatălui a decis desprinderea mea de pragmatismul vârstei (sport, vise de a mă face psihiatru sau ofițer în armata română etc.). Până la 17 ani, am iubit poezia fără să scriu poezie. Explozia lirică s-a produs după înmormântarea din cimitirul „Eternitatea” al urbei lui Tache, Ianke și Cadâr! Tot ce am scris de atunci încoace am făcut-o cu sentimentul că Tatăl meu mă veghează, mă îndrumă, mă citește. După ce a murit și mama (fiică de țărani, răzeși tutoveni, puieșteni din triunghiul geospiritual format de Bârlad – Vaslui – Bacău) am avut senzația că scriu cu două condeie, al tatălui Ștefan, citadinul, și al mamei, Elisabeta, rustica.

***DAD**: - Cum a fost debutul publicistic? Ai avut, ca mulți congeneri, ca să zic așa, mai multe debuturi?*

LV: - Am debutat la... gazeta de perete a *Liceului nr. 1*. Actualmente poartă numele „Mihai Eminescu”, instituție prestigioasă a învățământului bârlădean. A fost fondat în urmă cu 60 de ani. La finalul anului trecut, am fost invitat de onoare la manifestările aniversare, ocazie de a face încă o donație de cărți bibliotecii școlii.

La gazeta de perete am ajuns pe fondul suspendării apariției revistei școlare „Aripi tinere”, unde trebuia să fiu publicat cu câteva poezii, grație profesorului meu de română, Mihai Daraban (coleg de facultate cu Ana Blandiana, la Cluj, odinioară).

Adevăratul debut a fost în august 1973. Eram elev de Școală Postliceală de Biblioteconomie la București, dar făceam practica în bibliotecile Iașilor. Îi scrisesem, în mai multe rânduri, poetului Ioanid Romanescu. Acesta a găsit de cuviință să mă debuteze fastuos în revista „Convorbiri literare”, luna august, 1973. Aveam 19 ani și mă gândeam la tatăl Ștefan, la bucuria mamei și a celor 2 frați (eu fiind mijlociul). Mă strecuram pe străzile istorice ale Iașilor. Cu publicația junimistă sub braț, discret, sfios, dar și mândru răzeș, de parcă învinsesem nu știu ce hoarde la Podul Înalt, pe malul râului Baaad (cum spunea pruncul Cezar Ivănescu urbei Bârlad)!

***DAD**: - Te știu din timpul Cenaclului Junimea de la sfârșitul anilor 70 de la Casa Pogor de la Iași, unde noul Titu Maiorescu era regretatul Daniel Dimitriu, minunat critic de poezie la Convorbiri literare, ca și înaintașul său. Acolo, erai un fel de mâna lui dreaptă. Când ai devenit conștient că acolo se lansa „aripa” ieșeană a generației 80? A avut Cenaclul Junimea un rol în falanga ieșeană a generație 80?Dar în formarea ta ca poet, ca scriitor în general?*

LV: - Veneam după 4 ani de memorabilă școală bârlădeană, după 2 ani de excepțională școală postlicealã bucureșteană, unde frecventasem mari biblioteci, muzee, alte instituții culturale. Ratasem, pe fond de dosar, admiterea la Facultatea de Drept, în București. În Iași, poetul Mihai Ursachi mă adoptase și mă sfătuise să rămân autodidact. Mă lămurise că fiind fiu de preot interbelic, cu studii la Cernăuți, nu am nici o șansă să fac Dreptul la zi. „Nu te lăsa ademenit de bolșevici!”, tuna Magistrul pe trotuarul din fața Bisericii Trei Ierarhi. „Este mai bine la fără frecvență, dacă vrei neapărat o diplomă! Studiază pe cont propriu!” Aveam avantajul de a fi fost șef de promoție la București. Deși mi s-a oferit să aleg între 7 (șapte) posturi în Capitală, am optat la repartiție pentru Iașii Junimii. Tatăl meu mă crescuse în cultul cetăților: București (capitala politică a tuturor românilor), Cernăuți (capitala eurocentrală a tuturor românilor) și Iași (capitala veche, trainică, profundă a tuturor românilor) – zicea el, argumentând în fel și chip.

Pe scurt, cenaclul „Junimea” de la Casa Vasile Pogor-fiul, precum și echipa redacțională a revistei „Dialog” a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (devenisem student la română-franceză, în paralel cu activitatea de bibliotecar al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”) au fost prelungiri ale unor activități fertile în Bucureștii anilor 1972-74. Revenit din armată în februarie 1976, am intrat, cu plăcerea novicelui, în echipa rafinaților critici literari Daniel Dimitriu și Alexandru Călinescu. Datorez mult acelor ani de junimie și de dialog, 1976-1981.

***DAD**: - Ai fost, ai citit la Cenaclul de Luni? Ce diferențe erau între cele două cenacluri care au dat poeți optzeciști?*

LV: - Am fost invitați 3 ieșeni pentru lectură de Cenaclul de luni. Pentru a nu mă repeta, rog pe cei interesați a parcurge volumul „Cenaclul de luni – 40”, Ediție îngrijită de Ion Bogdan Lefter și de Călin Vlasie (Editura Cartea Românească, 2017, pag. 131-135). Am fost invitați (Liviu Antonesei, Nichita Danilov și eu) de Traian T. Coșovei, cu acordul coordonatului Nicolae Manolescu.

Între noi nu erau diferențe, ci congruențe, solidarități, de la echinoxiștii clujeni la poeții germani ai antologiei „Vânt potrivit până la tare”. Ne știam din tabere școlare, studențești, de la „Tinere condeie”, de la concursuri literare de la Sighet sau de la suceveana „Labișiadă”, de la Colocviul național de poezie de la Iași din 1978, când Laurențiu Ulici ne-a invitat, fără să anunțe autoritățile, la Aula BCU „Eminescu” (Fundațiunea Regală Regele Ferdinand I); când i-a venit rândul să vorbească, Laurențiu Ulici a cerut îngăduința ca minutele lui să fie acordate celor 16 poeți în curs de afirmare, pe care el i-a invitat din toată țara. Astfel, au citit, câte un poem: Romulus Bucur, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Radu Călin Cristea, Emil Hurezeanu, Florin Iaru, Ștefan Mitroi, Ioan Moldovan, Viorel Mureșan, Aurel Pantea, Mircea Petean, Ion Stratan, Elena Ștefoi, Lucian Vasiliu, Matei Vișniec, Călin Vlasie (strict alfabetic).

***DAD**: - Dar, debutul editorial cum a decurs? Știm receptarea critică prodigioasă, dar tu ne poți spune care au fost chinurile facerii Mona-Monadei?*

LV: - Debutul editorial seamănă cu al multor congeneri, în contextul epocii. Nu detaliez, aș ocupa multe pagini. Am mai consemnat pe ici, pe acolo; nu prea îmi face plăcere să-mi amintesc. Trecut-au anii, vreau să uit tensiunile, umilințele, depresia, amenințările, delațiunile (culmea, la un moment dat eu eram suspectat a fi turnător; deși între timp s-a dovedit că am avut Dosar de Urmărire etc. etc.)!

Bref, vorba de odinioară: obținusem Marele Premiu al Festivalului-concurs național „Nicolae Labiș”, la Suceava, în toamna anului 1979 (Președintele juriului: George Bălăiță!), la care s-a adăugat și premiul pentru debut în volum al editurii „Junimea” (director: Mircea Radu Iacoban) – așa au decis sorții. Exultam. Moartea tatălui meu, umilita mea familie avea un sens, dădea un semn, oferea o alternativă subsolurilor mele. Cartea se numea „Șobolanul Bosch”. Evident, nu a fost acceptat titlul. Nu au fost acceptate multe poeme. Doi ani a durat „negocierea” mea cu editura (se schimbau

directorii, redactorii, șefii de la Direcția Presei, de la Consiliul Culturii Socialiste etc.). Printr-un șiretlic (șansa unei carioci maro, pe care o aveam în bârlogul de muzeograf literar), am făcut din minusul pus pe unele poeme, PLUS, renunțând, simbolic, la 3-5 poeme din totalul de vreo 55. L-am indus în eroare pe poetul, șef de secție sau director interimar atunci, Corneliu Sturzu (Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească). După apariția cărții a fost scandal, mi-au fost refuzate premii pentru „Mona-Monada" (care l-a înlocuit pe incomodul „Șobolan Bosch"), am fost anchetat de Securitate, îndrumat, sfătuit, avertizat etc. Le sunt dator criticilor literari, mulți și buni, care au riscat atunci cu mine și cu volumul meu nonconformist.

Nu a fost simplu, nu a fost ușor. Am simplificat confesiunea cât am putut. Oricum, totdeauna mi-au plăcut situațiile grele, șantierele culturale, nu m-am mulțumit între pernele confortului discutabil.

DAD: *- Te știu om având cultul prieteniei. Crezi că prietenia a avut vreun rol în cimentarea generației?*

LV: - Tot tatălui meu îi datorez și cultul pentru prietenie, amiciție, camaraderie, tovărășie. Volumele de corespondență publicate până acum stau mărturie. Vor urma și altele. Prefer documentul în dauna lăudăroșeniei, insinuărilor, orgoliilor fără argumente. Recomand recentul volum Aurel Dumitrașcu – Lucian Vasiliu, *Haimanaua Singurătate*. Epistole inedite 1979-1988, Editura Muzeul Literaturii Române, 2017.

DAD: *- Activitatea ta (inclusiv de director) la Muzeul Literaturii Române al Moldovei a fost o, cum să zic, corvoadă pentru poetul Lucian Vasiliu sau un stimulent cumva?*

LV: - Directoratul meu nu a fost de lux, ci de travaliu, de efort. Cum nu îmi place să mă (prea) uit în oglindă, nu voi dezvolta. Prefer ca alții (autorități etc.) să depună mărturie. Pe scurt, am încercat, simplu, coerent, cu program pe termen scurt și mediu să-mi fac datoria față de muzeologia literară în varianta caselor scriitorilor, devenite muzee literare, precum Bojdeuca junimistului Ion Creangă (primul muzeu literar din România, deschis pentru public în anul de grație 1918), casa „Vasile Alecsandri" de la Mircești (pe mal de Siret), casa „Constantin (Costache) Negruzzi" de la Hermeziu (pe malul Prutului, aproape peste „drum" de satul Pererita al lui Grigore Vieru) și câte altele.

DAD: *- Cred că pentru mai tinerii confrați e instructiv să afle cum se intra până-n 1989 în Uniunea Scriitorilor. Care-i povestea ta?*

LV: - Ultimii admiși în breasla din vremea regimului postbelic au fost „fericiții" anilor 1984-85. Dosarul meu, depus cu, aparent, acte în regulă, avea probleme. Încât a rămas blocat, precum al multor confrați. Până la începutul anului 1990, când o parte dintre noi ne-am trezit acceptați în Uniunea Scriitorilor. Ba, am avut bucuria să fiu ales chiar în Comitetul național al USR, fiind cel mai tânăr consilier, între consacrații George Bălăiță, Costache Olăreanu, Mihai Sin (toți morți), Dan Cristea, Gabriel Dimisianu, Nicolae Prelipceanu etc. Un timp, am coordonat și filiala Iași a Uniunii Scriitorilor. Am încercat să înțeleg, să ajut, să solidarizez în bine, să fac lucruri temeinice și clare, fără să aștept nu știu ce răsplată.

Altfel spus, cu explicită modestie, povestea mea este a multor juni scriitori rezistenți prin cultură (nu refuz sintagma!) din Estul sovietizat al Europei de după al doilea război mondial.

DAD: *- Totdeauna e un bun prilej să evocăm un mare poet. Vrei să-l evoci tu pe Cezar Ivănescu și prietenia care v-a legat?*

LV: - Acum, când îți răspund, drag(ă) Gusti (DAD!), poetul Emil Brumaru se pregătește să-l conducem pe ultimul drum. Sau noi ne pregătim? În Iași, spre a vorbi numai despre „falanga moldavă a poeților" (Cezar Ivănescu *dixit*) i-am pierdut pe Petru Aruștei, pe Dan Laurențiu, pe Ioanid Romanescu, pe Mihai Ursachi, pe Cezar Ivănescu, pe Cristian Simionescu!

Poeți, oameni, spirite pe care le-am cunoscut, le-am citit, le-am cultivat. M-au marcat, m-au stimulat, m-au format în bună parte.

Pentru condensare (am prea multe de spus, la fiecare dintre cele 12 întrebări inspirate) recomand, iarăși, o carte-mărturie, fără vorbe de prisos: Cezar Ivănescu și Lucian Vasiliu, *Dialoguri televizate (despre cărți și nu numai...)*. Prefață de Ioan Holban. Iași, Junimea, 2013.

Doar să menționez că apariția volumului Mona-Monada" (Iași, Junimea, 1981) se datorează, decisiv, intervenției ferme în revista „Luceafărul" a incisivului și generosului Cezar Ivănescu, zis DOM(N)/ CAESAR!

DAD: *- Te rog să ne vorbești de proiectul Junimea-Scriptor, de începuturile sale, dar și de perspective.*

LV: - Mă pregăteam de pensionare, mă retrăsesem, anunțat din vreme, de la conducerea muzeelor literare ieșene [celor 10, din 1990, le adăugasem încă 2: casa memorială a junimistului Nicolae Gane, din Iași, și casa Negruzzi (tatăl și fiii, pașoptistul și junimiștii) de pe malul Prutului]. Mă retrăsesem în redacția revistei „Dacia literară", pe care o „reabilitasem" după 150 de ani de la interzicerea ei de către autoritățile rusești care administrau Țara Moldovei la 1840. O reașezasem, cuvenit, în 1990, în spațiul publicațiilor de prestigiu, împreună cu prietenii, critici literari prestigioși Daniel Dimitriu și Val Condurache, cu mari colaboratori, atunci, în anii 1990, precum Paul Miron (Universitatea din Freiburg), Matei Vișniec (Paris), Mihai Cimpoi (Chișinău), Ana Blandiana, Sorin Alexandrescu (Olanda), Mihai Ursachi, Alexandru Zub (excepționalul istoric, fost deținut politic) etc. Revista continua să incomodeze. De data aceasta nu pe nacealnici de peste frontiere, ci pe inculți din bătătură. Nu detaliez, nu calomniez, nu acuz. Vor apărea, la un moment dat, mărturii, documente, arhivă plauzibilă, în acest sens.

Prin urmare, fiind eu acuzat de nu știu ce matrapazlâcuri în managementul de la revista „Dacia literară", am solicitat conferință de presă, pentru explicitare, probare, demontarea discreditărilor publice puse la cale de noua conducere a Muzeelor literare ieșene (unde trudisem, ca muzeograf, apoi ca director, un număr bun de ani), cu o perversă complicitate a unor „amici" scriitori (2-3 invidioși, mercenari?).

Iarăși: bref! Nefiind invitat la conferința de presă (lamentabilă! evazionistă! puerilă!) am luat decizia de a părăsi Muzeul Literaturii Române din Iași, pentru a nu compromite, prin darea în judecată, instituția la care trudisem. Am anunțat lumea că, până la pensionare, caut serviciu (se mutase azimutul la/ spre vârsta de 65 ani!). Între mai multe oferte, am acceptat concursul organizat de Primăria Iași pentru ocuparea postului de director al Editurii Junimea, rămas vacant după moartea poetului Cezar Ivănescu (exista un interimat, asigurat de Simona Modreanu, profesor universitar la „Alexandru Ioan Cuza", eseist, traducător, manager cultural, fost director al ICR România la Paris).

DAD: *- Dragă Lucian Vasiliu, ai început să te obișnuiești cu vârsta aceasta de 65 de ani? Cum e? Ce proiecte ai?*

LV: - Ce proiecte avem? Cărți de (cea mai) bună calitate, difuzare cât mai consistentă, sancționarea imposturii, cultivarea autorilor români răspândiți în lume, promovarea creativității, protejarea limbii române și câte-n lună și în stele. Domnul să ne țină în viață, că loc de (mult!) mai bine este și în Estul nostru (plus în România de Est: Cernăuți, Bălți, Chișinău...).

DAD: *- În încheiere îți doresc la mulți ani și inspirație!*

LV: - Gratitudine! Asemenea! Sub semnul devizei noastre... contimporane: „Intră cine vrea, rămâne cine citește"!

Tot tatălui meu îi datorez și cultul pentru prietenie, amiciție, camaraderie, tovărășie. Volumele de corespondență publicate până acum stau mărturie. Vor urma și altele. Prefer documentul în dauna lăudăroșeniei, insinuărilor, orgoliilor fără argumente.

Echivalențe

Translated by PROCOPIE CLONȚEA

Lucian Vasiliu (n. 8 ianuarie 1954)	**Lucian Vasiliu** (b. January 8, 1954)
Bobotează	**Epiphany**
În pântece asemănătoare, în ani diferiţi s-au născut - în aceeaşi zi cu mine - Iuliu Maniu, Elvis Presley, Adrian Mutu...	In similar wombs, in different years there were born - on the same day I was - Iuliu Maniu, Elvis Presley, Adrian Mutu ...
La seara unchiului Ion, de Sfântul Ion, mama a dansat cu mine în pântece până m-a slobozit precum explozia unui proiectil la marginea satului	At Uncle John's evening party, on St. John's Day, mother danced with me in her womb until she let go of me like the explosion of a projectile at the end of the village
Părinţii mei ar fi dorit să mă înregistreze cu numele Ion, dar deja în numeroasa familie existau mai mulţi cu acest prenume	My parents would have liked to have me registered as John, But in the numerous family there were already several namesakes
Încât m-au numit Lucian, după cartea de versuri semnată de Lucian Blaga, fiul preotului din ţinutul Lancrăm	So they named me Lucian, like in the book of poetry signed by Lucian Blaga, the son of the priest from Lancrăm County
La minus 24^{0}, într-o iarnă sovietizată când mama dansa, dansa, dansa - pe când harta României era un gheţar uriaş pe care morţii familiei continuă să patineze	At minus 24^{0}C, in a sovietized winter when mother was dancing, and dancing - while on Romania's map there was this immense glacier on which the family's dead are still skating

interviu

Ştefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

Haiku-ul Florii de Pin

Preot ortodox îmbisericit la Biserica Sfântul Nicolae din Vişeul de Sus, Vasile Luţai (LU TAI) etalează la masa de scris un perfect spirit de haijin. Doar în cursul acestui an (2018) el a scris şi publicat nu mai puţin de cinci plachete de haiku-uri ...

LU TAI, Floare de pin, Editura Limes, 2018

Am mai avut prilejul şi altă dată să discut despre resurecţia şi coruperea formei haiku-ului clasic pretutindeni acolo unde este cultivată această specie poetică în lumea largă. În mod neîndoios, după *Simpozionul Internaţional de Haikku* din 1999, Tokio, cu rezoluţia celor şapte puncte adoptate atunci în *Manifestul Haikku*, care a decretat, printre altele, alături de faptul că *originalitatea* rămâne criteriul esenţial al acestui tip de lirică universală, şi precizarea potrivit căreia, funcţie de limba în care se exprimă, *haijinul* îşi poate organiza discursul poetic în 3-4 versuri (!!!) de câte 4, 6 sau 8 silabe (şi nu exclusiv după canonul 5, 7, 5 segmente fonetice rostite fiecare printr-un singur efort expirator, regulă consacrată de clasicii genului, considerată prea restrictivă), "haiku-ul" a cunoscut o re-înnoire atât de democratică (citeşte, eventual, *anarhică*!), încât o slujitoare de oarecare prestigiu a lui, precum scriitoarea şi *artistul vizual* americano-german Jean Reichhold, într-o convorbire cu poetul şi traducătorul Marius Chelaru, definea într-atât de lejer haiku-ul (evident, *novel haiku*!), încât propunea pur şi simplu să îl acceptăm, la o adică, drept ceea ce fiecare dintre noi ar pricepe din el... De aici şi până la forma coruptă de *monoku* (uneori, foarte valoroasă, dar care nu mai ţine seama nici măcar de puritatea categoriilor estetice consacrate ale genului, ca să nu mai vorbesc de forma treflată unică sau de *kireji* (cezura între planuri) etc., etc., cei zece milioane de amatori de haiku din Japonia şi probabil cam toţi atâţia de pe alte meridiane, prin practici de grup, deambulări locvace de vacanţă, ateliere, concursuri, reviste online ş.c.l., şi-au făcut cu prisosinţă treaba, practicând şi experimentând ceea ce tot japonezii numesc, cu un termen eufemistic, *jiyritsu noka*. În traducere aproximativă *mixtură* (amestec eteroclit; sunet cu timbre diferite; formă impură, coruptă...). Odată trasată această acoladă de situare, dacă stăm şi reflectăm cumsecade, nu e mai puţin adevărat că suflul nedeturnat al re-înnoirii spiritului poeziei tradiţionale japoneze provocat de *Manifestul Haikku Tokio-1999*, document istorico-literar ce a condus la apariţia în toate colţurile lumii a zeci şi zeci de conferenţiari prestigioşi, a sute de reviste de specialitate, antologii de profil, excelente traduceri şi mai ales creatori, toţi şi toate având darul de a vehicula şi îmbunătăţi schimbul de informaţii şi cunoştinţe în domeniu, a creat, pe de altă parte, un climat emulativ destul de serios care, ne place sau nu, a grefat serios paradigma literară a ultimilor 20 de ani. Niciodată în România până acum interesul pentru haiku (considerat îndeobşte o literatură de nişă) nu a cunoscut cote ale interesului atât de mari. Un bun cunoscător al fenomenului, ba chiar şi teoretician al lui - l-am numit pe regretatul Florin Vasiliu (iniţiator, printre altele, şi al primei reviste de haiku din România) – publica în 2001, la Ed. Curtea Veche, o foarte documentată lucrare sub titlul *Poemul haiku în România*, carte urmată de alte şi alte contribuţii în materie aparţinând unor tineri analişti şi practicanţi ai genului. Cu o *Societate română de haiku,* cluburi teritoriale de tanka, haikai, haiku, congrese mondiale găzduite de ţara noastră, festivaluri, concursuri etc. etc., la ora de faţă este greu de apreciat (şi la ce ne-ar fi de folos, la urma urmei?) cam câţi poeţi români scriu, sub o formă sau alta, haiku. Mai multe sute probabil! Ei în de ei însă, de la o regiune la alta, trebuie recunoscut cu francheţe, se cunosc, din păcate, totuşi, insuficient sau deloc. Nu mai aduc în discuţie faptul că arareori creaţiile lor au putut beneficia într-adevăr de o bună critică de specialitate şi nici amănuntul că doar foarte puţini dintre ei sunt exclusiv creatori de haiku-uri, precum se întâmplă cu cea mai mare parte a celor mai valoroşi confraţi din Ţara Soarelui Răsare. Într-un atare climat, nu m-am supărat nicidecum când un dascăl din Tecuci (pas de a-i corija acum unui belfer capsomania sau stereotipiile stupide!) se trezea într-o aşa-zisă cronică literară să denunţe că, survolând *en passant* fenomenul, nu m-am ocupat şi de haiku-urile moldave ale lui Costinel Costin (!) sau de traducerile orientale - prin intermediar rusesc - ale lui Ion Covaci... Încheind discuţia, practic, nimic în chestie!

Autor a peste 20 de volume de poezie haiku sau *à la manière de* (în vremea din urmă el a renunţat să mai facă expres vreo distincţie în această privinţă), prin credinţă şi un exerciţiu poetic specific neîntrerupt şi aproape exclusiv, părintele Vasile Luţai a descoperit că asumarea integrală a unei asemenea nevoinţe poate deveni şi completa calea lăuntrică pentru desăvârşirea sinelui. Adoptând un termen pus în circulaţie relativ recent de Sorin Lavric, aş spune că Vasile Luţai a găsit în canonul haiku-ului oriental acel mijloc cadenţat de ordonare a energiilor minţii care reuşeşte să îl protejeze ca un scut (*pelta* în latineşte) de toate nimicniciile şi tentaţiile de înstrăinare de sine pe care smintita lume de astăzi ni le scoate în faţă. Folosindu-se mai mult sau mai puţin conştient, mai mult sau mai puţin ritualic, de o asemenea tehnică fonologic-lingvistică şi ritmică de ordonare a energiilor şi păstrare a condiţiei liliale a sinelui, poetul acţionează – vorba lui S.L. – ca un *peltast*. Cert este că, dintre toţi haijinii români el este probabil singurul care-şi dedică mult-puţinele ceasuri de zăbavă de peste zi aproape în totalitate îmbunătăţirii acestui gen de reflecţie sau meditaţie descriptiv-imagistică ori transcedentală... Resimţind cu satisfacţie că tehnicile orientale de protejare şi potenţare a valenţelor sinelui (în care cine se străduie poate descoperi şi aorecari influenţe taoiste) îi vin ca o mănuşă, pe de altă parte, exploatând ingenios omofonia numelui - în semn de preţuire deosebită a spiritului şi sensibilităţii extrem-orientale -, Vasile Luţai a decis recent să adopte un pseudonim care să reflecte prin el însuşi o asemenea apreciere. Începând cu volumul de poezie *Floare de Pin*, Editura Limes 2018, haijinii şi iubitorii de poezie în genere îl vor putea citi de acum înainte sub numele de **Lu Tai**! Un heteronim, dacă vrem, care parcă ar dori să se despartă de identitatea preoţească împovărătoare a ortonimului Luţai-lor născuţi în Maramureşul istoric, o familie de intelectuali răzbătători, ziditori şi ctitori de biserici de lemn (la Săpânţa sau la Valea Scradei-Vişeul de Sus), fondatori de biblioteci şi îndrumători de corale, ambasadori în Transcarpatia, duhovnici sau înalţi prelaţi, conducători spirituali ai Misiunii Romano Unite şi Greco Catolice în Austria...

Preot ortodox îmbisericit la Biserica Sfântul Nicolae din Vişeul de Sus, Vasile Luţai (LU TAI) etalează la masa de scris un perfect spirit de haijin. Doar în cursul acestui an (2018) el a scris şi publicat nu mai puţin de cinci plachete de haiku-uri (*Soare în poartă* ; *Kami ; Ryuko & Fueki* ; *Yo-Haku* ; *Teişul*) plus, împreună cu americanul Stalley H. Barkan (în traducerea Olimpiei Iacob şi a lui Jim Kacian), un volum bilingv, întitulat *Strange Seasons/ Anotimpuri ciudate*. Cam până la ce înalt grad de condensare a expresiei şi profunzime a sugestivităţii imagistice şi reflexive a ajuns haiku-ul de astăzi semnat de Lu Tai ne putem da cu toţi seama dintr-o privire, citind din această ultimă carte adusă doar trecător în discuţie fie şi măcar prima şi ultima "treflă". Aşadar: " Scârţâie portiţa - / tata a lăsat-o deschisă/ până merge în cealaltă lume.(*The little gate creaks - /father has left it open/ to the other world)*"; "Între verdea vale/ şi negrul munte/ doar ecoul (*Between green vale/ and black mountain/ an echo*)". Dacă poetul, pe cât se pare, "sacrifică" aici norma clasică a numărului de unităţi silabice a haiku-ului tradiţional, el o face, în "noua manieră", atât de natural şi subtil, încât abia dacă o sesizăm; păstrează , în schimb, cu sfinţenie, cliavajul de planuri şi "cezura", ceea ce îi permite să tuşeze şi încercuiască excepţional, în prima "treflă", vechea categorie estetică de *fueki*; în a doua cu siguranţă pe cea de *yugen* consacrată sentimentului eterinităţii naturii, singurătăţii şi însingurării.

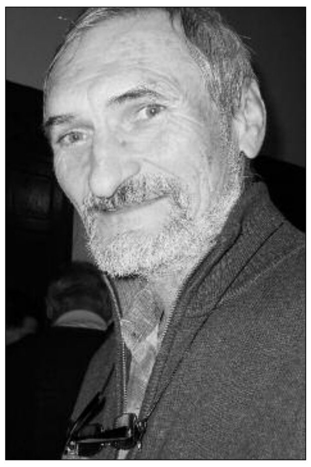
Nu-mi propun în cronica de faţă să îmbrăţişez întreaga producţie poetică lansată pe piaţa literară de Lu Tai în 2018. Ar fi o întreprindere nu numai care ar necesita un spaţiu extins dar şi un exerciţiu exegetic extrem de dificil, fiind prea cunoscut faptul că Lu Tai are o disponibilitate poetică mai mult decât generoasă. Mă voi rezuma la o iute ochire asupra volumului său celui mai recent de haiku-uri, respectiv *Floare de Pin*. Cu atât mai edificator cu cât, foarte atent supravegheat la nivelul nucleelor iradiante ale unor motive fragmentare ori secvenţe tematice, şi mai cu seamă ca puritate a expresiei lirice, el este cu siguranţă la ora de faţă un etalon al măiestriei la care Lu Tai a ajuns ca *haijin*.

Foarte frumos şi singular, însă fără a epata în vreun fel, din capul locului, titlul cărţii consacră în modul cel mai discret şi subtil un dublu omagiu. În primul rând, haiku-ului ca atare, o floare rară a spiritului celor chemaţi de muze pe înălţimile contemplaţiei splendorilor nude ale lumii, iar în al doilea rând, regelui florei montane a Văii Vaserului şi Vişeului natal, florii acelui *pinus mugo* despre care fascinantele legende locale spun că înfloreşte o dată la o sută de ani... Cu această "superstiţie" dintr-un fond vechi de gândire poetică românească se şi deschide, de altminteri, emblematic, volumul al cărui titlu ne oferă aceste minime consideraţii (*Floare de pin - /odată-n veac/ înflorită-n crâng*). Un titlu în orice caz perfect rezonant "esteticii" marelui haijin Matsuo Bahô, maestrul declarat al poetului nostru, haijin celebru în toată lumea cu al său volum de rafinante esenţe cunoscut sub titlul *Drumul îngust spre îndepărtatul nord*. În spiritul poeziei acestuia, Lu Tai încredinţează *Florii de pin* o serie de piese superbe, cum aceste atât de fireşti eşantioane de curată simţire extrem-orientală: *Lumină verde - / scalda broaştelor/ limpede râul*; *Desişul crângului de bambus - /coliba pescarului/ cuib apelor*; *Roi de ţânţari - / în delta lui Basho/ canibalism*.

Vorbeam ceva mai sus despre reţeaua de nuclee iradiante, motive fragmentare şi secvenţe tematice pe care le etalează volumul *Floare de pin*, o structură poetică absolut definitorie pentru disponibilitatea refelexiv-contemplativă şi meditativ-descriptivă a haijinului Lu-Tai, de o bogăţie care nu numai că poate acoperi fără niciun impediment cele 10 categorii estetice ale haiku-lui tradiţional, dar care, prisoselnic, uneori dă peste margini. Este şi cazul unor *senryû*-uri (le-aş eticheta, dacă nu care cumva împing lucrurile prea departe, având în vedere vectorul lor îndreptat spre racilile vremurilor prezente, de "atitudine" cetăţenească (*Blestemată-nchisoare - /os pe alt os/ semănata moarte* ; *Gol târgul – mulţi vânzători/ de semeni*; *Flămânde haite - /suri lupi/ oameni încâiniţi rău*; *O zi câine - /viaţă de javră/ în haita lupilor*; *Posomorâţi oamenii/ şi vremea - / ieşirea din sine*). Aş putea remite acestor "experimente" şi un foarte isteţ, deşi gartuit (dar acesta este probabil şi miza lui orientală!), joc eufonic interstiţial, o adevărată bijuterie ludică: *Ceai sub tei - /pe la cinci seara/ cu soarele-n ceaşcă*. Vezi aici, aşadar, sucesiunea şi evoluţia fonetic-eufonică a grupurilor "ce", "ci-ci", "ce" în cuvinte trimiţând efectiv la universul unor elemente de cultură orientală.

Forţa estetică şi tonică a haiku-ului practicat de Lu Tai în *Floare de pin* constă, mai înainte de orice, în frescheţea nucleelor poetice, o însuşire rară care ţine desigur de acuitatea simţurilor şi de talent – refuz să cred, sub nicio formă, că poetul nostru apelează, precum *haijinii* japonezi contemporani, la anumite glosare de *kigo* sau *muki* (termeni sezonali, adică, sau în afara lor) - , o forţă care iradiază sporind caratele temelor şi mai ales ale categoriilor estetice specifice acestui gen de poezie. Personal, îmi place în mod deosebit în haiku-ul Lu Tai-in sentimentul viguros al naturii (pe care îl remit automat, vizavi de acurateţea haiku-ului clasic, categoriei *Mei*), o dispoziţie şi un tonus ce arareori pot fi despărţite de frumuseţea stărilor intense de bucurie existenţială, de optimism şi o armonioasă încântare (categoria *Aware*). Iată, spre exemplu, plecând de la nucleul iradiant "pin", într-o dominantă coloristică →

Lucian Gruia

Viață îmbrăcată subțire

Ilena Popescu Bâldea s-a născut în București și a absolvit Facutatea de Medicină. Este membră a Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România.

Debutează editorial cu romanul *Și totuși... happy-end* (Ed. Medicală, 1992) iar în anul 2012 publică volumul de versuri *Tu nu știi cum plâng fluturii* (Ed. Proxima).

Recent a publicat romanul *Viață îmbrăcată subțire* (Ed. Astralis, 2018) pe care îl comentăm în continuare. Eroina este și naratoare. Personajul principal este Iulia Manoliu, medic la Policlinica X pe strada Y, orașul Z (care se dovedește a fi Bucureștiul). Avem un roman psihologic, un roman al instrăinării, al instituirii și dezvoltării unei boli degenerative. Până la urmă se dovedește că maladia este Alzheimer. Cauza este desigur psihanalitică, degradarea psihică pornește încă de la alegerea meseriei nepotrivite cu firea actantei: „Să te împarți mereu între oamenii osteniți și chinuiți de boală, să lași în fiecare o parte din sufletul tău, s-o iei de la început de fiecare dată când te simți la fel de ostenit și chinuit ca ei și vrei să strigi din toată ființa ta că nu mai poți, că simți totul ca pe o pedeapsă ce nu va lua sfârșit vreodată, să simți cum ridurile se adâncesc pentru fiecare, să vrei să fii nepăsător și să nu poți, să fii la cheremul structurii tale blestemate ce nu-și are loc, în niciun caz aici... Și asta pentru ce? Pentru că nu am putut să articulez un NU atunci când mi s-a spus... Ar fi bine să faci medicina, sau că nu am avut curajul să renunț la o muncă de câteva luni, atunci, în seara aceea înainte de examenul de admitere, când m-am dus la Urgență pentru o entorsă și am leșinat pe coridorul care duhnea a sânge, a carne vie și a oase fracturate?”

Din acest moment începe destructurarea creierului: „Și mă întorc aici, între pereții aceștia care nu se pot obișnui cu mine. Aici e prezentul și viitorul meu, un aliaj nefericit, o invenție, un laser nou care-mi descompune creierul când încerc o adeziune la realitate. Aici mă sufoc, mă simt ultragiată de sentimentele mele, aici refuz cu obstinație acceptarea destinului pe care până nu demult îl consideram o aberație și, în niciun caz, cel ce hotărăște irevocabil tot ce se petrece în viață. Aici ÎL simt înaintea și în urma mea, imuabil și intransigent, iar eu mă văd o ființă neputincioasă și ridicolă pentru că încerc să-l schimb.”

Lipsa lucrurilor banale din jur este percepută ca o durere: „cum puteau obiectele acelea umile, un pahar, câteva flacoane cu medicamente, o listă, un ziar, ochelarii și fierul de călcat să te tulbure într-atât încât lipsa lor s-o percepi ca pe-o durere?”

Destinul este implacabil ca în tragediile antice grecești. Nimic nu-i reușește eroinei, nici prima dragoste cu Alex, în anii sfârșitului de liceu, nici căsătoria cu Mitu, de care se va despărți mai târziu. Singurele momente de împăcare sunt trăite în preajma fetiței sale Diana, a cățeilor Doly și Rock și în timpul scrisului (Iulia publicând romanul dragostei ei adolescentine cu Alex, poveste ce eșuează și ea din motive incerte). Când vorbește cu Alex Enescu la telefon, băiatul urmând conservatorul, simte că nu mai au ce-și spune.

Autoarea folosește cu măiestrie repetițiile pentru a crea atmosfera crepusculară, dezolantă: . „Pe birou... registrul de consultații, câteva rețete, bilete de trimitere, parafa și cinci crizanteme roșii, ciufulite, înnebunitor de stinghere în atmosfera asta dezolantă. Ce zi curbă.” Sau „Ce zi bolnavă!”

Ploaia de toamnă, frica și singurătatea accentuează înstrăinarea, primele manifestări ale depresiei.

Relațiile în cuplu sau în exterior se degradează ireversibil: „Regretai timpul ce se irosea pe lucruri mărunte, deși niciodată nu ai reproșat nimic, nimănui (poate doar ție în momentele de singurătate), îți repugna cotidianul adânc, inform (în care relațiile se degradează și convențiile consumate în exterior își refac impersonalitatea) pe care voiai să-l depășești, ignorai explicațiile schematice ale lui Mitu care-ți spunea că viața în sine este o inutilitate și că toate certitudinile tale trag la fund, și totuși în seara aceea te-ai simțit culpabilă.”

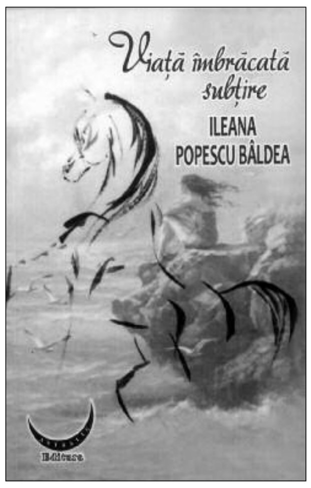
Dar necazurile eroinei, care o fac pe autoare să-și intituleze romanul *Viață îmbrăcată subțire*, nu se opresc aici, tatăl ei face infarct (e internat la Vâlcea) și apoi actanta însăși se internează în spital. Iulia, într-un moment de criză nu-și mai recunoaște asistenta.

Mai multe capitole emoționante sunt dedicate dragostei pentru cățeii care au devenit membrii ai familiei.

Mai există câteva povestiri în ramă, din care ne oprim asupra uneia, *Adam și încă Eva* în care apare la cabinetul medicului Iulia un cuplu ciudat. Bărbatul se arată supărat pentru că soția nu-i mai execută ordinele, a început să gândească singură. Crede că e bolnavă și îi trebuie tratament. Cazul bărbatului pare paranoic.

În concluzie autoarea consideră că lumea creată de Dumnezeu este un eșec spectaculos și se miră că Demiurgul nu o revizuiește. „Anii trec fără să ne întrebe ceva. Uneori cred că Dumnezeu ne transformă în litere și ne aruncă pe toți într-o clepsidră. Când își amintește, întoarce clepsidra cu sunete și cuvinte. ªi ne lovim unii de alții, ne împrumutăm segmente și neuroni, și părți de suflet până când un vânt cosmic sparge sticla subțire și ne răspândește în Univers.”

Scris cu talent literar, romanul este meditativ, dens, al întrebărilor fără răspuns.

→ de “verde”, simbol al primordiilor lumii, o superbă secvență fragmentară de cel mai fin lirism. “*Prin jnepenii muntelui - /falnicul pin/ sărbătoare cu lumânări; Pin înmugurit - /opritul fruct roșu/ amăgitor ochiului*; *Muguri de pin - /înlăcrimată dimineață/ cât mai verde*; *Pasărea pin - / întinsele aripi/ în zborul verde*; *Pădure de pini - / tămâia rășinelor/ prin templul-munte;* *Muguri de pin - / albe lumânări/ verde lumina*; *Umblător pinul - /sfidătoare gravitație/ spre cer”.*

Pe măsură ce recitesc și pătrund în intimitatea substanței acestui ultim volum de versuri al rafinat-iscusitului haijin maramureșan, trăiesc tot mai intensă senzația întâlnirii/descoperirii în miezul lui - adevărate perle între aceste câteva încercări nereușite, de făcut mâna (*Albastru nud - /pânza lui Matisse/ nefolosită încă* : *Văruitul zigot - / mâine pui/ și-apoi cocoș*; *Nu pleca niciodată/ / cu prostul harnic/ la război*) - a cizelurii unor prețioase “icoane” dedicate fie unor momente de trăire religios-duhovnicească (sau sacerdotală), când, cum ar spune Părintele Stăniloaie, “omul și Dumnezeu se pot privi față în față”, fie unor “divinități” ale propriei mitologii subiective. Exemplific pe rând, începând cu ecoul poetic al câtorva momente de intensă trăire duhovnicească și sacerdotală ale preotului-poet și poetului-preot, față-n față cu tainele Divinității... Citez: *Deschisele porți veșniciei - / cade lumina/ spre împărăție*; *Coborâtele ceruri - / până la pământ/ plecarea genunchilor*; *Jertfa zidirii - / de mânăstire stâlp/ spre nemurire*; *Smerenia - / fuștei pe scara/ înaltului*; *Nelăsător pământul - / flori, frunze și vânt/ înaintea plecării*; *Înghețatul întuneric - /durerea îngerului/ din coastă*; *Dangăt în clopot - /petrecania gropii/ urlător vântul*; *Însămânțatul câmp/ cu albe oase - /glie cu moaște.* Pentru a furniza și celălalt exemplu, plec de la faptul recunoscut îndeobște că un preot creștin, purtător al înțelepciunii și frățietății cuvântului lui Iisus Hristos, nu este numai un slujitor liturgic al iubirii față de Dumnezeu, ci și al iubirii față de semeni, al acelei alese și atât de omenești prețuiri, din dragoste, față de părinți și copii, față de soție, iubită și prietenii apropiați, sentimente translate și transfigurate uneori în adevărate “icoane” de muzeu imaginar. (*Popas înțeleptului - / fața-icoană/ nestins rug*; *Oglindă izvorul - / pinii din umbră/ nu-nțepau păstrăvii*; *Viu în amintire tata - /cu coasa de-a umăr/ începător dimineții*; *Umbra chipului tău/ sub firul ierbii/ spre înviere* – haiku absolut superb! - ; asemeni, *Irina sfânta - / cu mere din Rai/ un coș în dar;* la fel și *Icoană pe sticlă - / țăran simplu/ haină de sărbătoare*; mai abitir încă *Jurnalul oglinzii - / trecătorii atâția/ timp spre veșnicie*!).

Foarte marcat cărturărește cât și din punct de vedere al unei particulare facultăți de a simți și gândi cu ușurință în spiritul sensibilității orientale, departe de a fi un elitist, mai curând, Lu Tai este un haijin de o înțelepciune a înțelegerii, în genere, o simplitate a expresiei, o acuratețe și prospețime a imaginilor, o naturalețe și puritate a liniilor desenului pe care numai versul popular, printr-o perpetuă șlefuire, le poate dobândi. Fără prejudecăți și fasoane, Lu Tai, scrie sau se lasă scris de miracolul lumii (pentru care merită să trăiești) ca și cum, în ceardacul casei, pe malul râului sau în poienile smălțate cu flori ale codrului ar respira, pur și simplu, complet absorbit de magia rosturilor ancestrale, frumusețea și taina robustă a locurilor, viețăților și lucrurilor... “*Dis-de-dimineață - / în concert pasărea/ cosmica liturghie*; *Sub plai - / vărgat căprior/ iz de mosc*; *Bătaie de clopote-n tău - / templul apelor/ lacrima Izvorului Alb*; *Bătaie de aripi - /lacomă lăcusta/ dă iama-n grădină*; *Picur de soare - / împădurit sufletul/ printre muguri*; *Cu dealu-n spate - / ochi de soare-nroșit/ la fân*; *Tremurânde stânci - / între ele izvorul/ răcoarei veșnice*; *Ah ciocârliile - / isonul pădurii/ în corul penaților*; *Sfârșitul săptămânii – pe lângă mine/ înfrunzita ploaie verde*; *Șal pe cer - / după ploaie/ veste bună*; *Glasul izvoarelor - / mai limpezi/ decât lumina*; *Cimbru de câmp - / aroma gătelii/ în plină seară”.* Într-o misterioasă rezonanță cu atmosfera altor vremuri, sugerată cu o ușurință incredibilă, poetul are uneori o spontană și vie viziune a unui “epos romantic”: “Poiana *mărului - / el și ea/ goi printre lighioane*; *Pustiu hanul - / în goană caleștile/ cu furata hangiță*; *În frântele brațe - / printre crengi/ blana lupilor*; *Albii cai la caretă - / alaiul reginei/ la vânătoare de urs*; *În cascadă - / vălul miresei/ nenuntită vreodat’* ; *Paznicul teraselor - / în turn/ fără câini păzitori’.*

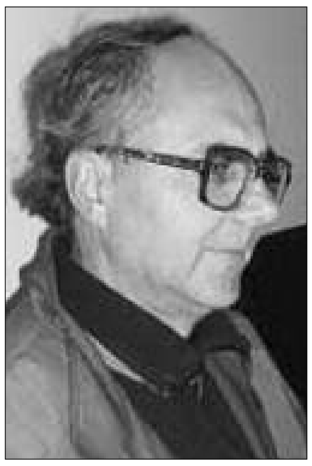
Scriam și altă dată despre faptul că Lu Tai nu se sfiește mai niciodată să planteze în grădina superbelor sale haik-uri cuvinte neaoșe, specifice graiului moroșan, arhaisme, regionalisme sau ziceri vechi întâlnite astăzi, probabil, doar în acest prețios areal lingvistico-geografic. Nu o dată ele se dovedesc un fertilizator liric excelent, cu atât mai prețios, cu cât, fiind mai rar, e și mai puțin la îndemâna oricui (*Capăt de rai - / mere oarzâne/ cu roșu-n mijloc*; *Curcubeul florilor - / trei ciori și-un par uscat/ flamingo-n larice*; *Luna roată la tileguță - / scârțâietoare la deal/ după boi*; *Roase treptele – / vreme întinsă/ în valea borcutului*; *Bicisnica babă - / cu-n ol la tămâiat/ dimineața mormintelor”.* Toate aceste prețioase minereuri, fiecare la locul lui, și “oarzâne” = t*impurii*, și “larice” = *zadă, arbore rășinos din familia pinaceelor* (!), și “tileguță” = *căruța cu două roți a plugului*, și “borcutului” = *izvorului de ape minerale* , și “ol” = *ciob sau oală spartă* sunt cuvinte străvechi cărora Lu Tai le conferă, în context, pe lână șansa providențialei desprăfurii, și o poieticitate la zi excepțională.

Poet de vocație și permanent exercițiu, între haijinii români, Lu Tai beneficiază, cum puțini, și de privilegiul unei retine proaspete și a unei sensibilități pe care o au, în special, numai orientalii. Ceea ce, dacă nu ești un industrios, este tot ceea ce îți poți dori pentru a te afirma în acest gen de creație cu deschizători de drumuri absolut celebri. Personal, salutând excelența și înzestrarea mai puțin obișnuită, aștept cu răbdare și încredere din partea domniei sale acel florilegiu de haiku-uri reprezentativ, plivit cu acribie de absolut toate micro-imperfecțiunile sau alunecările posibile...

Foarte marcat cărturărește cât și din punct de vedere al unei particulare facultăți de a simți și gândi cu ușurință în spiritul sensibilității orientale, departe de a fi un elitist, mai curând, Lu Tai este un haijin de o înțelepciune a înțelegerii, în genere, o simplitate a expresiei, o acuratețe și prospețime a imaginilor, o naturalețe și puritate a liniilor desenului pe care numai versul popular, printr-o perpetuă șlefuire, le poate dobândi.

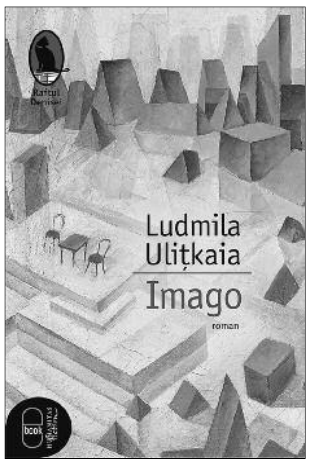
cronici

Viorel Nica

Implacabilul imperativ al maturizării disidente

...este o carte temerară, ambițioasă, tragicomică, de natură să ne lămurească într-o măsură apreciabilă asupra rolului jucat de disidență în procesul de hărțuire, de demantelare, de subminare a îndârjitei societăți sovietice, căreia i-a stat adeseori în puteri să-i umilească pe oamenii de rând și de vază în fel și chip, punându-i sub urmărire acerbă, șicanându-i, amenințându-i, deviindu-le cursul firesc al vieții, interogându-i in cel mai sadic mod cu putință, arestându-i rapid, judecându-i sumar, întemnițându-i.

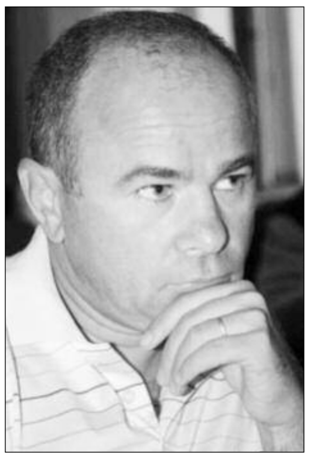
cronici

În ciuda faptului că este slab structurat, dislocat în exces, grozav de dispersat, că râvnește să spună totul dintr-odată (toto simul), că are prea multe personaje, că-i expeditiv și insuficient (din punct de vedere estetic) pe alocuri, că vizează să obțină maximum de semnificație cu minimum de instrumentație artistică, romanul *Imago* (publicat în 2010, tradus de Gabriela Russo, apărut la Humanitas în 2016) de Ludmila Ulițkaia (scriitoare rusă, născută într-un sat din Urali în 1943) este o carte temerară, ambițioasă, tragicomică, de natură să ne lămurească într-o măsură apreciabilă asupra rolului jucat de disidență în procesul de hărțuire, de demantelare, de subminare a îndârjitei societăți sovietice, căreia i-a stat adeseori în puteri să-i umilească pe oamenii de rând și de vază în fel și chip, punându-i sub urmărire acerbă, șicanându-i, amenințându-i, deviindu-le cursul firesc al vieții, interogându-i in cel mai sadic mod cu putință, arestându-i rapid, judecându-i sumar, întemnițându-i.

Pentru colegii din clasa lor, Ilia, Sania și Miha nu erau decât „cei trei intruși stingheri, incapabili să intre în turmă, să se asocieze", să împărtășească un modus vivendi gregar, nediferențiat, otova. Dincolo de o astfel de etichetare abuzivă, copiii menționați cultivau o prietenie demnă de admirat, se formau într-un mod aparte, străin de presiunea ideologică, rezistau hărțuirii celorlalți, alcătuiau omogenul și rezistentul grup „Trianon", un soi de minoritate activă, aprig persecutată de majoritatea neastâmpărat-arogantă. Ajunși în clasa a-VI-a , ei „tânjeau după ceva" încă nedefinit cu claritate, „doreau să se atingă, să-și ogoiască trupul chinuit de pofte nelămurite", îl admirau, îl ascultau cu multă atenție, îl luau ca model pe tânărul profesor de literatură Viktor Iulievici ªengheli care socotea că „războiul e cea mai mare mârșăvie dintre toate câte le-a inventat omul", că, „dincolo de spațiul ocupat de cărți, viața era umilitoare, brutală"; care nu intenționa să deplângă , ca atâția alți obedienți cetățeni sovietici, „pierderea uriașă" a lui Stalin (din 1953), „o creatură dintr-o specie foarte veche, ieșită din lumea subpământeană, un monstru cu o sută de brațe și o sută de capete"; care „îi scotea din timpurile mizerabile și bolnave, transportându-i în universul ideilor, în libertate, în muzică și-n arte de tot felul"; care dorea neapărat ca elevii săi să se maturizeze, să capete imago, adică „ o formă adultă și definitivă", să se despartă, cât de repede și cât de categoric, de „societatea de larve, de oameni imaturi, de adolescenți cu mască de adulți", să nu aibă nici în clin, nici în mânecă vreodată cu larvarul, inexpresivul, cenușiul homo sovieticus. Odată cu trecerea la învățământul mixt (1954), „apărură fete în fotografiile lui Ilia", încetul cu încetul „toți își pierdură mințile" când avuseră de a face cu „ stihia feminității", „excitația plutea în aer ca praful în timpul reparațiilor", „apărură chiar primele legături de dragoste". În clasa a noua cei trei adolescenți iscoditori, nonconformiști au prins drag de istoria frământată, atipică a dembriștilor antițariști, mai degrabă apocaliptici decât integrați. După terminarea studiilor preuniversitare, Ilia cu ambiția de fotograf, Sania cel îndrăgostit de muzică, Miha- poetul grupului „Trianon", s-au pregătit să intre la facultate (1957). În perioada aceea de formare intensă, dinamică, entuziasmată, „nu aveau cum să se plictisească, tot timpul se întâmpla ceva interesant"; l-au cunoscut pe studentul belgian de origine rusă Pierre Zand care-i încurajase să descopere cealaltă față, odioasă, a sistemului sovietic. Cu toate că au continuat să rămână prieteni, membrii grupului moscovit „Trianon" au apucat-o în direcții diferite de-a lungul deceniilor următoare. Oricât de diferite le-ar fi fost traseele existențiale, unitatea de fond a vieții lor a fost permanent asigurată de vectorul disident, mijlocită căruia s-au aflat de fiecare dată, împotriva cinicei, dezumanizantei puteri sovietice. Renunțând la studiile universitare excesiv de ideologizate, combinându-se cu traducătoarea disidentă Olga (abia divorțată), Ilia Brianski nu a fost bine primit în familia (devotată regimului sovietic) acesteia, și-a conservat pasiunea fotografică, a refuzat să-și găsească o slujbă la stat, „câștiga bani de pe urma samizdatului", a devenit un colecționar pătimaș, călătorea mult prin țară. După ce s-a căsătorit cu Olga, a prins drag de fiul ei, Kostia, s-a străduit să aibă grijă de familie. Negăsindu-se în elementul său, negăsind sens deplin vieții pe care o ducea, a emigrat în SUA (în 1980), „unde totul arăta mai rău decât își închipuia el", s-a recăsătorit cu „o rusoaică din Franța", descoperise „baletul idiot al vieții occidentale", desfășurat de mult mai multe ori la suprafața existenței decât în profunzimea acesteia, „reușise să se ridice din anonimat și sărăcie" (după ce se mutase la München), critica vehement puterea sovietică la postul de radio Svoboda, s-a ales cu un cancer la rinichi căruia nu i-a putut supraviețui. Părăsit de iubita sa, Liza, în toiul tinereții, Sania Steklov „se îmbolnăvi de-a dreptul", a sesizat că viața-i cotidiană precară „se afla în totală contradicție cu lumea atât de pură a sunetelor" a Euterpei, pe care o iubea mai mult decât orice altceva, nutrea convingerea că „muzica nu se traducea în imagini literare și vizuale". Terminând Institutul de Limbi Străine, el a început să studieze muzicologia la Conservatorul de la Moscova, și-a lărgit „orizontul cunoașterii" mijlocită minunatului profesor Kolosof, realiza „lectura partiturilor în toată profunzimea lor", căuta „cheia cu care să dezlege misterul muzicii", năzuia să găsească „legea evoluției sistemelor muzicale". După terminarea Conservatorului (1967), a devenit asistent la Catedra de istorie a muzicii străine, lăsa să se înțeleagă că-i un „muzician realizat", s-a căsătorit fictiv cu Deborah O'Hara, spre a putea emigra în lumea liberă, unde îl aștepta Liza (căsătorită, între timp, cu altcineva) și unde trăgea nădejde să se împlinească profesional. După ce a întâlnit-o pe diafana Aliona, studentă la Arte Plastice, Miha Melamid „se îndrăgosti de ea definitiv și irevocabil". În paralel „îl cuprinse dorința irezistibilă de a studia pedagogia surdomuților fără să-și întrerupă anul la Filologie". Ajuns profesor la Școala de surdomuți, el s-a dedicat cu sârg și entuziasm profesiei dificile. În timpul liber mergea acasă la iubita lui ce îi scăpa adesea printre degete „fără să-i dea vreo explicație", stătea îndelung de vorbă cu înțeleptul și pățitul ei tată disident, una din multele victime ale epocii staliniste, care „avea o înțelepciune profundă a vieții, a lipsei ei de omenie, a absurdului și a cruzimii ei". Spre deosebire de prietenii săi, „împotriva oricărei logici, încălcând tradiția și în pofida tuturor așteptărilor, Miha părea că reușise cel mai bine dintre toți membrii grupului Trianon". Curajos fiind, citise multe cărți interzise. La puțină vreme după ce s-a căsătorit cu Aliona, s-a văzut nevoit să demisioneze din slujba lui profesorală în urma unui denunț ce se referea la lecturile lui ilicite. Spre a supraviețui s-a văzut obligat să facă muncă de salahor în gara din Moscova. La sugestia lui Ilia a devenit comis-voiajor, s-a implicat în propagarea samizdatului, i-a sprijinit pe tătari în tentativa de recuperare a bunurilor și drepturilor pierdute, „prinsese gustul muncii la revista" clandestină Gamaion. Arestat de KGB, „îl apucă disperarea" „și-l copleși sentimentul uriașei lui vinovății", „se purtă ca un surdomut", tăcând mâlc, a fost judecat și condamnat la trei ani de detenție. În timp ce soțul ei se afla în închisoare, „Aliona, pe jumătate conștientă, încerca să îl seducă pe Sania" care o ajuta să-și crească fetița și care se opusese cu strășnicie tentativei seducătoare a femeii slabe. Întors acasă la termenul stabilit de autoritățile represive, Miha arăta ca o umbră „ștearsă, jigărită", se străduise „să șteargă din memorie tot ce îndurase", „suferea că fusese respins" tocmai de fetița lui (Maia), ce nu-l recunoștea ca tată, „avea impresia că e de ajuns o singură mișcare neatentă ca totul să se facă praf și pulbere". Negăsindu-și de lucru nicăieri, „n-o ducea prea bine". Chit că fusese invitat să emigreze în Israel, „respingea categoric ideea emigrării" câtă vreme se simțea atașat celor dragi, limbii ruse, în care obișnuia să-și compună poeziile fruste și amare. Lipsit fiind de „acel ceva care să dea sens vieții sale", nu era în apele lui. Odată cu moartea Annei Aleksandrovna, protectoarea sa, s-a crezut obligat „să se maturizeze complet". Angajându-se „ca expeditor", era bucuros că-i mai rămânea timp și pentru a avea grijă de familie ori pentru a frecventa biblioteca orășenească. Întrucât o găzduise pe tătăroaica Aișé și-o ajutase să-și salveze tatăl, se pomenise chemat din nou la un interogatoriu kaghebist. Fiind amenințat că, dacă nu va emigra urgent în Israel la evreii săi, va înfunda pușcăria a doua oară, s-a văzut nevoit să-i mărturisească soției situația grea în care se afla. Decât că Aliona i-a refuzat propunerea de a emigra cu el și cu fiica lor. În consecință Miha „ajunsese într-o stare de plâns, era disperat, nu știa ce să facă", sesizase că „se înșelase când spusese că mai rău de atât nu poate fi". Silit să demisioneze din slujba cu chiu, cu vai ocupată, și-a înrăutățit situația deja critică, „știa că se află pe marginea prăpastiei". Tot timpul se gândea cum „să scape de neghiobia lui, de inconsistența lui", „să le lase libere pe Aliona și pe Maia, să nu le mai țină legate de viața mediocră în care se complace, incapabil să trăiască normal, ca un om matur". Bolborosind „Imago! Imago!", el „se aruncă în gol", după ce lăsase pe birou „o foaie de hârtie cu ultimele lui versuri" străbătute de un mesianism debordant. Neputând rămâne indiferenți, „prietenii credincioși și-au luat rămas bun de la prietenul necredincios – fiecare cum a putut".

Luând înfățișarea unei impresionante proiecții panoramice ficționale, oferindu-ne tabloul unei lumi din ce în ce mai înstrăinate de adevăratele rosturi umane, permițându-i disidenței să se dezvăluie din varii perspective, ca fenomen reactiv, decis să uzurpeze fundamentele alienatei societăți totalitare sovietice, aducând în prim-plan o seamă de protagoniști demni, dârji, bogați în simțăminte umane, neîntrecuți în a-și manifesta dorința de a o apuca mai degrabă pe calea libertății onorabile decât pe drumul servituții umilitoare, proteicul text romanesc *Zelionîi Șatior* de Ludmila Ulițkaia ni se propune totuși în chip de savuroasă epica magna, înzestrată cu autentice virtuți narative, cu o ideație prodigioasă; cu toate că, pe anumite suprafețe ale sale, destul de intense din punct de vedere etic, însă inconsistente din perspectivă estetică, lasă impresia unei elaborări în pripă, neatente să-și potrivească mijloacele (exacerbat de dislocate și de dispersate) scopului (cu ostentație scos în evidență câteodată), insuficient de concentrate asupra mizei artistice propriu-zise, nu totdeauna capabile să-și depășească apetența și propensiunea către un soi de schematism sterilizant.

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Pulsiunea de a fi liber

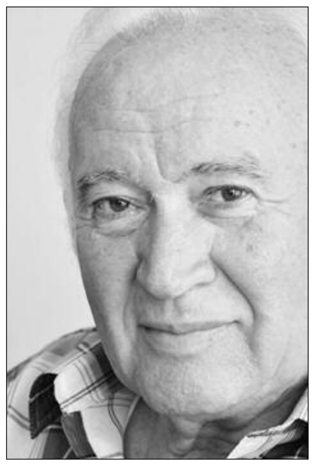
Într-o carte de dialoguri cu Ioana Scoruş, *În definitiv*...(Ed. Polirom, Iaşi, 2018), Ion Vianu îi spune acesteia că Freud ar fi trebuit să adauge la lista pulsiunilor psihice, sexuale, distructive, alimentare, o alta, pulsiunea de a fi liber, care pe el îl defineşte esenţial. Stimulat de amintita carte de interviuri - al cărei interes este dat şi de faptul că ambii parteneri au o formaţie psihanalitică, deci limbaj şi viziune hermeneutică asemănătoare - am recitit *Amor intellectualis.Romanul unei educaţii* (Ed. Polirom, Iasi, 2010). Cartea nu este un roman în sensul consacrat, nu este o operă de ficţiune, ci una autobiografică, cu personaje reale, dar care nu urmează un traiect linear, ci mai multe fire, selectând întâmplări, oameni, fapte etc care pot conferi sens poveştii vieţii sale şi istoriei pe care a străbătut-o. "Cu alte cuvinte, scrie autorul, sunt un romancier care-şi trădează secretele de atelier sau un memorialist care alege crâmpeie din trecutul său, creând un montaj". Libertatea se manifestă aşadar şi în consrucţia cărţii, fiind cum am sugerat şi tema ei principală.

Fiul lui Tudor Vianu, născut în 1934 la Bucureşti îşi petrece copilăria, adolescenţa şi tinereţea, până în 1977, când emigrează în Occident în condiţiile lipsei de libertate ale regimului comunist, incluzând şi teroarea anilor □50. În aceste condiţii libertatea nu putea fi câştigată decât în interior, prin cultivarea spiritului împreună cu prieteni cu aceleaşi preocupări. Cu aceştia, între care Matei Călinescu, numit "Geamănul", discută cărţile procurate din biblioteca tatălui său, ascultă muzică sau îşi îneacă disperările şi frustrările adolescentine în alcool. Nu lipseşte, bineînţeles nici tatăl împreună cu care discută îndelung noaptea, la Bucureşti sau vara la munte, în căsuţa familiei de pe Valea Prahovei. Prin el are primele contacte cu marea filosofie germană, Kant sau Schopenhauer de exemplu. Dar fiul nu va ezita să amintească , aici în carte, despre prezenţa complexului Oedip, conştientizat mai târziu prin câteva amintiri din prima copilărie. Oricum, Tudor Vianu, "T" în carte, va rămâne cum va mărturisi, singurul maestru, restul fiindu-i profesori, mentori. În continuarea portretului lui T, un rol mai important decât relaţiile personale îl au relaţiile acestuia cu tinerii intelectuali care gravitau în jurul lui: Edgar Papu, Nicolae Balotă, Ion Negoiţescu, Ion Frunzetti. Slujirea celorlalţi prin împărtăşirea cunoaşterii pe care o dobândise era expect ţelul vieţii lui Tudor Vianu şi în numele lui a renunţat la posibilitatea pe care a avut-o de a pleca din ţară împreună cu familia. Îşi alesese ca deviză: *Amor veteris mundi*, iubirea pentru lumea veche, ceea ce îl făcea pe cât de inactual, pe atât de vulnrabil în noua lume a revoluţiei comuniste. Dar tocmai fragilitatea sa îi conferea farmecul ce atrăgea în jurul său pe acei tineri uniţi de ceea ce se cheamă *amor intellectualis magistri*, iubire intelectuală faţă de maestru, cel care le revelase existenţa valorilor nepieritoare dincolo de contingenţele trecătoare. Rezonanţele titlului acestei cărţi trimit la filosofia lui Spinoza, cu a sa *amor Dei intellectualis*, iubirea lui Dunezeu pentru creaţia Sa, pe care omul trebuie să i-o întoarcă privind lucrurile sub *speciae aeternitatis*. Soluţia aceasta i se va părea ulterior lui Ion Vianu insuficintă pentru acea vreme. "*Amor intellectualis*, va scrie el în finalul acestei cărţi, a fost un izvor de bucurie, a fost o rezervă de energie care ne-a hrănit şi ne-a ţinut loc de acoperământ şi de veşminte calde în iarna polară a spiritului. Dar nu a fost neapărat o pavăză în războiul care se purta împotriva noastră, atacându-ne onoarea. Aici a fost marea capcană de care nu toţi au ştiut să se ferească". Şi într-adevăr mulţi dintre tinerii discipoli şi învăţăcei ai lui Tudor Vianu vor ajunge în închisorile comuniste, fiind eliberaţi după moartea maestrului. Dar chiar când Vianu încă trăia, ajungând ambasador la UNESCO, după ce făcuse pactul cu regimul, ceea ce-l va marca moral toată viaţa, contribuind, susţine fiul, la moartea sa, soluţia concentrată în acest principiu nu va fi considerată suficientă pentru setea de viaţă a tânărului Ion Vianu. Educaţia la care se referă subtitlul înseamnă, bineînţeles, şi ceea ce a primit de la ceilalţi, dar şi ceea ce face el. Iar el va căuta toată viaţa să concilieze mulţimea de contradicţii existenţiale de care e asaltat. Astfel moartea este prezentă de la prima sa amintire legată de fratele tatălui său, Alecu, şi va fi întotdeauna o contrapondere la dorinţa de viaţă plenară. Lupta dintre Eros şi Thanatos, prin care Freud schiţa o ontologie, va fi pentru el o realitate a vieţii interioare. În momentele de melancolie şi depresie, care-i marchează pe toţi membrii familiei, din ambele ramuri, paternă şi maternă, îşi va dori moartea. În alte perioade va fi chinuit de faptul că nu poate să sufere şi deci nici să iubească, având doar dorinţa de a iubi. La fel în ceea ce priveşte credinţa: are o tentativă de convertire la catolicism în urma întâlnirii cu Monseniorul Vladimir Ghika, dar până la urmă nu o face, alegând ca substitut studiul limbilor clasice. Abandonează filologia clasică după doi ani, căci dorinţa sa de acţiune nu era satisfăcută de perspectiva unei vieţi dedicate exclusiv studiului. Va alege medicina, care-i va revela un echilibru subtil între contemplaţie şi acţiune, între prezenţa morţii şi a suferinţei şi pofta de viaţă. Spre sfârşitul studiilor pare a se îndrepta spre neurologie, claritatea acestei ştiinţe oferindu-i linişte şi echilibru. Citeşte însă în paralel psihanaliză, ceea ce are darul de a-i retrezi vechi nelinişti şi angoase. Căutând să se vindece mai întâi pe sine se specializează în psihiatrie, pe care o va practica introducând şi multe elemente din psihanaliză. Va face după plecarea din ţară două analize, una considerată eşuată cu un jungian, alta freudiană reuşită. Acestea sunt numai câteva dintre contradicţiile să le spunem teoretice ale firii sale. Altele sunt mai degrabă pragmatice: cere de exemplu să devină membru de partid şi oripilat de răspunsul activistului renunţă şi se hotărăşte să emigreze. La o defilare de 1 Mai în anii □50 este tentat de dorinţa de a dispărea ca individ în mulţime, el al cărui efort a tins mereu spre obţinerea a ceea ce Jung numea individuaţie. Vrea chiar să se facă mecanic de locomotivă renunţând la toată frumuseţea culturii, ce i-a fost dăruită. Toate aceste laturi contradictorii ne sunt revelate cu profunzimea unui psiholog de vocaţie şi cu mare experienţă clinică, iar descrierea emoţilor trăirii ciocnirii dintre ele – interiorizarea contradicţiilor fiind chiar definiţia nevrozei - precum şi dramele interioare şi exterioare pe care le generează dau măsura talentului de prozator şi eseist al lui Ion Vianu. Până la urmă soluţia sa este cunoaşterea de sine, cu rol eliberator: prin cunoaştere şi exprimare, contradicţiile, multe dintre ele inconştiente, sunt dominate, ţinute sub control.

Cartea cuprinde multe pagini de meditaţie asupra problemei libertăţii. Atât studiul psihicului, cât şi al naturii îl conduce la ideea, susţinută şi de Freud, că pe lume totul este determinat, chiar şi ceea ce se cheamă întâmplare, hazard este o întâlnire de evenimente determinate. Şi totuşi, într-un mod greu de conceput raţional, noi decidem în permanenţă ceea ce facem. Cunoaşterea de sine sfârşeşte în paradoxul şi misterul libertăţii, cum spunea Zacharias Lichter. "Sunt un sceptic care sper în mântuire", afirmă Ion Vianu, concentrând de fapt întregul său parcurs, unul care aspiră mereu să depăşească şi nivelul umanismului rationalist, încarnat desăvârşit de tatăl său, spre cel spiritual. Din acest motiv, *Amor intellectualis* se dovedeşte înrudită cu *Viaţa şi opiniile lui Zacharias Lichter*, cartea de tinereţe a marelui său prieten Matei Călinescu. De altfel lui îi este dedicată cartea lui Ion Vianu.

"Singura libertate este să faci ceea ce este greu, şi greu cu adevărat nu este decât ceea ce angajează fiinţa ta în totalitate". Aceste rânduri, ce exprimă crezul unui om ce a vrut şi a reuşit să-şi rămână credincios sieşi şi ale cărui experienţe au avut rolul să-i purifice viaţa de tot ceea ce-i putea deturna pulsiunea de a fi liber.

Petru Pistol

Diortosiri:

Motto-ul: „... că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă" (*Levantul*)

Starea de univers

(urmare din numărul trecut)

SUB SPECIE AETERNITATIS

Toată frumuseţea pe care cerul ne-o oferă nu e decât o fărâmă din ce ne ascunde, convins că povestea nu are sfârşit.

FANUM PROFANUM

Cu cât ne apropiem de cer, cerul fuge de noi. E singurul templu astfel frecventat de pământeni. (În limba latină: *fanum-i* – „loc sfinţit", „templu"; *profanus, -a, -um* – „ceea ce se întâmplă în afara templului , în faţa lui", „nesfinţit". Încât, partea din cer rezervată nouă este aceea exterioară incintei sacre, *id est* partea *profană*.

Din subtilităţile expresive ale acordului *sau* Despre matricea vicioasă a figurilor stilistice

„ (...) văi largi pline de arbori ciudaţi cu foi ca a măslinilor, cu o faţă de întuneric şi una de lumină" (p. 141).

HOŢUL DE STELE

Ne oferi, Profesore, în numitul volum „catalogul" constelaţiilor din partea fiecăruia de cer. De acolo, din templul lor, ele „aşteaptă pe oricine să se nască, să le vadă şi să piară". Lipseşte însă una, *Canicula*, „Căţeluşa" (N) verilor toride, vizibilă vara în iulie şi august. Copil, alergam „un cerc de-a dura"prin ţărâna ei fierbinte, de nu ştiam care pe care se aleargă. Am căutat-o printre cei de-o rasă: *Câinii de vânătoare, Câinele Mic, Câinele Mare;* n-am găsit-o. Am strigat-o; n-a răspuns.

Fără *Căţeluşă* vara nu e vară, nici copilul îndestul. (În limba latină *canis* – „*câine"; canicula* – „căţeluşă").

GRAŢIE; NENUMĂR

Cine poate număra configuraţiile poetice din *Norii*, cine stă să strângă figurile de stil, vorbele „spirtoase" ce se risipesc într-o zi de târg, mai numeroase – spun stilisticienii – decât cele din capodopere care ţin biblioteci?

FERPAR CERESC

Atunci când o stea alunecă de pe cer lăsând o dâră luminoasă, steaua aceea căzătoare anunţă că a murit o fiinţă umană. Puţin înfioraţi, puţin îngânduraţi, ne zicem: dar nu despre *ai mei* e vorba, pentru că nu mi s-a făcut niciun semn. Şi nici despre cineva din zilele noastre, pentru că ar trebui să treacă mii de ani între moartea stelei din cer şi aceea a razei vestitoare pe pământ. Nu poate fi nici steaua lui Confucius ori a lui Socrate, pentru că acestea au intrat în orchestraţia definitivă a boltei astrale.

A fost o stea oarecare, pătimaşă cândva, dar care n-a vrut să moară oricum, ci aşa cum se murea în vremurile acelea.

DE CE SUNT NORII SCHIMBĂTORI

Cu 4-5 secole înainte de Hristos, *Nefélai*, *Norii* lui Aristofan, „feciorelnici purtători ai ploii, nori fără istov, făpturi de rouă uşoară" (N); secolul XX după Hristos, *Norii* lui Petru Creţia, „Turme de nori, împinşi uşor de vânt spre lună, iau din lumina ei câte puţin şi apoi se risipesc pe cer" (Petru Creţia, p.182); peste încă două mii de ani, *Norii* altcuiva, cum se vor mai numi ei în lumea asta care n-are stare-n nume (p.180).

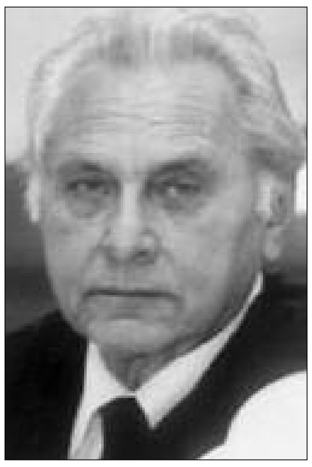
FUGA POSTUMAE PAGINAE

Am ajuns cu lectura către finele cărţii lui Petru Creţia, *Norii*. Dar, aşa cum nu o dată nu am cedat tentaţiei de a o zăvorî, nu pot să mă despart de ea oricum. Întrezăresc însă o portiţă: preiau lectura începând cu ultima pagină; ajungând să mă intersectez cu textul parcurs deja, *evit ultima pagină*.

Am ajuns cu lectura către finele cărţii lui Petru Creţia, *Norii*. Dar, aşa cum nu o dată nu am cedat tentaţiei de a o zăvorî, nu pot să mă despart de ea oricum. Întrezăresc însă o portiţă: preiau lectura începând cu ultima pagină; ajungând să mă intersectez cu textul parcurs deja, *evit ultima pagină*.

P.P.

Serghie Bucur

INFRACȚIUNE

Mașinile trec de pe o bandă pe alta, slalom alert, în forță. Un fel de formula unu, la ora asta (asfaltul fierbe, prin parbriz aerul tremură, în vibrația lui se lichefiază Brazii, coșurile par să se clatine, gata să se prăbușească...). E depășită Dacia ei, și pe o parte și pe cealaltă, din cabine degete și pumni aruncați înspre ea, gesticulând, amenințând, iar claxoanele pornesc războiul sonor, cu violență, avalanșă hipnotică din toate părțile...

Volanul se rotește scurt, cu zvâcniri, într-o parte și în cealaltă. Ține mașina paralelă cu dunga albă, întreruptă pe o porțiune pe care o măsoară fără să își dea seama că numără liniile și crede că e timpul (Timpul – ce capcană, ce închisoare !) să se grăbească (acul kilometrajului zboară peste cifrele 80, 85 și 90), trebuie să iasă din oraș până nu încep să se întoarcă bucureștenii... Conduce cu stânga sprijinită pe muchia portierei, întinsă în afară, cu palma deschisă și degetele răsfirate, să i le răcorească curentul. Până aici a traversat o pădure – tunelul verde și răcoros numit Gura Haiducilor, câteva minute de pustietate care a cam speriat-o cu nemișcarea umbroasă, din loc în loc câte un haiduc părându-i-se că se aruncă în fața mașinii să o oprească cu de-a sila...(Bine că n-a tras pe dreapta, cum își pusese în gând, pentru o chestiune intimă; o creangă ar fi fost capabilă să o sperie într-atâta încât chiar un haiduc să aibă impresia că vine spre ea, din desiș...). Se refugiase în oceanul de clorofilă care unea rămurișul pe deasupra, imaginându-și miliardele de celule verzi care aleargă prin nervurile frunzelor – fenomen ce o pasionase în liceu...

Dacă zici tu, plec!, acceptase (a spus el asta convins?) îndemnul lui, rostit cu rictusul obișnuit (greu ascuns) în colțul drept al gurii, forțând o animată bună voință (numai când avea el interesul) și o ciudată generozitate. Te rog!, făcu el pe complezentul, sărutându-i cu prefăcătorie dosul palmelor. Știi cât mă bucur atunci când ieși din chingile căsniciei de fiecare zi! Știi cât țin la tine atunci când trăiești libertatea așa cum o dorești, cum de altfel orice femeie de rangul tău, merită !... Ai grijă ce faci cu radarul, să n-ai probleme cu poliția! O femeie singură pe șoseaua națională este oricând o victimă, din punctul lor de vedere...

Nu considera că pleacă într-o „ultimă instanță", oricât insistase el (încă nu i-a găsit un apelativ cu care să îl facă să creadă că ea simte nevoia să îl mângâie). Singură toată ziua, se rupea de atmosfera comună a aceluiași birou. Îi simțea încă umezeala palmelor, pe obraji și pe vârful nasului – unde el apăsa cu gura țuguiată, prelung, candid, dar forțat. Până te întorci, termin proiectul, iar tu te relaxezi după cum vei găsi de cuviință; sâmbătă, nota bene, te avertizez că voi fi al tău din cap până în vârful unghiilor, trup și suflet... Sus, la Diham! Ești o femeie frumoasă, și de aceea simt nevoia să contribui la fericirea ta oricum!...

Nețărmurită încredere?

Uite, pot spune cu mâna pe inimă că văd cât de încântată ești !, lungise el vorba, de data asta glacial, tresărind încurcat.

În retrovizoare, farurile unui jeep în viteză, cu geamurile fumurii și număr de București fâlfâiau nervoase. Vreun ins neras, cu ochelari negri și mobilul în cealaltă mână, cu mătănii în jurul brațelor, mirosind a transpirație și tutun (dinții maronii, dizarmonici, duhneala aceea acră, usturătoare, de hoit), cu burtă enormă și cruce de aur – cu Mântuitorul răstignit – în lanț gros, asurzit de manele... Cum dracu vor arăta bărbații peste 50 de ani, se întreabă, văzând în tipul din jeep, precedentul unui homo sapiens mitocanus ireductibil... Riscă, preț de trei-patru minute, să nu iasă de pe bandă. Precis că sub capota lucioasă înjurăturile și mârlăniile o împresoară, o îneacă în valuri de trivialități, dar, cuprinsă de o ambiție nebună, simte că trebuie să îl țină în șah și mai încolo să îl facă atent că se pregătește să intre pe prima bandă... În fine, înjurându-l (știu masculii cât de crunt sunt înjurați, când le dau ocazia, de către dame?), să oprească, pentru că stomacul i s-a urcat în gât... Tipul vrea să facă legea (n-are prioritate, după regulament), bolidul vine tare, arogant, și a aprins și girofarul – un borcănaș albăstrui, cu sirenă, care emite scântei asemenea unei brichete uzate...

Se apropie scadența, herr von Klaus l-a înștiințat că nu se mulțumește cu lucrarea trimisă pe e-mail, dimpotrivă, folosește ocazia ivită – firma l-a delegat și pentru Brașov. Se oprește întâi la el acasă, firește, cu surprize pentru el („amenințări" duse la paroxism), dar și pentru Nety, cu permisiunea ca el să-i spună, cât se pricepe de familiar, Liebe frau Naty! Du-l la hotel, n-am chef să deranjez mansarda pentru von Klaus al tău...! Dar e prima lui vizită, Nety, omul vrea să fie cât se poate de lord cu noi... Nu înțelegi că e jenant și că e genul de om calculat, manierat și în același timp dornic să vadă cum trăiește o familie tânără în România ? Ciondăneala durase; când au înțeles că ajung la scandal, Nety a pus cheile mașinii pe masă și, privindu-l fix în ochi, a poruncit fermă: Mâine pleci la market și faci cumpărăturile... Te privește!

Trebuia să șteargă praful și să plimbe aspiratorul prin mansardă, să schimbe lenjeria și să aerisească. În final, să așeze vasele cu flori și, la pervazuri, jardinierele promise a le avea diseară.

A înghițit vorbele ei ca pe niște boabe de piper, amintindu-și cum se uita la el mamă-sa, oarecum intrigată că vorbele se adeveresc. Papucul pus pe gâtul fiului său, de Nety – aiurita, insa cu capul în nori, care i l-a subjugat, să îl ducă ea de nas cum poftește... Muieri!, trăsese el o concluzie de circumstanță, cu mausul sub palma (de atâtea ori plimbată peste netezimile lui Nety), peste o clipă reparând situația, ochi în ochii doamnei Călăvie: Prejudecăți, mamă, dacă nu te superi... Poate că și tu ai fost cu tata la fel... Admiți ?

Pe ecran se succed reclame, imagini, siluete, măști, rânduri și coloane, texte în engleză. O mișcare – și computerul afișează pagini din proiectul pentru herr von Klaus. Ce-o avea de gând neamțul să pună în valiză, cum s-a lăudat, drept „zurpriț"!... Pentru el, nu importă, ci pentru Nety, Meine liebe Naty!... Să știi, Gelule, că „frițul" e holtei, te pomenești cǎǎǎ...

Mașinile trec de pe o bandă pe alta, slalom alert, în forță. Un fel de formula unu, la ora asta (asfaltul fierbe, prin parbriz aerul tremură, în vibrația lui se lichefiază Brazii, coșurile par să se clatine, gata să se prăbușească...). E depășită Dacia ei, și pe o parte și pe cealaltă, din cabine degete și pumni aruncați înspre ea, gesticulând, amenințând, iar claxoanele pornesc războiul sonor, cu violență, avalanșă hipnotică din toate părțile... Prinde un „...mătii" urlat la o palmă de portiera ei și în secunda următoare iese de pe carosabil, să nu fie izbită de jeep...

Vrea liniște, să își găsească ceva de lucru (o țigară i-ar fi redat calmul, dar nu fumează). Arde pământul. Brazii tremură ca o gelatină, la fel vede că se întâmplă și după ce iese din mașină, sub arșița cerului. Nebunia de pe de ne unu, sarabanda tehnologiei, himeră dezmățată care a înhățat-o brutal... Și von Klauss-ul căzut pe capul lor, când era cazul să aranjeze, cu Gelu, concediul, plecatul la mare, rezervarea la hotel....

Aici, ea, între cer și pământ, singură – sin-gu-ră!, la câțiva pași de un lan de grâu plin cu maci, feerie spre mijlocul căreia pleacă, lăsând în urmă o potecă îngustă, un șanț ... Smulge fir cu fir și umple brațul. Buchetul miroase amărui, înțepător, încins... N-o mai bate la cap nici patronul și nici Gelu nu se mai arată, nespus de obositor, îngrijorat dacă strănută sau tușește sau se freacă la ochi sau îi e, așa, dintr-o dată, sete...

Nu e rău, căsătorită. Experiența conjugală – trăită la vremea ei. Doar câțiva ani îi despart (vor arăta tot așa, prin două mii două' ș' cinci?), se împacă relativ, zodiile se tolerează una pe cealaltă. E „un rău necesar" căsnicia, da, iar de la o vârstă încolo, probabil o împăcare obsesivă. Aventurile îi fac pe mulți în situație lor, să aleagă pistele cele mai oportune, atunci când, de se iubesc – ca ei –, se decid să meargă mai departe, oricât ar fi viața de nenorocită! Sunt locatarii aceluiași spațiu, de la început (jurnalul ei păstrează până și clipele acestui început – ca în filme!) și-au rezervat paturi separate, pe lângă dormitorul comun; există momente când au de lucru și, firi contradictorii dar pasionale, nu pot sta multă vreme alături (își aud respirațiile, gâlgâitul sângelui în vene, clipitul genelor, plescăitul buzelor...). Experiență, spunea...

Imbecilii ăștia ce tot au cu ea, trei benzi dus, trei întors, să tot alerge, dacă au bani sau pile la poliție. Unii încetinesc și claxonează ostentativ, holbându-se lung, decrepiți, ahtiați. Să-și claxoneze nevestele, dacă au poftă, cretinii, boii, proștii!

Revine. Capota frige, e un cuptor pe patru roți, în care se refugiază totuși, prin ușile deschise larg se vântură aerul... Pârjol până sus, unde nu e pic de nor... Gelu sigur că are încredere în ea, dar ce l-o fi îndemnat să se arate așa de galant, să instaureze așa brusc, un fel de modus vivendi între ei, după nici un an de la nuntă! O să-l chestioneze tare, diseară (uite, pentru că e imposibil să șofeze pe văpaia asta, pe mobil o să îl anunțe că așteaptă să se lase ceva răcoare și după aceea se va înapoia. El cu siguranță va dormi atunci, liniștit, sigur pe ea...)... Ascultă, domnule, ce te-a găsit subita aia de mărinimie, să mă lași singură printre demenții de pe de ne, și să mai faci și pe grijuliu' dar și pe încrezătorul în nevasta dumitale !?!... În timp ce brațele lui, ca niște căngi, o s-o împresoare și-o va trage la pieptul lui păros până sub maxilar...

S-a tâmpit von Klaus? Mesaj de la Otopeni! E deja în aeroport! Trebuie să plece imediat acolo, nervos că e luat ca din oală, iar Nety e la plimbare (nu, n-o să-i strice voiajul în care tocmai el a împins-o, și încă atât de mulțumit că s-a convins că nu îi este teamă de nimic; de radar, îhî, oarecum; femeile au altfel de impact cu polițaii !...). Neamțul forțează nota, știe dar că proiectul are ceva clauze de prelungire a termenului, dacă una din părți face apel la ele... Asta e de fapt surpriza? Uite, rupe binișor pe românește însă – și-i vine să-și dea palme (pe ecran intră aiurea niște imagini pornografice), că tocmai acum a lăsat-o pe Nety slobodă. Cu siguranță tipa întârzie, avea dezlegarea lui, nu?, mărturisită... „Ești o femeie frumoasă, și de aceea simt nevoia să contribui la fericirea ta oricum!..."

Nety știe o germană exemplară, dar cine s-a gândit că von Klauss pică pe neașteptate, poate (aici, Gelu a fost de acord) forțat de împrejurări care într-o afacere survin. O asemenea regulă s-a stipulat în contractul lor. În fine, încotro, în secundele astea sufocante pentru el? Norocul e că proiectul l-a finalizat de dimineață, după ce Nety a zburat ca din pușcă, suficient să îl relaxeze și una și cealaltă... Atunci vreo vizită pripită, chiar cu „zurpriț"?

S-au cunoscut pe internet, „pe sârmă", cum îi place lui să persifleze legătura dintre computerul său și celelalte, inclusiv al lui von Klauss. Oferta i-a plăcut imediat neamțului. Cererea l-a încântat într-o fracțiune de secundă, iar schimbul de fotografii a fost o adevărată sărbătoare, admirația curgând în ambele sensuri. „Zeiss!" a strigat von Klauss în căști și a și scris pe ecran... In trei săptămâni proiectul a prins forma dorită, Klauss n-are decât să îl preia... Ghinionul constă în absența lui Nety...! Mobilul ei e închis, sună degeaba. Să încerce mai târziu...

La câțiva metri înainte, aerul fierbe, e cuprins de un cutremur care nu zgâlțâie și nu se aude... Aici, sub capotă se răcește brusc, intrând prin golurile rămase în geamurile lăsate în jos...Nu simte oboseala. Se vede în oglinda retrovizoare, calmă, destul de proaspătă la capătul „raliului" îndurat, femeia împlinită, căreia măritișul îi priește (hormonii lucrează, sunt activi, uite cum sclipesc irișii, puncte negre în mijlocul „bănuților" căprui deschis, animați de o lumină șăgalnică, prevestitoare de bine...)... O Nety aproape odihnită, adevărată, pe care eleganța lui Gelu a conservat-o (încredințat ?), avid să îi soarbă într-adevăr frumusețea aceea interioară care acum se reflecta prin aceea care o înconjoară ca o aură, iradiind pur și simplu conturul ei fascinant.

„Ești nebun? Ce ți-a venit să mă trezești din somn!"

Fusese nebun, ne-bun! Ce nebun! Nu la mulțumit decât atunci când a stat cum a vrut el (cum văzuseră nu odată pe un canal de noapte tv) și, pentru a-l „pedepsi", a stat și el cum a pretins ea... Spre dimineață au mers împreună la baie, dar, lacome, poftele au continuat mai întâi în picioare, sub duș, apoi în vană, pe măsură ce apa cu petale de trandafir o umplea susurând...

Ecranul mobilului luminează sincopat, în rafale... Pe dreapta (are peste 90 la oră), un ins care face semne cu mâna, disperate (arșița l-a prins în marginea șoselei!)... Este Fulgu... Da, Fulgu... Dumnezeule, ce caută la ora aceea, acolo (făptura lui pare să se dezarticuleze!), încotro! De Ne-ul se bifurcă exact în spatele lui, numai după ce trece, poate să semnalizeze... Prinde o „zebră" care îngăduie încetinirea vitezei și trasul la doi pași de el... Din spate, înjurături și claxoane... Aplecată peste volan, el privește blând, ca de obicei, concesivă, drăgăstoasă...

– Neeety!!!

Năuc, se uită pe sub colierul metalic al uşii, alunecă brusc în retinele ei cristaline, vrea să intre dar nu ştie cum şi dacă e cazul, o întreabă unde merge, dacă nu s-a aprins pe căldura asta, chiar ea este? (priveşte roată pluşul grena al locurilor libere şi-i vine în gând chipul ursuz al lui Gelu, dar crede că l-a prins pe Dumnezeu de-un picior!, „Aşa ceva nu e cu putinţă!..." Nety – singură, în aceeaşi direcţie cu el!...). Simte că o face să râdă (râsul acela, venit din bucuria sinceră că se întâlnesc, „Doamne!, ce întâmplare"...) şi e grozav, chipul ei se magnifică (pierdut puţin, pentru că o clipă, o mie nu e capabilă să spună ceva, să facă o manevră la bordul maşinii). Îl imploră în tăcere, să intre, să se aşeze lângă ea şi să pornească motorul... Ochii rostesc ei chemarea pe care nici unul nu o poate spune, oricât de vijelios pulsează sângele în tâmple...

–Urcă, te rog, că încurcăm traficul!... Tu ce cauţi, pe văpaia asta, la drumul mare?

Se loveşte de marginea capotei (Nety, panicată, scoate un „Vai, fii atent!"), apoi se aruncă pătimaş, asupra ei. Acum, Fulgu i-a cuprins umerii (fragezi şi familiari sub bluza de mătase vernil, care îi făcu palmele să alunece repede printre sâni, spre talie), s-a depărat puţin de chipul ei (congestionat, să aibă, în sfârşit, dinaintea lui, aurora aceea strălucitoare) şi, inconştient, şi-a lipit gura de buzele ei, auzind un scâncet prelung, al plăcerii ascunse...

Maşina Poliţiei declanşase alarma. Trecea de limuzina lor (îmbrăţişarea îi topise într-un desen lesne identificabil, incandescent), observând – şi înghiţind în sec – că „Duduia" a garat aiurea. Prilejul amendării depindea, imediat, de „lungimea atitudinii inculpaţilor"... Ofiţerul reduse viteza şi urmărea, prin retrovizoare, „filmul"... La urma urmei, „chestii" d-astea câte nu întâlnise zilnic, şi câte nu fuseseră lăsate în voia soartei!... (Un radar care să imortalizeze scenele de genul aceleia pe care tocmai a văzut-o, cum ar fi primit de „participanţii la traficul rutier"?, zâmbeşte el complice). Infracţiuni şi „infracţiuni". Una nu se potriveşte cu alta niciodată. Ce să facă legea, când vede aşa ceva ?!?

...Fulgu era mai nebun decât Gelu. Dar nu avea de ce să i se opună (acorduri din „Nathaly", ascultate în transă, interpretate de el la pian, fulgeră în surdină prin memoria ei tulburată)... Şi nici nu-i putea vorbi, să aibă răbdare până intră după porumbiştea de acolo... Să tragă Dacia în spatele lizierei cu ştiuleţii cât braţul... Vântul adie saharic, în aşteptarea agonică a ploii. Răbufnirile se sting în foşnete metalice, cu impulsuri prelungi, calculate, izbindu-se între ele împăciuior...

poesis

Ana Dobre

Călătorii și călătorii...

Am primit cu emoţie şi curiozitate de la Zamfir Bălan, fostul meu coleg de facultate, primul de la care am un astfel de semn după mai bine de treizeci de ani..., cartea lui de proză, *Călătoria* Zamfir Bălan, *Călătoria* (Editura Eikon, Bucureşti, 2018).

Călătoria lui în viaţă şi în literatură care îmi era necunoscută mi se revelează acum în cele 13 proze reunite în acest volum de debut al lui ca prozator. O coincidenţă face ca eu însămi să fi debutat, în 2018, ca prozatoare. Aceste proze, treisprezece, par un fel de *cină de taină*, fără trădători pentru arginţii invidiei..., împărtăşită cu sine însuşi, în aşteptări, temeri şi speranţe, ce pot da o imagine probabilă şi posibilă a acestui drum, imagine care să completeze un hiatus.

Continui să cred că literatura este o formă superioară de confesiune, că scrisul ne serveşte şi ne trădează, ne revelează şi ne ascunde. Descopăr în aceste proze căutările lui Zamfir Bălan, obsesiile sale, modul personal de a-şi asuma scriitura, de a-şi înţelege rostul ca om şi ca scriitor.

Zamfir Bălan este un scriitor, unul dintre aceia care se scrie pe sine cu fiecare cuvânt, cu fiecare imagine, cu fiecare poveste. Ca scriitor, el este preocupat atât de *discours*, de scriitură, cât şi de *histoire*, de poveste. Ca un cunoscător, obişnuit cu aromele diverse, el experimentează formule narative diferite, preferând, totuşi, perspectiva obiectivă, intersectează dimensiunile realului cu cele ale fantasticului, se situează în ficţiune şi în afara ei. *Se joacă* permanent cu bucuria constantă a invenţiei de situaţii, de fapte, de viaţă. Se transpune histrionic în personajele sale, fiind permanent *în afară* şi *înlăuntrul* universului său, are superbia unicului proprietar, ca Faulkner, dar şi umilitatea, ca şi solemnitatea, celui care este conştient că slujeşte, că oficiază un cult.

Călătoria şi *Scara*, *Octombrie*, *Jurnal*, *Cafe 13*, înrudite tematic, dau expresie unei întrebări fndamentale referitoare la condiţia omului, la căutările eului, la efortul de a-şi afla şi înţelege propria identitate, propria menire. Călătoria pe care o face naratorul este o călătorie în spaţiu şi în timp, în sine şi în lume, uzând de mituri consacrate, precum mitul labirintului, figurat în imaginea trenului care-l duce în gări sau în locuri cunoscute şi necunoscute, ducându-l, de fapt, în propria poveste plină de imprevizibilele destinului. Naratorul *spune* şi *se spune*, se situează la limita dintre real şi imaginaţie: „Deşi poate părea bizar, când povestea, nu ştia niciodată încotro se vor îndrepta lucrurile. Începea să construiască imagini, să pună întâmplări cap la cap, mereu atent, obsedat uneori, să nu-şi scape ascultătorul din plasa naraţiunii, dar niciodată nu avea clar în minte afârşitul".

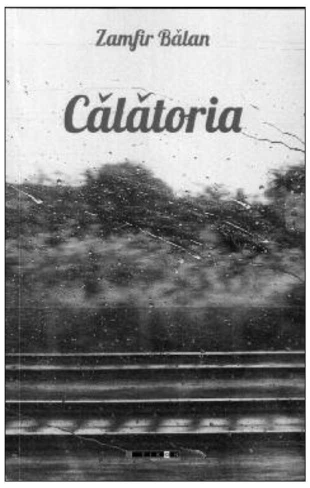
Consubstanţială *Călătoriei* este *Scara*, măsura treptelor pe care eul le urcă în lume, în ierarhii imprevizibile, şi în sine, în ierarhii interioare previzibile în raport cu aşteptările proprii şi cu înţelegerea forţelor creatoare de care dispune. Deşi nu este la vârsta nostalgiilor iremediabile, întrebările au un dramatism temperat de raţiunea ordonatoare: „...cât timp a trecut de când am început să urc scările? trecutul, tot trecutul a dispărut fără urmă, am ieşit din propria memorie şi nu mai ştiu cine sunt..." Viaţa eului care scrie transcende realul, în sens marquezian: „Viaţa nu e cea pe care ai trăit-o, ci aceea pe care ţi-o aminteşti şi cum ţi-o aminteşti spre a o povesti". În toate aceste frământări, o constantă: preocuparea pentru scris, pentru dâra de lumină pe care o laşi, pentru cuvintele care-ţi or spune povestea...*Călătoria* este despre abisurile din exterior, *Scara* despre cele interioare.

Zamfir Bălan creează imagini simbolice concrete, deşi, unele sunt răsfrângeri livreşti. Banca, de exemplu, din *Octombrie*, „banca din lemn aşezată cu faţa spre apă", aminteşte de banca din mijlocul mării din *Iona* lui Marin Sorescu, dar nu e o imitaţie, ci o recreare a motivului, un intertext, având sensurile sale, referitoare la nevoia de stabilitate, dar şi la relaţia dintre heraclitean şi eleat. Constanta creaţiei revine, căci „mintea (îmi) serveşte iluzia" până la totala confuzie a realului cu imaginarul. În *Jurnal* apare motivul hârtiei albe, al punctului – *punctum saliens*, imagine a haosului dinaintea creaţiei: „Un singur punct în albul nemărginit al hârtiei", cu ideea nevoii de repere. Ca-ntr-o rostogolire a necunoscutelor, totul devine alb – jurnalul, tăcerea, absenţa, „nerostita mea poveste, eu însumi pierdut în imensitatea albă..." La capătul efortului creator, diaristul poate proclama propria Evrika!: „Mă simt fericit. Punctul a căpătat sens. Se naşte primul cuvânt: tu!..."

Problema scriiturii, a relaţiei dintre creator şi poveste apare şi în *Confesiune*, unde Zamfir Bălan reinterpretează motivul palimpsestului, relevant în ideea autorului care, atunci când atinge perfecţiunea, pare că *fură* poveştile tuturor.

Mariţa, *Ignat* şi *Liliacul* sunt, de asemenea, înrudite tematic, având şi o continuitate de fond, reunite în jurul unui personaj, scriitorul Petru Dinulescu. El trăieşte permanent în balansul a două lumi – *lumea cea aievea* şi *lumea fantasmelor proprii*, observator şi contemplator, într-un joc al perspectivelor: „Cine l-ar fi privit din uliţă ar fi văzut un ins stând neclintit în mijlocul curţii. Şi chiar lui îi trecu prin minte un astfel de gând: pe dinăuntru, doi indivizi, înfruntându-se aprig; pe dinafară, unul, ai cărui obraji se umflau repetat, făcându-i faţa să arate ca un balon roşu-vineţiu, într-o pulsaţie continuă...", dar şi convins că lumea sa este pretutindeni. Personajele se revoltă împotriva creatorului, întrucât nu înţeleg creaţia, ilustrând paradoxul pipei lui Magritte, precizarea autorului: „Această pipă nu este o pipă", putând deconcerta pe naivi. Proporţia de invenţie şi de real nu se clarifică niciodată. De aceea, Petru Dinulescu nu poate preciza cât de real sau cât de iluzorie este povestea de dragoste cu Mariţa...

Berzele aduce în epic un fapt divers de absurd contemporan în perspectivă umorescă: implicarea autorităţilor, de la minister la primărie, pentru a muta un cuib de barză! *Papilondra* dă seama despre implicaţiile unei poveşti neterminate în scriitura destinului. *Priveghi* şi *Bărbierul* creează bucle de fantastic, în dimensiunea unei indecizii care respinge factorul raţional în clarificarea elementelor, optând eliadesc pentru ideea universurilor paralele, a relaţiei permanente dintre sacru şi profan. Izbucnirea neînţelesului, a miracolului în realitatea noastră *cea de toate zilele* are loc în alaiul umbrelor mitice: scara, uşile, oglinda, labirintul, indivizii profani care poartă cu ei mari mituri fără să o ştie.

Cafe 13, proza care încheie volumul, este un pandant al celei dintâi, *Călătoria*, oferind imaginea unui loc stabil, în jocul iluziilor realului. Secvenţa finală („Vântul spulberă desenele şi strada se umplu de chipul Marei, acoperind urmele paşilor, chiar în clipa când, în turn, bătu prima secundă din noul an...") este a realului invadat de fantasmele artei. Uneori, viaţa precede artei, alteori, arta precede viaţa, creaţia prevalând asupra vieţii. Creatorul este spectatorul şi observatorul acestei scene eterne. Şi, câteodată, chiar regizorul ei...

La capătul acestui demers, pot spune cu bucurie şi mândria de a fi aparţinut aceleiaşi geografii mitice – Iaşul tinereţii şi al visurilor noastre – că Zamfir Bălan este un prozator din stirpea celor mari. Parcurgându-i cele treisprezece proze, cele treisprezece aventuri spirituale, veţi avea, poate aceeaşi convingere. Trebuie doar să citiţi volumul!

UN TÂNĂR WERTHER PITEŞTEAN

Dragoş ULEANU, *Ultimele petale de trandafir*, Editura *Zodia Fecioarei*, Piteşti, 2018

La ultimul târg de carte de la Bucureşti, talentata scriitoare Maria Mona Vâlceanu, directoarea Editurii *Zodia Fecioarei*, din Piteşti ne-a prezentat un volum de proze scurte *Ultimele petale de Trandafir*, semnat de tânărul (încă elev la un prestigios Colegiu Naţional din acest municipiu), Dragoş ULEANU.

În intervenţia sa, autorul ne-a vorbit despre o iubire pasionantă pentru o preafrumoasă adolescentă.

Deşi dezamăgit în dragostea sa, tânărul ni se prezenta stăpân pe gândurile şi sentimentele sale, cu lecturi bogate şi selective. Era elegant şi frumos, ca un Cupidon dezamăgit. Bănuiam că şi ceea ce simte şi a scris în această carte exprimă sentimente specifice vârstei sale, probabil trecătoare, dar manifestarea lor intensă de acum era pecetea unei sensibilităţi deosebite, învăluitoare într-o suferinţă dulce-amară. *Suferinţele tânărului Werther*, de Goethe! – mi-a trecut prin minte, acea poveste tulburătoare a unui tânăr german, care s-a sinucis, datorită unui refuz, carte care a făcut o impresie deosebită în rândurile tinerilor cititori din vremea aceea.

Dragoş scria cu acelaşi talent, dar la dimensiunea vârstei sale de acum, anunţând un debut literar promiţător. M-am bucurat pentru selecţia colegei mele, profesoara de română Maria Mona Vâlceanu; se vede că are vocaţie pedagogică, promovând un astfel de talent, fiindcă numai o scriitoare talentată poate descifra sufletul unui adolescent.

Micro-textele lui Dragoş Uleanu pot fi numite, deopotrivă, proze lirice sau poezii romantice de iubire – bine conturate sub cerul albastru al tinereţii, construite cu meşteşug şi subtilitate.

În *Apartamentul ei... 23,* deşi titlul pare a numi o realitate obişnuită, îndrăgostitul urcă până la etajul cinci, al unui bloc din Piteşti, unde, în apartamentul 23, locuieşte *Ea*. Numai că acest urcuş pare semnificativ: el porneşte primăvara ş ajunge la ţintă într-o iarnă grea, aproape dezintegrat de ger şi vânt. E vorba de începutul unei iubiri adolescentine, care se pierde înainte de a se împlini.

Deşi acest text este al treilea în volum, eu l-am considerat ca un ax central (rezumativ şi aluziv) al întregii poveşti de dragoste a lui Dragoş: „Din depărtare aud un ultim lucru...la început mi-e greu să-l înţeleg, dar pe măsură ce vântul îmi poartă rămăşiţele-n zare încep să mă luminez... era râsul ei divin ce răsuna efemer în pustietate... Se mai întâmplă.." (p.14).

Celelalte *petale de Trandafir* ne prezintă peisajul unei livezi de meri, unde *El* o aşteaptă, în timp ce *Ea* pleacă... Abia apoi observ că titlul întreg al textului este *Ultimele petale de Trandafir*, ca şi acela al cărţii: „Şi mă pierd adesea în acest peisaj fantastic şi mă întreb de ce *Ea* pleacă. Şi mă uit în ochii ei sperând să mai zăresc poiana plină de pace, încă o dată şi ea se îneacă într-o mare de oameni. Şi îi strig numele încă o dată, iar ea nici măcar nu se întoarce" (p.6).

Tot semnificativ este şi titlul următor *Ne întâlnim la despărţire* (p. 8) sau *Un Idealist şi o Realistă discută* (p.119). Şi alte texte mă provoacă, la fel de frumos scrise, cu dăruire, sensibilitate şi talent oscilând între aşteptare şi neîmplinire. Se pare că lui Dragoş îi place să sufere; astfel iubirea sa pare demnă de-un scriitor talentat.

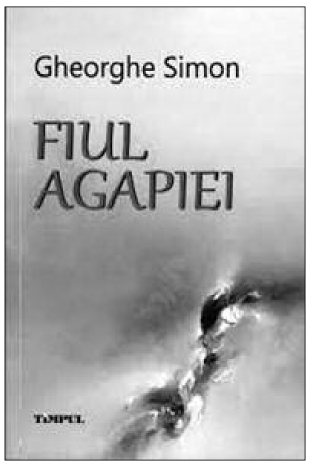
Ce s-ar fi întâmplat dacă fiinţa aleasă i-ar fi răspuns cu aceeaşi pasiune? Probabil că autorul ar fi scris o altă carte, dar nu cred că mai frumoasă ca această bijuterie a sa de debut...

ION C. ŞTEFAN

Mioara Bahna

În captivitatea tainei – Gheorghe Simon: Fiul Agapiei

Poezia lui Gheorghe Simon oferă spiritului un popas încărcat de profunzimi ce îndeamnă la inițiere, o fac necesară, pentru pătrunderea într-un univers aparent familiar, cunoscut și, totuși, ale cărui subtilități nu sunt la îndemâna oricui, fiindcă traiul poetului într-un perimetru al credinței, având drept osie mănăstirea Agapia, loc de rezonanță pentru lumea religioasă românească, nu ar fi putut rămâne fără urmări pentru cineva hăruit pentru frumos Cărțile numeroase pe care le-a publicat sunt o dovadă peremptorie în acest sens. „Fiul Agapiei” – Editura Timpul, Iași, 2016 – fiind doar una dintre ele.

Flancat de cuvintele a două nume ale literaturii române, Paul Aretzu, care semnează prefața („Pe cărarea sufletului”), și Constanța Buzea, ale cărei cuvinte apar pe coperta a patra, volumul amintit cuprinde trei părți („Via terra”, „Via Agapia” și „Via sacra”), în care sunt trasate treptele unei deveniri spirituale urmate de cel ce se destăinuie în poezie, cu osârdie, cu încredere și, mereu, cu dragoste multă, venind din adâncul ființei și, în plus, alimentată cu multă generozitate de locul (Agapia) unde s-a născut și căruia continuă să-i fie fidel, fiindcă, punând în relație numele mănăstirii aflate pe valea pârâului omonim (deși documentele arată că ar fi luat de la cel al unui sihastru, Agapie, ce s-ar fi „nevoit” în locurile pe care mai apoi a fost înălțat lăcașul), așa cum menționează și autorul prefeței, cu „agapă”, care, în vechea greacă ar însemna „iubire”, dar și cu unul dintre sensurile din DEX ale cuvântului, „masă comună frățească, la vechii creștini”, se justifică demersul liric al poetului ca o consecință și, totodată, un corolar al viețuirii în spațiul amintit.

De aceea, iubirea este deseori pomenită, subliniindu-i-se potențialul salutar, ziditor, mai ales că aceasta este, mai întâi, cea care îl animă pe om, „iubirea părintească / zidindu-ne sufletul ca pe o casă”, căutând, deci, să pună bazele unui viitor când „doar prin iubire ne-ar fi fost bine”.

Poezia lui Gheorghe Simon este, prin urmare, expresia atitudinii apolinice a sinelui care-și evaluează devenirea, într-o tonalitate pe măsură, pentru care echilibrul este definitoriu, în pofida debutului în viață (sau poate tocmai datorită lui), în chip de „copil fără copilărie / trăind din amintirea părinților”, însă aflat „în așteptare să îi crească aripi”.

Imaginile create în poezii sunt deseori alegorice: „Aspru e cuibul împletit cu ramuri uscate / pe unul din stâlpii soarelui”, însă timpuriul adevărat „cuib” ocrotitor, pomenit cu evlavie aproape, este cel în și întru cuvânt („Fiul tău locuind în cuvinte”), după cum îi mărturisește „Părintelui” pe care-l invocă psalmic.

Misterioasa (prin obârșie – „rădăcini ascunse vederii” –, vegheată de „chipul nevăzut al tatălui”) și fascinanta copilărie este timpul paradiziac (când avea sentimentul că toate din jurul său „se arătau / mai clare și distincte cuvinte / șoptite de sfinții părinți / în lumina cea blândă ca o miere vâscoasă / pe fruntea copilului / privind spre casă”), de când, meditativ, poetul dă la iveală secvențe, presărându-le „pe cărarea verde a raiului de cuvinte”, și, prin consecință, estompându-le contururile și perpetuând, în felul acesta, enigmaticele începuturi existențiale ori doar câte o „pagină albă a durerii”: „De nepătruns e locul nașterii / străpuns fiindu-mi numele / de sunetele înmugurite / la sânul maicii Natalia”.

Și, dacă, mai ales în prima parte, aspectul identitar rămâne în prim-planul preocupărilor, în subsidiar, vocea lirică trasează, prin toponime, inclusiv cu tentă religioasă (Poiana Largului, Prundul Bârgăului, Livada Părinților, Agapia Veche, Poiana lui Pahomie etc.), și imaginea tărâmului de la început de drum, părând o tentativă de reducere a unei absențe nenumite, pe care artistul, din perspectiva unei (temporare, desigur) distanțări („Surprins în străinătate”), o percepe cu adevărat: „poetul privește în sine / și prea mult gol e în suflet”. În context, spațiul monastic, descris pe larg, apare ca ocrotitor, binefăcător, fiindcă este, în primul rând, binecuvântat, încât, văzută dinspre acolo, „sinea deșartă e lumea cealaltă”. De aceea, vocea lirică este îndreptățită să urmărească divinul, aflându-se într-un tărâm paradiziac, așa cum apare cel ce adăpostește Agapia (aici, realitate și simbol, loc încărcat de grația divină și, în consecință, spațiu al apropierii sinelui de sine, al cunoașterii și autocunoașterii), și pe care poetul îl punctează prin flash-uri meditative, care străpung evocările: „Dumnezeu nu poate să se ascundă / de om și de lume / de aceea toate ne par posibile / așa cum totul e probabil în viață”.

De-a lungul cărții, deci, situându-se între laic și religios, dar nu în manieră argheziană, textul poeziei lui Gheorghe Simon – omul animat, de la naștere, de credință, crescut în sânul ei, educat în credință și rămas mereu în interiorul ei – are măcar două surse: traiul, de la început, într-un spațiu profund religios, pe de o parte, și, pe de altă parte, structura omului care, asumându-și identitatea de „fiu al Agapiei”, își ia, totodată, responsabilitatea de a fi, într-o anume măsură, și purtător de cuvânt al acestor locuri de care i se leagă nu doar apariția pe lume, ci și evoluția ulterioară.

Cea de-a doua parte a cărții începe cu un elogiu, indirect, închinat tot Agapiei (devenirii ei, de această dată: „Mai întâi a fost Locul și apoi Cuvântul”), ea însăși o cuminecare, de vreme ce „Agapia e un ținut / un conținut neîmpărțit / împărtășire în Duh Sfânt / dar și conținut / cuminecător/ având înscrisă pe o aripă / Verbul nestătător / iar pe celălalt / Duhul mai înainte văzător / întrucât / văzduhul e la îndemâna fiecăruia / și, tuturor, iertător”. Prin urmare, Agapia este un „fractal”, care-i înglobează și pe închinători, dar și „prea departele la care râvnim”, cu Adevărul descoperit, „din aproape în aproape”, precum și „Pacea firii neîntrerupte/ susurul tăcerii abrupte / fâlfâitul clipelor frânte/ întregite toate / prin rugăciunea inimii”, care „închipuie figura transfigurării / în sufletele obosite / amenințate de ofilire și de adumbrire”.

Dar Agapia este si „avatar”, însă, și în această ipostază, de fapt, se înscrie tot în fractal, fie și sub forma întâlnirii „cu tine însuți”, când îți primești „ca pe un oaspete / sufletul”. În același timp, poetul îl pune „față în față” pe cititor cu amintirea (măcar) a trecerii prin locurile binecuvântate ale mănăstirilor cu urmele lui Noica, Steinhardt...

În acest context, starea pe care și-o rezervă sinele poetic este de „încântare și contemplare”. Unele texte amintesc, prin structură și tonalitate, de predică, după cum altele sunt psalmice: „Nelegiuirea și pierzania / închinarea fățarnică / simularea Binelui și disimularea Răului / sunt semnele înverșunării demonice. / / În taina dumnezeirii nu e nimic întâmplător / Dumnezeu știe ce are de făcut”. Alteori, textul capătă aspect de prelegere (versificată): „Figura potrivnicului decade / în peisajul emigrării. / Sosirea Domnului / ivirea Sa e condiționată / de lepădarea de credință / premeditată de împlinirea răului în toată splendoarea lui amăgitoare”.

Dar, în perimetrul vieții poetului, nu doar mănăstirea Agapia este punct de adunare a energiilor pozitive, pavăză împotriva răului din lume, ci și Văratecul: „Freamătă fulgere și spală de spaimă / sufletele amorțite / până și luna se topește în fântâni / în mireasma de fân buciumul verii / sună tomnatic la Văratec”.

Cea de-a treia parte a cărții urmărește pașii făcuți de „Fiul Agapiei”, prin iubire, pe drumul spiritualizării, observând „cuvinte cu sensul în urmă”, când „cărări spre asfințit se lămuresc”, punând ici-colo „câte un semn de mirare”„ fiindcă „abisul e doar între cuvinte” și „ceea ce vedem ne orbește”, astfel că „Fiul omului”, dar și al iubirii, se distanțează de „o lume care nu-i a mea” și, „mai înainte de a face ultimul pas”, lăsându-se cuprins de „aerul verde al pădurii”, revine cu gândul la aproape mitica vârstă a copilăriei și se lasă cuprins de „lumina orbitoarei iubiri”... Și aici, ca și în precedentele părți, la nivel stilistic, poetul amestecă vocabulele care, pe de o parte, trimit la un univers frust, genuin, iar pe de alta, aduc note livrești, vorbind despre „retorica focurilor înalte”, despre „sprânceana ermetică a pădurii”, despre „ecranul imaculat al amintirii” sau remarcând că „În cimitirul de litere / numele autorului e un pseudonim”, încât se poate reflecta, privind „Exilul ca temă pentru acasă”...

Gheorghe Simon recompune liric, așadar, în versurile sale, o lume a sacrului, trăind în discreție, în armonie totală cu o natură hieratică și ea, din contiguitate, făcând, totodată, o analiză a condiției omului, fiindcă, în carte, poetul trece de la particular la general, de la experiențele proprii, la cele ale semenilor, drept care, vorbind în numele tuturor, observă că „Iertăm doar ceea ce înțelegem”, fiindcă „somnul pruncilor ne mângâie sufletul”, când „Copilăria e promisiunea lumii”...

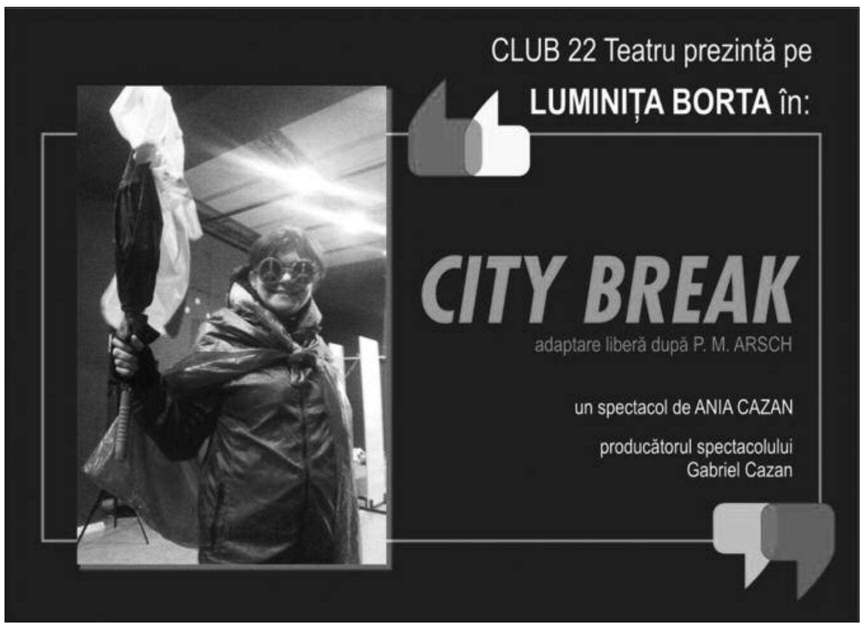
Ilustrație:
HODOR TOADER -
Arhanghelul Mihail salvează un copil.
Bârsana (altar), 1806

cronici

Viața la groapa de gunoi – un pamflet antisistem

Luminița Borta se manifestă ca artist total în piesa proprie *City break* de la Club 22 Teatru din Pitești. O piesă cu un singur actor timp de o oră și ceva este un risc, acela de a cădea într-un monolog la care spectatorul grăbit al zilelor noastre să nu reziste. Ei bine, nu e cazul aici. Actrița are abilitatea de a ține privitorul în fotoliu, prin schimbarea continuă a tonului, de la comic, la patetic, la grav și tot așa, prin schimbarea costumelor, prin divagațiile scurte, dar satirice, lăsând impresia uneori de ubicuitate, plus că dă un caracter interactiv spectacolului, ieșind cu microfonul prin sală pentru mici sondaje de opinie.

Piesa este o comedie amară, ca orice comedie adevărată. Pe scenă e o femeie și o pubelă închipuite într-o groapă de gunoi. Da, asta e tema gravă a textului: viața la groapa de gunoi. Aici e marginea societății, aci unii dintre oameni (se) plâng („cu muci"), alții se distrează, vorba vine!, alții își pierd mințile. Se analizează degradarea treptată, cine-i trimite pe oamenii aceștia din societate în promiscuitate, apoi cum și aci există o ierarhie, de necrezut, unii promovează la groapa de gunoi centrală, vezi bine. E descrisă foarte plastic viața din groapă, cu obiceiuri, cu adaptarea la mediu, cu tabieturi, cu amintiri plăcute sau amare din viața anterioară. În strâmtorarea lor, nu mai au telefoane inteligente și atunci au inventat un facebook surdo-mut, scenă de-un umor nebun. Sunt și VIP-uri pe aci, „domnul Adi", de exemplu, recognoscibil în fostul ministru de externe și președinte al Camerei Deputaților, în fostul premier, care – bun cunoscător de limbi străine – conduce prin groapa de gunoi o delegație de la Comisia Europeană care trebuie să constate că aceasta respectă condițiile de mediu. Poate el mai e în noul mediu *politically correct*, eroina și cei pe care-i reprezintă ea nu mai sunt, ei sunt sinceri și deschiși, viața lor e la vedere, s-au vindecat definitiv de ipocrizia din societate. Piesa este un virulent pamflet antisistem, cu accente de teatru absurd. Se sugerează că o mare parte din societate se află în situația limită de la groapa de gunoi, pe final îți vine să crezi că de fapt rolurile s-au schimbat, cea mai mare parte a societății se află marginalizată și cei puțini rămânând cu adevărat în lumea normală, și tot pe invers, etic vorbind, gunoaie sunt cei rămași în societate și, dimpotrivă, cei care se autonumesc gunoaie umane sunt morali, dar mulți, săraci și slabi. Așadar, avem de-a face cu o meditație vesel-amară despre societatea contemporană de la noi, dar și de aiurea, în fond. Mă gândesc că jucată și undeva în Uniunea Europeană ea ar fi înțeleasă și bine primită. Cu asta am și spus, iată, că piesa are caracter general, nu păcătuiește prin localism, nici ca mentalitate, nici ca valoare.

Regia este semnată de Ania Cazan, iar producătorul spectacolului este Gabriel Cazan.

DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Teatrul zilelor noastre

De pe scene dunărene...

...două piese noutăți, văzute de pe gradene. Căci se jucară chiar între spectatori la festivalu` piteștean din Brumaru` trecut. Mai întâi, "Regina frumuseții din Leenane". Subiect irlandez din veacul acest`. Martin McDonagh, autor britanic. Un text ce dă adânc de gândit. Acelora care nu iau totul în râs. Singurătatea, îndeosebi. Bătrânețea și răutatea. Nebunia și matricidul. Toate, înfricoșătoare. Răscolitoare, copleșitoare. Liliana Ghiță, Irina Naum, mamă și fiică în ăst univers. De oriunde-n lume, tot mai proliferant. Prima, chiar premiu primind aici, la "Davila". La rându-le, Cristian Naum și Ștefan Mihai le-au întovărășit potrivit în demersu` scenic demn de urmărit. Făurit curajos, inimos de un tânăr harnic. Vlad Cristache, din noul val, zic, promițător. Regizor și scenograf, în cazu` de față. La "Jean Bart" din Tulcea. Ce-a demonstrat adecvat că și pe meleagul acela arta dramatică este la ea acasă necondiționat...

Precum e și în Galați, la "Fani Tardini". Unde Andi Gherghe montă ceva scris de colegu` Szekely Csaba. Sub patruzeci amândoi și foarte activi. Pe la Târgu Mureș, cu precădere. "Monstrul nisipurilor" se cheamă producția lor, metaforic și sugestiv. Probleme de cupluri, varii caractere aducând sub ochi. Superficialitate, senzualitate, trivialitate. Lipsă de emoții, valori, idealuri de soi. Minciună și sex sugerat îmbelșugat. Așa cum ne-nfățișăm și prin lume ne purtăm. Anghel, Buda, Ajder, Clopoțel, Călin, Ghinea, Forir, Horghidan, Uja și Toma sunt cei angrenați în astă poveste cert contemporană. Căutând cu toții să se achite de sarcini și să ne arate ceea ce trăim. Într-un decor minimal, da` vădit funcțional...

Altfel spus, concluziv, teme actuale. Despre oameni cu bune și rele. Nu spectaculoase, nu ingenioase, da` ilustrative. Spre luare aminte și cu-nvățăminte. Pentru-a noastră minte mereu agitată și înfierbântată de nefericire. Drame, în fond, în ciuda comicului pe alocuri forțat. Adică, teatrul zilelor noastre, nu de altădat`. Fără îndoială și la urma urmei ăla meritat...

Simon și Bănică

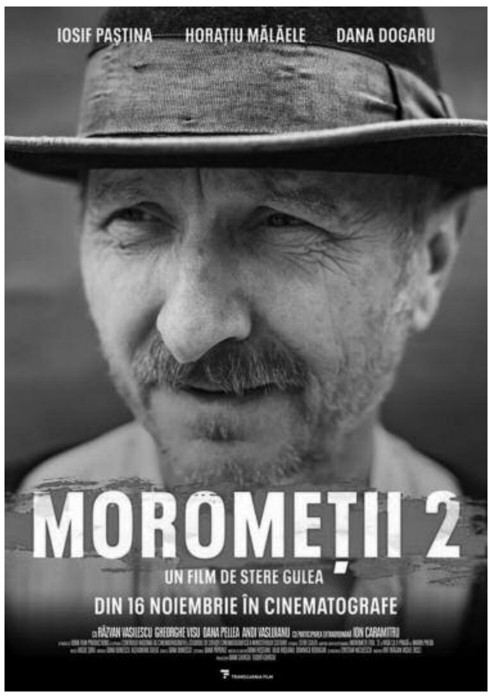
Primu`, renumit. Autor de piese fecund, prețuit. Decedat anu` trecut, la vreo nouăzeci. Al doilea, actor. D-al nostru, iubit. Tandem dramaturgic total potrivit. Întrucât "Jack`s women" în varianta română de azi a întrecut așteptările cert. Și paf ne-a lăsat. De parcă Neil pentru Ștefan ar fi scris-o. Să-l pună neapărat în valoare. Dându-i prilej a evolua minunat. Fluent, atent și fără cusur. Atent la vorbe și gesturi. La nuanțele nenumărate. La tonuri, mișcări, exprimări. I se potrivește rolu` cum n-aș fi gândit. Înconjurat de "femeile sale" dă o probă de măiestrie reală pe scenă. Cu energie, convingere și chibzuință din plin. Dezinvolt, fermecător, convingător și senin...

I-am spus după, în culise, că-i calcă pe urme tatălui său în chip viguros. Onorându-l și bucurându-l neîndoios. La fel și pe autor. Iar teatrul autohton, să nu mai vorbim. L-au însoțit în efortu-i Carmen Tănase, Andreea Vasile, Anca Dumitra, Luminița Erga, Nadiana Sălăgean, Diana Roman, Bianca Maria Berculescu, actrițe tot mai active prin București și nu numai. Regizor, în formă, Claudiu Goga. Reușind cu toții să ne facă părtași la o viață de om. American, cu probleme de cuplu, la juma de veac. În casă și-n cap, omu fiind scriitor. Amestecând planurile involuntar și creând astfel încărcătura comediei. Ori, mai degrabă, a dramei. Pentru că Simon le-a combinat subtil, ingenios, cu folos. Izbutind lucrare perenă, meșteră și demnă de-a fi pretutindeni adusă la rampă. Desigur, cu artiști pe măsură. Capabili să dea la iveală, perfect, orice amănunt. Și să rostuiască întregu` desăvârșit. Adecvat, echilibrat și cu vrednic rezultat. Ca la Pitești, de exemplu. Unde "Jake și femeile lui" atrase în toamnă aplauze lungi și justificate. Cucerind ambele sexe în unanimitate...

ADRIAN SIMEANU

Foșnetul crud al naturii

Au trecut mulți ani din 1988, când filmul *Morometții* a fost declarat o capodoperă, fără să fi fost afectat în vreun fel de cenzura existentă atunci. Iată că rulează *Morometții 2*, în regia aceluiași Stere Gulea și așteptările sunt pe măsură. Se fac deja comparații de toate felurile, se critică diverse aspecte, însă mie mi se par irelevante, pentru simplul fapt că filmul mi se pare reușit, bun, surprinzător. Joacă Horațiu Mălăele, Dana Dogaru, Iosif Paștina, Răzvan Vasilescu, Oana Pellea etc. Imaginea e semnată de Vivi Drăgan Vasile, iar costumele Danei Păpăruz conving și trezesc nostalgii.

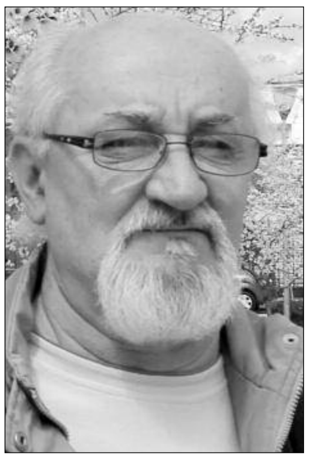
Satul din Câmpia Dunării se confruntă cu noul regim, după trecerea războiului. Imaginile alb-negru sunt însoțite de o coloană sonoră diversificată, adesea premonitorie : căruțe, câini, scârțâit de uși, păsări. Natura imensă domină și e mereu neliniștită, cu copaci agitați de vânt, în aceeași gamă de premoniții sumbre. Prispă, foc, perdele ancestrale, felinare, cină tăcută, ploaia, batoza, fântâna și, deodată, întrebarea adresată lui Niculae: „Faptul că citești îți aduce ceva?", plus acel specific „ca să ce?", inimitabil, derutant, provocator.

De ce mi se pare filmul rotund? Pentru că nu divaghează, nu suportă lungimi inutile și elimină din estetismul său tot ce e de prisos. La un moment dat copleșesc imaginile, drumurile sterpe, deruta istoriei – totul sub încovoierea naturii prinsă în foșnet tragic. Finalul e uluitor, egal valoric cu ceața densă din primul *Morometții*, din care nu știi cum să ieși. Aici e un Moromete absolut învins („a biruit lipsa...") - convingător

Horațiu Mălăele, în ciuda atâtor temeri și referiri la prestația lui Rebengiuc , dar Horațiu e un Moromete peste ani, dezabuzat, obosit. Alături de el, natura nu cunoaște tihnă, se zbate, în timp ce evenimentele se aglomerează într-o osmoză lunecoasă. Totul e distilat prin respirația crudă a naturii. Moromete se așează pe pat, aprinde o țigară și, deodată, mi-am amintit de tata, distrus și el de același sistem, fără animale și car, privind spre cerul nemilostiv. Moromete tace și parcă lumea întreagă a murit, speranțele au sucombat. Simți o neliniște macabră și dorești să evadezi din acel coșmar. Un final de excepție.

ALEXANDRU JURCAN

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

CENTENARUL VRAJBEI NOASTRE - final

Gânduri răzleţe la Centenar

Sunt la vârsta când încerc să fac, din durerile fizice și sufletești, un fel de toiege și lumini pentru viața câtă îmi va mai fi rămas. Constat că, pe zi ce trece, amintirile încep să dispară, nu știu unde se duc, dar mă încăpățânez să nu uit totul, să mai pot însemna câte ceva din experiența vieții mele, sperând că va fi de folos cuiva...

Înainte de 1987, dacă aveai naivitatea, curajul sau norocul de a ajunge la filosoful Constantin Noica, la Păltiniș, acesta îți spunea, ca să se asigure că, din naivitate, ai putea să încerci să te opui Golem-ului comunist: „Dragul meu, ca să poți face performanță în cultură, trebuie să ieși din ispita istoriei. Istoria a făcut pipi pe mine, cândva, acum e rândul meu...” Eram foarte încântat de ceea ce mi-a spus filosoful, mă consideram posesorul unic al acestei mărturisiri... Mai târziu am aflat că multora le-a spus același lucru, filosoful știa prea bine că rădăcina răului era udată și de grădinarii din Occident. PS: am spus naivitatea, pentru că unii tineri au mers la Noica sperând că le va oferi o soluție pentru a lupta împotriva dictaturii. Despre vizita făcută lui Noica i-am vorbit și lui Constantin Stroe, pe atunci profesor de socialism științific și filozofie la „Liceul Bălcescu”, azi „Brătianu”. Acesta a râs, în stilul lui inconfundabil, ziceai că se sufocă: „Poete, cultura creează umaniști sensibili, arareori luptători! Am studiat istoria și filosofia ei, am observat că un sistem politic nu poate fi dărâmat decât din interiorul lui și doar umaniștii fără scrupule se implică. Știi ce preț au oamenii cinstiți și cultivați, în ochii marxiștilor? Meditează la ce a spus Lenin, în vâlvătaia Revoluției: „Dacă vedeți pe cineva deștept, îmbrăcat cuviincios și care vorbește corect rusește - împușcați-l pe loc, pentru că nu-i de-al nostru.”.

În anul 2010, cu exact un an înainte ca Părintele Arsenie Papacioc să treacă la cele veșnice, mă aflam la Techirghiol, în chilia sa, împreună cu cineva - făceam o documentare despre viața celui mai mare poet mistic român, a lui Daniel Turcea. La plecare, Părintele Arsenie a spus: „Moartea nu e sfârșitul, sfârșește doar paguba ta pe acest pământ și de pe pământ e bine să pleci cumsecade, așa că vă spun cu cea mai mare seriozitate: „Moartea nu te cheamă la o cafea!” Cu toate că mă apropiam spre vârsta de 60 de ani, eram gata să cred că doar mie mi-a spus o așa de spunere tristă și adevărată! În mai toate interviurile, Părintele Arsenie amintește de moarte și de cafeaua ei!

Să nu te preocupe istoria și moartea, ca teamă de sfârșitul personal, e greu de acceptat. câtă vreme mai bâcâie în tine o stramă de suflet, câtă vreme îți scuipi plămânii și, uneori, scuipatul seamănă cu un trandafir adus din Shirazul subpământean...

Catedrala vrajbei noastre

Copiilor foștilor propagandiști bolșevici din RPR, ei înșiși propagandiști în grupa a II-a a P.C.R. și lăsați de „Papa Ceaușecu” să plece în „decadentul Occident”, le pute tot ce este românesc. Azi sunt în stare să spună că le put nu numai ițarii și opincile celor care au refăcut, în aceste zile, drumul spre Alba Iulia, la fel ca în 1918, ci că le put și ițarii din muzeele etnografice ale României, așa sunt de vehemenți. Nota „bene”: Parcă vorbiți cu acești internaționaliști de rit nou, edilii Albei Iulia nu i-au primit la parada de 1 Decembrie pe maramureșenii (o sută de inși) veniți călări, ori cu căruțele, de la 300 km depărtare, așa cum au făcut străbunicii lor, acum 100 de ani; au fost trimiși în afara orașului, fără un cuvânt de mulțumire, probabil pentru a nu deranja gărzile austriece îmbrăcate în uniformele epocii, amintitoare de martiriul lui Horea și Cloșca, mai cumplit decât al Lui Hristos, într-o vreme paradoxală, când în Viena mai răsuna muzica lui Mozart...

În plasa acestor pricolici neo-bolșevici, mereu „bine orientați” în istorie și-n bugete, cu satârul ideologic bine ascuțit pe tocilele neo-marxiste, au căzut mulți români de rând și chiar intelectuali bine dotați – pe rețelele sociale, cugetările lor ideologice reverberează ca gripa. Aceleași beizadele, acum globaliste și neo-marxiste, au creat și au susținut confuzia de la referendum, al cărui eșec „bine gândit” ar putea să însemne eșecul poporului nostru. În noiembrie trecut, beizadelelor le-a intrat în colimator și Catedrala. Au descris-o în fel și chip, au asociat-o cu ce este mai urât în materie de arhitectură și pictură de cult, deși adevărul este invers, ctitoria, așa neterminată, este chiar o frumoasă făptură a spiritualității creștine, care îmbină tradiția cu prezentul. Pentru ei nu a contat că acest sfânt lăcaș a fost visul unor: Carol I, Eminescu, Slavici, Ferdinand Întregitorul, Octavian Goga și alții, ei au perorat, zi și noapte, că este o culme a kitsch-ului, că în ea s-au înmormântat banii contribuabililor, bani cu care, nu-i așa?, s-ar fi construit spitale. Marota asta e deja veche, a fost moșită și pusă-n fereastră încă de când s-a decis ferm că trebuie construită Catedrala. Despre funcția spirituală a Catedralei au spus că este o invenție a unui mod de gândire retrograd și medieval. Lipsiți de „organ” metafizic, acești esteticieni coborâți din Lukacs și adoratori ai lui Adorno et Marcuse au continuat să nege spiritualitatea ortodoxiei, să îngroape Catedrala într-un sarcofag de truisme materialist-dialectice. Pentru ei nu contează că în piciorul Sfintei Mese din Catedrală a fost depus un hrisov cu numele a 350.000 de eroi români, jertfiți pentru țară, că săvârșirea Sfintei Euharistii acolo, peste numele celor care s-au jertfit, este reiterarea jertfei Mântuitorului.

Deși unele beizadele de marxiști bolșevici, care au sprijinit teroarea stalinistă de la noi, au tot scris că s-au dezis de modelele lor, văd în râvna lor de a relativiza mai tot ce e românesc, rânjetul lui Antonio Gramsci, când a exclamat: „Vechea lume este pe moarte, iar noua lume se luptă să se nască; acum este momentul monștrilor...” Să nu-l uităm nici pe Herbert Marcuse, cel care, printre multe alte insanități, a spus: „Întrebarea este: Cine ne va elibera de sub jugul civilizației occidentale? Orice mișcare politică menită să aducă bolșevismul în Occident va trebui să fie demonică.” Tot acest sinistru exponent al Școlii de la Frankfurt, spunea, încă din 1930: „Noul lider a revoluției marxiste, care va lua locul clasei muncitoare, va fi o coaliție cu rol de victimă, formată din minorități – negri, femei și homosexuali.”

Ipochimenul constatase că proletariatul este conservator, că familia și credința sunt valorile lui fără de care nu poate trăi; proletariatul, deși adormit cu ideologia, în prima fază a bolșevismului, s-a trezit și nu a mai răspuns la sarabanda de minciuni menite să-l sechestreze în distopia unor intelectuali alienați. După cum vedem cu ochiul liber, azi distopia este creată cu mijloace moderne, sistemul de valori care asigură perenitatea lumii este relativizat, negat și chiar incriminat – în multe țări ale lumii au fost impuse un limbaj public „special”, o conduită publică la care nici nu visam în veacul și mileniul trecut, precum și drastice sancțiuni care pot merge până la pierderea locului de muncă și decesul civic.

În cei o sută de ani de la Miracolul din 1918 (nu e vorbă mare, totul s-a petrecut când pe front se părea că am pierdut tot), se cuprind și anii noștri. În acest veac de împliniri, înfrângeri și dezastre se cuprind și cei aproape 64 de ani ai mei... Primii șapte ani, cu mici sincope, i-am petrecut într-un perimetru de sârmă ghimpată, în Bărăgan. Acolo am aflat gustul și izbăvirea lacrimilor, acolo am cunoscut solidaritatea oamenilor, acolo am văzut cum și omul cel mai împietrit, cerberul regimului, se topește în fața inocenței. Au urmat doi ani în custodia bunicilor paterni, l-am prins în viață și pe străbunicul, luptător în Primul Război Mondial, încă îi mai țin minte vocea și cele câteva propoziții pe care le rostea zilnic: „Aș mânca mai devreme”, „Slăvit să fie Domnul”, „Îndură-Te, Doamne de poporul Tău”, „Măcar pace să fie”, „Lasă copilul să se joace”, „Tu-ți lămâița mă-tii, că frumoasă e lumea cu tine, măi, strănepoate!”, „Florine (tata), pe unde te-au dus erau păsări?”, „Lenuțo (mama care m-a crescut), e greu pe lume, să nu plângi de față cu copiii, că le crește ceață pe suflet...” Când m-am mărit aveam să aflu că străbunicul meu, după 1947, nu a mai fost om, ci o rană rar vorbitoare, cum spunea nu mai știu care poet...

Până în 1970 am stat mai mult cu Bunica, ea a fost dascălul meu și pentru școală, și pentru viață, ea mi-a sădit libertatea în suflet și m-a îndemnat să fiu demn prin faptele mele, nu prin fudulie fără temei. Apoi am plecat în lume, la bruma de școli, am intrat în câmpul muncii când eram încă fraged, tot fraged eram și când mi-am întemeiat familia. Puținul talent într-ale cuvintelor l-am pus la lucru și, cu ajutorul unor dascăli și buni prieteni, am dat la iveală câteva creații. Am intrat în coliziune cu vigilii regimului, am rezistat ofertelor lor, aparenta cădere a regimului comunist m-a găsit încă tânăr, aveam 35 de ani. După 1989 a venit libertatea, tranziția, dar, cu timpul am constat că totul este, de fapt, o ceață bine cultivată de niște păpușari invizibili, din lăuntrul și din afara țării. Încet, încet, chipurile păpușarilor au început să capete contururi, trăsături. La fel și ceața, aceasta este o ideologie de pripas, noua utopie menită să țină lumea în șah, să mascheze acumulările economico-financiare ale acelor care, lipsiți de Dumnezeu, trăiesc verbul „a fi” prin verbul „a avea”. La fel ca în anii instaurării comunismului, deși văd că se strânge șurubul, cei mai mulți oameni cred că tinerii care susțin globalismul sunt bântuiți de o „modă” trecătoare. Așa credeau și bunicii noștri, când vedeau, ziua, sau seara, grupuri de tineri muncitori comuniști: Eh, niște zurbagii, pe ulițe, acolo, la ziuă le trece, se duc la fabrică!” Zurbagiii nu numai că nu s-au trezit, s-au înmulțit și au pus mâna pe țară și au scos-o din rosturile ei firești. Mulți dintre cei care au asistat impasibili au ajuns fie în închisori, la canal, în Bărăgan și Siberia, ori au fost scoși din casele lor, ridicate cu trudă, și aruncați în stradă.

Scurtă prezentare a străbunicului meu și a vărului său

Străbunicul meu răspundea la numele Florea I. Gh. Sibiceanu, în fotografie este primul din stânga. A fost un liberal convins, a luptat în Primul Război Mondial, din care s-a întors cu o schijă în picior. A fost primar aproape 15 ani, pe cheltuiala lui, a rudelor sale și a altor săteni cu dare de mână a ridicat școli, primării, a ctitorit biserici, a înființat bănci populare de unde cei harnici puteau obține credite pentru a cumpăra unelte agricole și animale de povară, pentru munca pământului. Trebuia să fie arestat la o săptămână după ce și-a dat obștescul sfârșit, în 1961, la 81 de ani, și la un an după strămutarea din viață a singurului său fiu, Bunicul meu Dimitrie F. I. Gh. Sibiceanu, preot ortodox...

Cel din dreapta e vărul lui primar, Ghică Sibiceanu. În 1950, comuniștii i-au rechiziționat combina de treierat grâu, „vaporul”, cum i se spunea la țară. Pentru că nu semna actul de donare a combinei la „Întovărășire”, comuniștii au pus o săteancă să arunce un resteu de jug în angrenajul de roți dințate al batozei care, în acest fel, s-a fărâmat. A fost condamnat 10 ani de închisoare pentru „sabotaj”. A fost eliberat în 1960 și, măcinat fiind de boli, a mai trăit un singur an... Cei doi își dorm somnul de veci în același cimitir și în morminte apropiate. Uneori merg și le aprind câte o lumânare, mai mereu vara și toamna, stau minute în șir, mă gândesc la viața lor și ascult țârâitul cosașilor în iarba de pe morminte, o iarbă parcă crescută din Lumea Cealaltă, în care le sunt oasele fărâmate de vecie...

Nicolae Dina

DRAGOSTEA - ETERNA POVESTE ÎNTRE PASIUNE ȘI SUFERINȚĂ

Relansând tradiția pașoptistă a epistolei literare, dar îmbrăcată în veșminte postmoderniste, **IOAN ROMEO ROȘIIANU**, cunoscutul om de litere cu origini teleormănene devenit băimărean, „Poetul ucis de Cuvinte”, a deschis calea, mai întâi, unor ***Scrisori deschise trupului Tău***, dedicate exclusiv ființei iubite, iar, după ce s-a preocupat de ***Înnomenirea cuvintelor***, a revenit la formula preferată, transmițând cititorilor, prin ***Scrisori despre demoni și sfinți***, zbaterile sufletului său aflat între Bine și Rău, între Sacru și Profan.

Nedându-i pace, dragostea cu toate fațetele ei, de la cea pentru familie, până la cea pentru femeia care i-a cucerit inima, îi inspiră ***Scrisori de dragoste neexpediată***, iubita devenind confesorul imaginar căruia îndrăgostitul își dezvăluie trăirile afective, visele și visurile, sentimentele adânci ce-i înflăcărează existența. Și pentru că, la un moment dat, are convingerea că sentimentele sale și-au găsit un destinatar, poetul îl îmbie cu ***Scrisori de dragoste expediată***. Imaginația debordantă a poetului îl va conduce către conceperea unui volum de **SCRISORI DE DRAGOSTE ETERNĂ**, reluând creații din volumele anterioare într-o concepție inedită, unic, după știința mea, în lirica românească de astăzi.

De această dată, volumul cuprinde răspunsurile „destinatarei”, nimeni altcineva decât **ALINA FLORICA,** o talentată poetă pasionată de creațiile din volumele mai sus amintite, care ia ca model operele lui Ioan Romeo Roșiianu, creând, la rându-i, alte *scrisori*, ca răspuns la cele ale mentorului său, astfel încât cartea, cu un număr egal de poezii aparținând bărbatului care își începefiecare poezie cu vocativul „*Iubito*”, pe de o parte, celelalteaparținând femeii care folosește echivalentul masculin în același caz, „*Iubitule*”, în debutul fiecărui poem, continuând, într-un mod cu totul inedit, o veche tradiție a lirismului românesc.

Deși devenit desuet în noua eră a tehnologiei moderne, ca, de altfel, și obiectul denumit, prin dispariția acestui mijloc de comunicare atât de agreat cândva, mai ales de îndrăgostiți, cuvântul „scrisoare” capătă o nouă conotație în volumele lui Ioan Romeo Roșiianu, prin sensibilitatea, talentul și rafinamentul artistic al unui poet care își poartă cititorul într-o lume fascinantă, plină de simțire, de spirit, de cultură, cu frumusețile și neliniștile ei, cu întrebările inerente asupra vieții cu paradoxurile și absurditățile ei.

Scriind aceste „epistole” (ca să folosim și sinonimul arhaic pentru cuvântul care tinde, și el, să se arhaicizeze), pe care nu le expediază una câte una, ci într-un tot unitar, negându-și, totuși, calitatea de „expeditor”, Ioan Romeo Roșiianu nu are nici un anumit „destinatar”, subînțelegându-l pe acesta în oricare cititor potențial care se va regăsi în noua formulă poetică sau își va regăsi propriile gânduri și trăiri afective echivalente celor pe care poetul le etalează împletind rațiunea cu oniricul, sensibilitatea romanticului cu imaginația lexicală a neomoderniștilor și cu prozaismul, ludicul, intertextualitatea și autenticitatea postmoderniștilor. De altfel, creațiile, multe dintre ele preluate din volumele anterioare într-un fel de antologie, ne descoperă un creator original al poemului-scrisoare, cum îl numea cineva cu ani în urmă, o „«aventură» arar întâlnită în literatura română”, cultivată doar de „poeții reprezentativi ai câtorva generații” (Marian Ilea).

Trăirile poetului își găsesc locul în toate cele 50 de poeme-scrisori, cu titluri inspirate, în care viața sa cu tot ceea ce înseamnă ea, bine și rău, bucurie și tristețe, fericire și necaz, este tutelată de dragoste, căci „așa e lumea făcută, iubito, din demoni și sfinți/ din blestem și binecuvântare adâncă și grea”. Regăsindu-se în versurile pornite din inimă ale acestui poet iubitor al „dulcelui stil clasic” îmbrăcat în haine moderne, cititorul își retrăiește, *nolens, volens*, poate chiar cu un mare zbucium, în propriile amintiri, într-un mod antitetic, speranțele și dezamăgirile, împlinirile și eșecurile, idealurile și obstacolele inerente vieții de zi cu zi, cu convingerea „că-n lumea asta cu miros de moarte nu există/ victorii fără înfrângeri”.

Volumul debutează cu o „scrisoare” a unui om dezgustat de viață, înfrânt de soartă și doborât sub povara amintirii acelor „femei pe care le-aș fi putut iubi”, dar și a celorlalte „care m-ar fi putut iubi”, stare care îi creează un gol de netrecut în inima care „bate de una singură și nesilită de nimeni”, trăind dureros momentele când „chipul frumos” al iubitei „nu era să-mi aline orbitele goale” (*Scrisoare de pe patul de spital*).

De aici se declanșează amintirea a tot ceea ce a însemnat iubita pentru el, retrăind nostalgia și disperarea provocate de despărțirea de „ochii care mă admirau și/ de lângă inima care bătea pentru mine”, când a plecat „spre nefericirea mea vastă și lungă” (*Scrisoare despre abandon și timpul trecut*). Dragostea a fost și rămâne atât de puternică, încât îndrăgostitul își va asuma toate păcatele probozite de preot din amvon, zicând „că tot ce iubesc eu la tine-i desfrâu și că voi fi ca un/ prinț în iadul ce vine”, convins că Dumnezeu „era acolo și știu când respira iubire/ și pace” luminându-le iubirea, în timp ce „sfinții ne făceau complice cu ochiul sufletului”, fiindcă, de când lumea, ei „țin trena și Dumnezeu mila”, asigurându-i un caracter sacru (*Scrisoare despre binecuvântare și blestem*).

Creația și creatorul constituie o temă esențială pentru cel care se simte hărăzit să exprime „gândurile” ce „se îngrămădeau bezmetice-n vârful peniței acesteia”, din moment ce „Dumnezeu a inventat poezia”, iar aceasta „a curs de la sine” atunci când „a crescut din negura firii cuvântul” înlăturând tăcerea de dinainte (*Scrisoare despre cuvânt și tăcerea dinaintea lui*). De multă vreme, poetul a simțit nevoia să dea glas simțămintelor sale („curgea prin venele mele durerea și dorul îmi gâtuia speranța săracă”), poezia devenind iubita sa pe care o „simțea gemând sub/ mângâierile” sale. Dacă, la început, a „dansat pe muzica altora”, lăsându-se ispitit de creațiile predecesorilor săi într-ale lirismului, uitând cum „sună muzica sufletului” său, mai târziu a simțit cum „îngerii lui Dumnezeu au prins chip în ochii[…]obosiți de atâta deșertăciune și gol”, găsindu-și drumul propriu, mulțumind Dumnezeului ocrotitor care l-a ajutat să-și găsească un stil personal, când „am simțit cum mi-ai pictat viața în culorile sufletului tău”, constatând că „timpul îmi este prieten pentru că am spus adevărul” (*Scrisoare despre dansul în ploaie și starea de dor*).

Există un „Dumnezeu al cuvintelor”, iar poetul are datoria să găsească „moaștele silabelor răpuse pe altarul hârtiei”, când poezia se află în mintea sa „desculță prin gânduri pășind apăsat printre amintiri și speranțe”, așteptând să fie scoasă la lumină convins că „Dumnezeul cuvintelor mă inspira în toate clipele lumii” (*Scrisoare către Dumnezeul cuvintelor și Dumnezeul tăcerii*).

O adevărată profesiune de credință a poetului conștient de menirea sa, înzestrat cu puterea de a folosi cuvântul potrivit la locul potrivit pentru a-și exprima gândurile îndreptate către cititorul ce-i așteaptă creațiile, transpare, în mod evident, din toate versurile, îndemnul adresat iubitei evidențiind faptul că „metafora mea s-a înălțat la ceruri și că-n versul/ nescris s-a ascuns lumina slovei/ vei ști că-n poemul cu franjuri la colțuri am ascuns/ sentimente pentru lumea întreagă/ vei ști că din cuvintele mele se vor desprinde mătănii de/ șoaptă adâncă” (*Scrisoare despre victorii și înfrângeri*).

Scrise sub semnul amintirii, poemele dau glas sentimentelor de nostalgie, de tristețe („astăzi sunt trist”) provocate de solitudine („m-am însingurat în singurătatea mea din mijlocul acestei lumi”), suferind din pricina pierderii iubitei, căci „e greu să fii om fără iubire și să respiri fără să ai fluturi în/ stomac”, dar Cel de Sus nu-l părăsește când își simte sufletul gol, convins că „numai de la Dumnezeu mi-am luat respirația și/ speranța când ai plecat luându-mi până și amintirile toate”, deși rămâne apăsat de gândul depărtării care a pus spațiul și timpul între cele două suflete pereche (*Scrisoare despre însingurat și însingurare*).Necazurile nu-l îngenunchează, tăria sa de caracter, dragostea de viață, credința în binecuvântarea lui Dumnezeu fiind stâlpii care-i sprijină voința și puterea de a trăi în spiritul înaltelor valori morale ale Binelui, Frumosului, Înțelegerii și Adevărului, căci sufletul „se îmbracămereu cu bunătate, simplitate și frumos/ […]cu ajutor, înțelegere, compasiune și/ dor/ cu iertare” (*Scrisoare despre vederea departe și ochi frumoși*).

Deziluzionat de demitizarea sentimentului de dragoste în zilele noastre, altădată înălțător, dătător de viață, de speranță și de fericire, acum, când „fecioarele sunt pe cale de dispariție”, fiindcă, în zilele noastre, „se poartă desfrâul[…]ca o eliberare amară de tot și/ de toate/ acum iubirea înseamnă doar sex furibund și desfrâu în colțuri/ uitate de lume”, poetul dezavuează societatea aflată în degringoladă morală, incapabilă să cultive adevăratele sentimente într-o lume unde „nimeni nu mai ajută pe nimeni căci nimeni nu mai are încredere-n oameni” (*Scrisoare despre zorii care ne-au bătut în geam*).

Însușindu-și regulile și stilul lui Ioan Romeo Roșiianu, ca un ucenic credincios dascălului său și, în același timp, asumându-și rolul de „destinatar” al epistolelor acestuia, **ALINA FLORICA** îi răspunde cu aceleași mijloace artistice, adresându-i 50 de poeme reprezentând reversul medaliei, toate debutând cu apelativul masculin „Iubite” și înscriindu-se în aceeași tematică, în semn de admirație pentru „vastele […] poeme de dragoste irepetabilă”, ale căror „mănunchiuri de versuri/și flori” fac ca „zările plânse-ale fericirii” să se trezească la viață sub semnul „dragostei infinite din care creștea răsăritul/ și ziua mijea liniștită” (*Scrisoare despre ideea iubirii de noi*).

Și în poemele Alinei Florica principala temă o constituie dragostea, căci, într-o „nuntă de vise”, iubitul își exprimă sentimentele trăite sub binecuvântarea divină „în cele mai tulburătoare poeme”, într-un decor paradiziac „de pe terasa cu vedere la împărăția lui Dumnezeu”, departe de „lumea obscură,/ îmbolnăvită de ură…” (*Scrisoare despre o nuntă de vise*). Aceste sentimente profunde le-a trăit, mai întâi, la „primirea” primei scrisori din care „metaforele revelatoriu-albastre îmi mângâiau/ sufletul cu o forță necunoscută”, epitetul cromatic simbolizând sinceritatea și puritatea simțămintelor trăite cu respirația tăiată de „fiecare cuvânt tainic”, de „fiecare silabă” din care răzbăteau „adevărurile existenței/ cu materialul și imaterialitatea sa…”, redate „atât de mirific în vers” de un poet „însetat de cunoașterea luciferico-paradiziacă” (*Scrisoare despre prima scrisoare*).

Pentru că „iubirea adevărată n-are vârstă niciodată”, tânăra îndrăgostită trece peste convențiile sociale, chiar asumându-și focul infernului „pentr-un vis maiestuos”, și își exprimă în mod deschis dragostea pentru „ochii, surâsul, sufletul tău curat,/ plămădit din atâta risipă de bine și de frumos” (*Scrisoare despre liturghia din zori*), mai ales că ea este pură și sinceră atunci când „dorința de tine-mi fusese neprihănita fiică din flori/ a iubirii”, ca o taină a nemuririi” (*Scrisoare despre lacrima depărtării*). Un prim semn al iubirii l-a simțit când i-a citit primele poeme, simțindu-și sufletul „răvășit nespus cu lumea de vis a poemelor/ […]de dragoste orbitoare”

Dar vine o vreme când „pulsul visului nostru îngeresc” scade, când „glasul lumii” primează în fața „luminii iubirii din noi”, iar „pasărea fericirii nu-și mai poate face cuib” în inima iubitei și, cu toate că iubitul a fost „sufletul meu pereche/ din singura viață avută”, aceasta îi scrie că „niciodată n-ai să știi cât de mult m-am rugat/…/să nu mai întorci zborul sufletului tău spre mine” (*Scrisoare despre neputință și zbor*). Regretul exprimat de iubită atunci când își asigură persoana adorată că a fost „singura iubire din singura viață avută”(laitmotiv prezent în multe poeme, chiar și în titlul unuia) devine un strigăt dureros al disperării când „au scăpărat zorii cumplitei urgii a iertării/ și-au urlat prin odaia de gânduri fugare”, trăind amar „suferința grea pentru glasurile mute” din sufletul său zdrobit „de-atâta tristețe și moarte” și de „căile întortocheate-ale umilului și/ absurdului nostru destin”. Această nenorocire s-a întâmplat numai pentru că „lupii flămânzi de inimă caldă mi-au înhățat carnea, tăvălind/ adevărul la pământ” și a crezut în „oamenii cu ochii sclipind de interese meschine”, conducându-i pașii spre „dulceața trădării insidioase”, consolarea venindde la faptul că „numai Dumnezeul dreptății îmi mai este prieten adevărat” (*Scrisoare despre tine, oameni și Dumnezeu*).

Uneori îi reproșează iubitului trădarea considerându-l „un Don Juan înfocat al epocii moderne” care a uitat că ea l-a iubit cu tot sufletul său „mai presus decât/ propria mea ființă scindată, cu toată iubirea moștenită de la/ străbunii/ de-acasă ce se odihnesc în morminte…”, un alt laitmotiv revelând ideea că dragostea sa a fost la cel mai înalt grad de desăvârșire, de frumusețe și de tandrețe (*Scrisoare despre angoasă și gol*). Și destinul a avut rolul său major „în tot ceea ce[…]s-a întâmplat”, dar este convinsă că același destin îi va ajuta să nu dea uitării iubirea lor înflăcărată, căci „ne-a fost predestinat din sura veșnicie” și „vom reveni/ mereu pe-acel drum hărăzit cândva de natură”, asigurându-și iubitul că-l va iubi „de-a pururi” (*Scrisoare de pe terasa cu vedere la mare*). Iubita nu poate uita chipul adorat, declarându-i, și acum, că „te iubesc, așa cum poți iubi o singură dată în singura viață avută”, sufletul arzându-i „de dor pentru ochii tăi calzi”, convinsă că „fericirea ce-o culeg din surâsul tău larg” o face să creadă că „viața merită trăită pe-ndelete, cu toate rănile ei acerbe…” (*Scrisoare despre singura iubire din singura viață avută*), și nu-l va uita, sigură că „pasul/ umbrei mele tăcut îți va căuta veșnic aripa ta de înger căzut” (*Scrisoare despre singurătăți lugubre*).

Deși cei doi poeți își exprimă în mod direct sentimente, trăiri sufletești, gânduri, inserarea în text a unor citate, aluzii sau referiri la creații și personalități din literatura și cultura română sau universală, deci intertextualitatea, lipsa semnelor de punctuație, mai ales la Ioan Romeo Roșiianu, ludicul, augmentarea ideilor prin resemantizarea cuvintelor din limbajul cotidian, valorificarea creativă a prozaismului printr-o combinație originală a narativității cu lirismul, poate chiar propria biografie, asigură autenticitatea textului și ritmul curgător al versurilor, toate acestea îndreptățindu-ne să încadrăm poemele în estetica postmodernismului, ale cărui trăsături sunt aplicate în mod creator, cu talent și măiestrie artistică, stăpânind cu certitudine mijloacele și procedeele prozodice necesare, chiar dacă, pe ici, pe acolo, mai apar teme și motive literare romantice sau ingambamentul modernist.

Volumul impresionează prin profunzimea ideilor, prin multitudinea ipostazelor în care este surprins sentimentul de dragoste, de la apariție, la superbia ei și, apoi declinul producând regrete, dezamăgiri, deziluzii, acestea dând naștere reproșurilor, „el” și „ea” acuzându-se reciproc, considerând că „celălalt” a pricinuit despărțirea sufletelor pereche. Oricum, nici de această dată, Ioan Romeo Roșiianu nu se dezminte, rămânând același poet talentat dintotdeauna, iar emulul său, Alina Florica, se ridică la nivelul mentorului.

Nedându-i pace, dragostea cu toate fațetele ei, de la cea pentru familie, până la cea pentru femeia care i-a cucerit inima, îi inspiră *Scrisori de dragoste neexpediată,* iubita devenind confesorul imaginar căruia îndrăgostitul își dezvăluie trăirile afective, visele și visurile, sentimentele adânci ce-i înflăcărează existența. Și pentru că, la un moment dat, are convingerea că sentimentele sale și-au găsit un destinatar, poetul îl îmbie cu *Scrisori de dragoste expediată.*

Mariana Şenilă-Vasiliu

Sub semnul Centenarului

Paradisul pierdut (XV)

Românii, ca şi grecii din vechime, au firi arţăgoase, pătimaşe şi se aprind din te miri ce. Dezbinarea şi gâlceava care le sunt caracteristice, încetează însă de îndată ce ţara este în pericol. Încleştaţi într-o horă imaginară, indiferent de rang, avere şi de confesiune religioasă, stau atunci cu armele în mâini la hotarele ţării. Acela e momentul unităţii întregului neam românesc pe care îl clamează cântecele patriotice, „Hora Unirii", „Imnul lui Iancu", „Deşteaptă-te, române!".

După eşuarea revoluţiei de la 1848, Câmpenii au pierdut rolul de epicentru al luptei antimaghiare şi antihabsburgice pe care l-a jucat în cele două evenimente majore, răscoala lui Horea şi revoluţia lui Iancu. Rolul de ferment politic şi conducător în lupta pentru drepturi egale cu celelalte naţionalităţi, lupta pentru recunoaştere naţională şi libertate într-un cuvânt pentru românism a fost preluat de întreaga Transilvanie. Asta nu a înseamnat însă eliminarea Apusenilor din ecuaţia momentului, ci doar că ei au fost incluşi în noua fază, cea colectivă. De la lupta armată s-a trecut la bătălia cu cuvântul, la mânuirea cu pricepere a codurilor şi articolelor de legi prin care să apere cauza românească; de la analfabetism, la formarea prin studii superioare la universităţi precum cele din Viena, Pesta sau la alte universităţi europene a unei intelectualităţi româneşti. S-a creat astfel, la propriu şi la figurat, o adevărată armată de avocaţi, apărători cu legea şi cu spiritul ai cauzei românilor din Erdely/Ardeal, cum au numit ungurii teritoriul fostului Principat. Ceea ce putea fi distrus prin forţa armată a fost înlocuit cu lupta prin cultură, educaţie, respect pentru tradiţie, cultivarea limbii române şi altele asemenea în faţa cărora armele erau neputincioase. Carnea a putut fi torturată, oamenii executaţi, dar spiritul sau gândurile, cum scria Schiler, au rămas libere. Un popor, un neam poate fi înrobit, însă pe limba lui maternă nu se poate pune lacăt; bisericile pot fi dărâmate, se poate trage în ele cu tunul, dar credinţa, acel ceva superior oricărei religii rămâne neclintită. Dumnezeul transilvănenilor era român, creştin şi ortodox. Până în 1918 Transilvania a rămas neclintită în dorinţa ei de libertate.

Strădania românilor de a fi recunoscuţi ca naţiune egală în drepturi cu celelalte trei, oficial acceptate, a fost preocuparea dominantă a celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea şi din primele două decenii ale secolului XX. Ungurii, care se împroprietăriseră cu de la sine putere peste Transilvania, ca să n-o piardă, simţind cum Austria devenea din ce în ce mai slabă şi mai vulnerabilă au venit cu propunerea machiavelică de unire a imperiului cu regatul maghiar, de creare a noului imperiu austro-ungar. Pentru asta şi-au pus la bătaie toate resursele de viclenie, convingând-o pe împărăteasa Elisabeta să susţină pe lângă împărat avantajele ce ar fi decurs din acest colaj politic. În cele din urmă, forţat de situaţie, Franz Iosif I a acceptat planul clocit de Budapesta şi astfel în 1867 a fost creat imperiul struţo-cămilă care s-a numit Austro-Ungaria. Ziaristul american Milton G. Lehrer, născut din părinţi evrei provenind din România şi care şi-a făcut studiile la Bucureşti, în cartea sa „Ardealul, pământ românesc" a dezgropat adevăratul motiv al „concordatului" austro-ungar, acela „de a obţine de la împăratul Franz Iosif I recunoaşterea uniunii (Unio!) Transilvaniei cu Ungaria, în virtutea unui imaginar principiu al „continuităţii de drept". După ce Dieta de la Cluj, la presiunea insistentă a guvernului de la Budapesta, Viena a admis în 1865 unirea cu forţa a Transilvaniei cu Ungaria. Actul din 1867 n-a făcut decât să legitimeze ticăloasa „UNIO", pentru care românii, majoritari, n-au fost consultaţi şi cu care n-au fost de acord. Dacă Austria sperase să-şi întărească prin formalul act din 1867 puterea se înşelase amarnic, centrul puterii efective se mutase de la Viena la Budapesta. În schimb, Ungaria a dobândit putere nelimitată asupra Transilvaniei, pe care, de acum încolo, o va numi Erdely/Ardeal. Din acel moment, guvernele maghiare nu s-au mai străduit să salveze măcar aparenţele de stat civilizat şi şi-au dat arama pe faţă. Pentru legitimarea stăpânirii ungare asupra Transilvaniei s-a trecut la intolerabilul act de maghiarizare totală, nu doar a românilor care erau cei mai urâţi dintre toate neamurile - mozaic ce compuneau odinioară populaţia Principatului, ci a tuturor naţiunilor conlocuitoare. Aşa cum spunea un prim ministru ungur în 1913, în preziua Primului Război Mondial, „Statul maghiar în cadrul său nu recunoaşte români, sârbi şi nemţi, ci numai maghiari care vorbesc româneşte, sârbeşte şi nemţeşte". Ura împotriva românilor nu avea limite, era patologic-viscerală. Ea poate fi dedusă dintr-o discuţie purtată în 1877 de către ministrul de Externe român, Mihail Kogălniceanu, cu Iuliu Andrassy, ministrul de Externe maghiar. Când Kogălniceanu a adus în discuţie problema Transilvaniei, Andrassy a replicat fără urmă de echivoc: *„Noi, ungurii, nu putem intra în cea mai mică conversaţiune cu D-stră în privinţa Transilvaniei"* (...) *„Vom cheltui cel de pe urmă creiţar, vom vărsa cea de pe urmă picătură de sânge a honvezilor noştri înainte de a transige asupra Transilvaniei"*. Acestea sunt doar două din infinitul număr de izbucniri agresive, pline de ură la adresa românilor. Toate acţiunile şi întreaga propagandă ungurească erau anti-româneşti, iar insultele de tipul „valah împuţit" şi „neam de porcari" erau cele mai blânde. În numele adevărului, musai să fie spus însă că românii nu erau în niciun caz „neam de porcari", ci neam de oieri, care în perioadele de transhumanţă au ajuns cu turmele uneori până în stepele din Kuban. În schimb, ungurii sunt specialişti în creşterea porcilor şi în preparatele absolut delicioase din carne de porc.

În faţa pericolului de desnaţionalizare şi înghiţire a Transilvaniei de către Ungaria, cele două biserici româneşti, cea ortodoxă şi cea greco-catolică au înţeles să-şi dea mâna şi, precum în timpul revoluţiei de la 1848, să uite de conflictul confesional aproape bicentenar dintre ele. Cel mai elocvent exemplu în acest sens a fost colaborarea lor în cadrul Asociaţiei Transilvane pentru Literatura şi Cultura Poporului Român, ASTRA. Fondată la Sibiu în 1861 de personalităţi de prim rang ale culturii româneşti, Timotei Cipariu (1805-1887), Gheorghe Bariţiu (1812-1893), Ioan Puşcariu (1824-1911) şi Andrei Şaguna (1809-1873), chiar de la început ASTRA l-a avut în frunte ca preşedinte pe episcopul ortodox Andrei Şaguna, iar ca vicepreşedinte pe canonicul unit Timotei Cipariu, căruia i-a urmat, în aceeaşi calitate, Alexandru Sterca-Şuluţiu, mitropolitul greco-catolic al Blajului. Ce anume a însemnat ASTRA pentru românii din Transilvania se poate afla dintr-o scrisoare adresată conducerii ei de către un grup de fruntaşi din Zarand. *„Noua asociaţiune,* scriau aceştia, *nu e a unitului sau neunitului, nici a aristocratului, nici a democratului, ci a tuturor românilor de orice clasă"*. Evitând orice tendinţe elitiste şi adresându-se nediscriminatoriu tuturor, ASTRA s-a dovedit un coagulant şi catalizator al întregii populaţii româneşti.

Românii, ca şi grecii din vechime, au firi arţăgoase, pătimaşe şi se aprind din te miri ce. Dezbinarea şi gâlceava care le sunt caracteristice, încetează însă de îndată ce ţara este în pericol. Încleştaţi într-o horă imaginară, indiferent de rang, avere şi de confesiune religioasă, stau atunci cu armele în mâini la hotarele ţării. Acela e momentul unităţii întregului neam românesc pe care îl clamează cântecele patriotice, „Hora Unirii", „Imnul lui Iancu", „Deşteaptă-te, române!". După, din cine ştie ce pricină, o apucă iar pe gâlceavă devenită un fel de sport naţional. Cu toate acestea, nu zâzania e caracteristica principală a neamului nostru, ci nevoia de unire şi libertate, aşa cum s-a văzut de atâtea ori în istorie.

Simbolul editurii franceze „Larousse", cea care publică cunoscutele dicţionare, este o păpădie din care îşi iau zborul seminţele-umbreluţă, iar deviza ei, *„Je seme a tout vent"*/Semăn în patru vânturi". Atât simbolul, cât şi deviza celebrei edituri s-ar fi potrivit de minune ASTREI, căci acesta a fost şi rostul ei încă de la început, să semene cunoaştere şi cultură în rândul populaţiei româneşti, rurale cu deosebire, până atunci rămasă analfabetă în proporţie de 60%. România contemporană are doar... 40% analfabeţi, însă nu de oricare, ci „funcţionali", din ăia care văd literele, dar la text se uită precum viţelul la poarta nouă. Analfabeţii de la mijlocul secolului al XIX-lea se zbăeau ca să înveţe (la deschiderea şcolii din Câmpeni veniseră atât de mulţi copii dornici de învăţătură încât autorităţile s-au văzut nevoite să trimită o mare parte din ei acasă), iar părinţii încălecau munţii cu desaga cu merinde în spinare ca să-şi susţină copiii la învăţătură în şcoli înalte, la Sibiu, Blaj, la Alba şi cine mai ştie pe unde.

Chestiunea înfiinţării unei asociaţii culturale nu era nouă, înşişi Avram Iancu şi inimosul popă Balint, conştienţi de starea de înapoiere a populaţiei româneşti, în special a ţărănimii, şi-au propus, după eşuarea revoluţiei, să treacă la o altă formă de luptă, una care să ducă la „dezvoltarea limbii şi publicarea de cărţi folositoare". Ca de obicei, iniţiativa celor doi s-a izbit de refuzul autorităţilor maghiare. Asta le mai lipsea autorităţilor ungureşi, să ştie românii carte. Nu le erau suficiente cele câteva şcoli primare înfiinţate cu aprobarea lui Iosif al II-lea? Dar ce însemnau puţinele şcoli româneşti existente la acea dată în Transilvania? O înghiţitură de apă la un întreg popor însetat de învăţătură. În plus, pregătirea învăţătorilor era destul de precară, aceştia suplinind lipsa de cunoştinţe pedagogice prin entuziasm şi educaţie patriotică. Necesitatea formării unei intelectualităţi româneşti devenise stringentă, era condiţia *sine qua non* a ieşirii românilor din umilitoarea stare de slugă obedientă chiar şi faţă de celelalte naţionalităţi recunoscute de imperiu, necum faţă de unguri. Cu alte cuvinte, românii se situau pe treapta cea mai de jos a scării sociale. Întâi de toate, cum limpede văzuse Iancu, era necesară formarea unei elite în domeniul dreptului capabilă să înfrunte cu armele legii arogantele autorităţi austriece - mai puţin - şi maghiare, mai mult. Concomitent însă era nevoie de cultivarea limbii române, inextricabil legate de recunoaşterea implicită a naţiunii, una fără cealaltă nu mergea. Or, acest important rol l-a preluat ASTRA. Evoluţia ASTREI a fost fulminantă, de unde la început era o singură asociaţie, aceasta a proliferat prin împărţirea în despărţăminte cum erau numite, astfel încât în preajma Primului Război Mondial existau 87 de filiale. Cu doar 745 de membri la început, în preajma războiului număra 10.368 de membri. Apoi, şi nu cea din urmă preocupare a asociaţiei era să împiedice maghiarizarea forţată la care s-au dedat cu osârdie guvernele de la Budapesta. Dacă au crezut că tăind orice subvenţie de stat pentru şcolile româneşti tăiau şi cheful de carte al românilor s-au înşelat amarnic, cu tot greul, satele şi comunele au susţinut în continuare financiar şcolile. Un exemplu în acest sens a fost Petre Ioanette, fiul lui Moise Ioanette, care a susţinut financiar cât timp a trăit şcoala din Câmpeni, dar şi Bogdan Petriceicu Hasdeu care trimitea din regat bani pentru susţinerea învăţământului românesc din Transilvania. În cele din urmă, după 1867, guvernele de la Budapesta au trecut la măsura radicală: maghiarizarea. Chiar şi în şcolile care nu erau subvenţionate de stat, învăţarea limbii maghiare era obligatorie. Fără cunoaşterea ei, niciun român nu putea ocupa o funcţie publică, ba nici măcar să fie angajat ca simplu lucrător pe un domeniu nobiliar nu era admis. Şi iaca aşa, dintr-una într-alta, cu paşi diabolic calculaţi, românii erau eliminaţi din societate devenind un soi de paria. Vigilentă, conducerea ASTRA a luat în 1900 hotărârea ca una din cele cinci secţii ale sale să se ocupe în exclusivitate de ŞCOALĂ! Prompt, ca răspuns la încăpăţânarea românilor de a nu ceda în chestiunea limbii române care, ca şi naţiunea, trebuia eliminată, Parlamentul de la Budapesta a votat în 1907 legile lui Albert Apponyi, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii, care prevedeau maghiarizarea totală în Transilvania: a denumirilor geografice, ape, râuri, munţi, a localităţilor şi gărilor, a numelor de familie româneşti, toate pentru a demonstra aparenţele unui teritoriu cu populaţie pur ungurească. Adoptarea într-un teritoriu cucerit a limbii învingătorului nu-i o chestiune neobişnuită, numai că aşa cum scria prof. Ştefan Meteş: *„Românii în apoca arpadiană"* (sec. IX-XIII) *şi după aceea s-au menţinut într-o situaţie de „egalitate constituţională" faţă de unguri şi saşi. În acest timp niciun document oficial sau particular nu-i prezenta ca pe un popor supus, lipsit de drepturi"*. În ce priveşte limba română, Ştefan Meteş îl citează pe A. Schullerus care într-un volum publicat la Leipzig în 1926 făcea specificaţia că: „Deoarece acolo unde alături de germani mai locuiesc români şi unguri, limba de circulaţie este în mare măsură cea română" (...) Cu toate aceste dovezi concludente, la începutul secolului al XX-lea Parlamentul de la Budapesta a votat becisnicele legi ale lui Apponyi prin care vroia să şteargă de pe faţa pământului transilvan, odată cu limba română, şi pe români. Este însă necesar să se precizeze că populaţia maghiară în întregul ei nu este vinovată de toate năpraznele abătute pe capetele românilor, ci nobilimea ungurească. Revoluţia de la 1848 a lui Kossuth nu a fost a populaţiei maghiare, ci a nobilimii ungureşti înfuriate că-şi pierdea privilegiile pe care le dorea înapoi. Ioan şi Joska, slugi pe domeniile nobiliare, la fel de săraci, nu aveau ce împărţi şi nici pentru ce lupta unii contra altora. Diabolica propagandă a reuşit însă să-i învrăjbească şi de aici până la ura viscerală a lui Joska împotriva lui Ioan n-a mai fost decât un pas. Ura s-a revărsat

hoinar

peste tot şi toate stăruind până în ziua de azi. Pentru că ura bălteşte şi impute atmosfera, otrăvind oamenii şi relaţiile dintre ei.

Sinistrele legi Apponnyi au căzut ca un satâr peste firavul învăţământ românesc, până şi simplul fapt de a le critica atrăgea automat pedeapsa cu închisoarea. La fel de drastic era pedepsită orice atitudine românească de glorificare a trecutului istoric. În 1916, curelarul Ioan Almăşan, din Abrud, pentru că i s-a găsit în casă un tablou care-i înfăţişa pe capii răscoalei din 1784, Horea, Cloşca şi Crişan, a fost arestat şi deportat împreună cu alţi patrioţi din Abrud la Şopron. A fost dus până la gară cu tabloul legat în spate. (Apud Petre N. Oneţ). La peste 130 de ani de la moartea martirilor celor trei, fie şi doar simpla lor imagine isteriza autorităţile maghiare. Traşi pe roată, tăiaţi în bucăţi, cu capetele trase în ţeapă şi expuse la drumul mare, fantomele lui Horea, Cloşca şi Crişan continuau să bage spaima nu în români, cum se sperase, ci în autorităţile dualistului imperiu austro-ungar. De fapt, românii niciodată n-au uitat pe martiri, atâta doar că identitatea lor e ascunsă în simboluri. În a sa „Răscoală a lui Horea în tradiţia populară", F. Dudaş aminteşte de două astfel de cazuri: de o grindă salvată, în 1952, când s-a „stricat casa lui Cloşca" ornată cu trei roţi „cum ar fi celea (pe) care i-a tras pe Horea, Cloşca şi Crişan la Alba Iulia", păstrată, pare-se, în Muzeul de la Lupşa, şi de o poartă ţărănească din Abrud, lucrată în 1793 pe cheltuiala unui bătrân moţ, Pătru, el însuşi participant la răscoală. Şi de astă dată pentru reprezentarea martirilor s-a recurs la simbolul celor trei roţi, cea a lui Crişan având în mijloc o floare, semn al sinuciderii, iar celelalte două câte o cruce. Alăturat, pe sculptură, apărea o scorpie, imagine a zodiei scorpionului, care în popor era considerată „zodia în care oamenii acţionează cu curaj", şi un balaur care îi reprezentă alegoric pe cei care au trădat răscoala, pe cei şase din Râul Mare/Albac care i-au vândut pe capii răscoalei. Ce s-a ales de poartă, nu ştiu şi nici Dudaş nu spune nimic, destul însă că în 1952, când i-a povestit toate astea un oarecare Nicolae Furdui din Cărpiniş, se păstra intactă în amintire descrierea amănunţită a respectivelor relicve. Orice era legat de răscoala lui Horea, era păstrat cu veneraţie de memoria colectivă a moţilor, iar trecerea timpului nu făcea decât să le întărească şi să-i îndârjească şi mai mult pe români contra stăpânirii maghiare. Nicio ameninţare nu mai avea efect asupra lor. Câmpenii au ars din temelii în 1904 din cauza salpetrului folosit la puşcări în mină păstrat pe ascuns de localnici pentru cazul când comuna ar fi fost atacată de unguri. Tot aşa n-au cedat nici partizanii din Apuseni care nu admiteau ca pământul strămoşesc să fie spurcat şi călcat în picioare de cizma sovietică comunistă.

Maghiarizarea denumirilor româneşti nu era de dată recentă în 1907. Aşa cum arată în cartea sa „Emigrări româneşti din Transilvania în secolele XIII-XX", prof. Ştefan Meteş, ea s-a produs încă din momentul invadării Transilvaniei de către unguri, dar atunci, s-a recurs doar la traducerea în maghiară a denumirilor slavo-româneşti. În acest fel erau încă respectate în oarecare măsură vechile denumiri autohtone. Bălgrad/Alba Iulia a devenit Fehervar, *feher* însemnând alb şi var, oraş; Câmpulung, a fost tradus prin Hossumezo - *hossu* = lung, *mezzo* = sat, Grădiştea a devenit Varhaly şi aşa mai departe. Edificată pe deplin asupra a ceea ce intenţionau să facă autorităţile ungureşti prin legile Apponnyi, conducerea ASTREI a luat contramăsuri. În privinţa limbii române, pentru început, în 1865, la propunerea lui Vincenţiu Babeş, s-a trecut la unificarea ortografiei, munca migăloasă, dar absolut necesară, mai cu seamă că se urmărea publicarea, în limba română, a unor lucrări fundamentale. E impresionant să vezi cum de la înfiinţarea primelor şcoli româneşti şi de la scrisul pe tăbliţă cu tibişir, într-un răgaz atât de scurt, nici măcar o clipă dacă îl raportăm la timpul istoric, s-a trecut la elaborarea primei enciclopedii româneşti în trei volume „la care au colaborat două sute de cărturari din toate provinciile locuite de români", lucrare ce, după spusa lui I. Bolovan, a devansat cu câteva decenii abordarea aceluiaşi subiect de către Academia Română. Tot sub egida ASTREI au fost publicate două volume de „Diplome maramureşene din secolele XIV-XV", opera lui Ioan cavaler de Puşcariu.

Criminalei intenţii de maghiarizare a denumirilor geografice, i-a venit în întâmpinare propunerea lui Vasile Goldiş, directorul Asociaţiunii Naţionale Ardelene, de redactare *a unui dicţionar de toponime geografice româneşti*, dar şi a elaborării unor monografii ale satelor şi comunelor din Transilvania, lucrări de mai mare importanţă decât s-ar crede. Or, toponimele conservă, în afara limbii care nu mai trebuie demonstrată, amintirea unor evenimente şi locuri istorice sau legende. S-a văzut în cazul Pietrei Craivii ce adevăr teribil şi tulburător se ascunde în spatele denumirii aparent oarecare. De n-ar fi fost celebra piatră funerară a lui Tiberius Claudius Maximus de la Grammenni - Macedonia, nu s-ar fi ştiut locul în care s-a sinucis Decebal, Ranisstorum, iar istoricii ar fi continuat să bâjbâie şi să aproximeze. Abia toponimul al cărui sens fusese uitat a dezvăluit că Ranistorum şi Piatra Craivii sunt unul şi acelaşi loc. Memoria colectivă îl păstrase fără să-şi amintească de ce şi ce semnificaţie majoră avea. Sub straturile de pământ şi sub mileniile de uitare trecutul doarme aşteptând să fie trezit la viaţă de un toponim, de vreo inscripţie ignorată, de un amănunt oarecare.

Timpul, în trecerea lui, erodează memoria şi şterge amănuntele legate de evenimente şi locuri, însă esenţialul rămâne. Există în înţelepciunea ebraică o povestire intitulată chiar aşa: *„Ce rămâne după uitare"*. Povestirea circulă în mai multe variante, eu o prefer însă pe cea scurtă, părându-mi-se şi cea mai pilduitoare. Într-o comunitate evreiască, unii zic că din Polonia, dar ea poate fi plasată oriunde, exista din cele mai vechi timpuri o ceremonie specială care se ţinea o dată la 30 de ani. Fiecare rabin îi împărtăşea următorului locul unde se ţinea şi obligaţia în cauză, dar cum memoria individuală mai joacă uneori şi feste, fiecare rabin uita să-i comunice următorului câte ceva legat de ceremonie. La început, comunitatea s-a întrunit într-un anume loc dintr-o pădure, a îndeplinit ritualul şi a cântat un cântec anume. La trecerea următorilor 30 de ani, comunitatea s-a dus în pădure, dar nu-şi mai amintea exact locul. S-au oprit într-o poiană, au îndeplinit ritualul, dar când au trebuit să cânte şi-au dat seamă că uitaseră cuvintele, aşa că doar au îngânat melodia. După trecerea altor 30 de ani, s-au dus în pădure, locul nu şi-l mai aminteau, nici ritmul, nici cuvintele cântecului şi nici melodia. Apoi au uitat şi data ceremoniei, ştiau doar că trebuie să se întâlnească o dată la 30 de ani. Unora, povestirea le poate părea lipsită de sens, dar în realitate este cea mai bună alegorie a ceea ce se numeşte memoria colectivă: se uită tot şi se păstrează doar esenţialul. Câţi din cei ce urcă în luna iulie pe muntele Găina mai ştiu de ce o fac şi care era rostul ascensiunii ritualice de odinioară? Totul a fost dat uitării, mai puţin data şi locul. Tot aşa se petrec lucrurile şi cu toponimele româneşti de a căror importanţă şi-au dat seama în schimb cei de la secţia istorică a ASTREI. Denumiri înecate timp de o mie de ani sub omni-invazivele nume maghiare, toponimele româneşti au continuat să supravieţuiască şi să dezvăluie două mari adevăruri pe care ungurii le contestau violent, străvechea identitate românească a pământului şi a locuitorilor transilvani şi istoria acestora. Dubla iniţiativă, cea a redactării dicţionarului de toponime şi de elaborare a monografiilor satelor şi comunelor româneşti, care i-a aparţinut lui Vasile Goldiş, a pus în mişcare nu doar lingvişti şi istorici, ci şi intelectualitatea satelor, preoţi şi învăţători care au muncit cu entuziasm la culegerea de date şi la redactare. A fost marea calitate a celor de la ASTRA de a fi făcut prin aceste metode arheologice... lingvistică.

Nenorocitul nărav de manipulare a istoriei unui popor cucerit începe cu înlocuirea toponimelor, cu rebotezarea denumirilor geografice, a localităţilor, cu pervertirea semnificaţiei evenimentelor istorice, or în aşa ceva guvernele maghiare au fost experte întotdeauna. Cine ar mai recunoaşte astăzi sub denumirea de Topanfalva vechiul Câmpeni? Sau sub numele de Chernech satul Corna de lângă Roşia Montană. E drept că şi vremelnica stăpânire austriacă a participat din plin la crearea haosului pe care istoricii ASTREI şi-au propus să-l descâlcească. Ce să mai spun de furibunda operaţiune de maghiarizare automată a numelor de familie româneşti după Diktatul de la Viena, prin care Ungaria urmărea legitimizarea în plan internaţional a posesiunii asupra Ardealului, în general, şi a Nord-Vestului Transilvaniei abuziv ocupat după 30 august 1940, în special. Prin vicleana metodă se urmărea aparenta creştere a populaţiei maghiare, care ar fi justificat ocuparea ei atunci, când în realitate, preponderentă era populaţia românească. În „Ardealul, pământ românesc", Milton G. Lehrer scria că în 1930, raportul dintre români şi unguri era de 4 la 1. Lucrătura era peste poate de ticăloasă, iar urmările ei s-au resimţit încă destul timp după eliberarea Transilvaniei. Dar ca să se înţeleagă cu adevărat ce a însemnat acest lucru, mă rezum la un singur caz concret, cel al profesorului meu de desen şi pictură de la Şcoala Medie de Arte Plastice (liceul de arte) din Cluj. Se numea Ioan Mitrea, dar pe mulţi îi auzeam spunându-i Demeter. La un moment dat nici nu mai ştiam cum să mă adresez acestuia, cu Mitrea sau cu Demeter. Mitrea era nume pur românesc, dar Demeter era nume unguresc. Atunci? În „Dicţionarul artiştilor români contemporani", autor Octavian Barbosa (Ed. Meridiane/1976), el figurează cu ambele nume, atâta doar că simţind încurcătura, fie autorul dicţionarului, fie profesorul însuşi a făcut o măruntă corectură prin care Demeter a devenit Demetru, nume cu care îşi semnase chiar o pictură cu care participase la Salonul din 1946. Ce i s-a întâmplat lui li se întâmplase şi altor români din zona ocupată de unguri după 1940. Cum eliberarea Ardealului în 1944 nu a însemnat automat şi înlocuirea administraţiei maghiare, fapt care s-a făcut cu destul de mare întârziere - sub diverse forme oamenii Budapestei au rămas pe loc până în preajma lui 1947 -, probabil din prudenţă, şi-a păstrat numele maghiarizat. Aşa se face că în 1962 era apelat încă cu numele de Demeter. Nu a păţit doar el ăst necaz, sunt încă mulţi români pe care-i recunoaştem greu sub numele maghiare pe care le-au păstrat. Nici lui şi nici altora nu li se poate reproşa nimic, perioada era tulbure, iar sovieticii aveau tot interesul să ţină România în stare de nesiguranţă şi încordare, mai cu seamă că alianţa subterană dintre ruşi/sovietici şi unguri era destul de veche. Ea a funcţionat înainte, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, după el şi funcţionează şi în prezent. Pentru cei dornici să afle amănunte despre acea perioadă, recomand cu toată răspunderea cele două volume semnate de Larry Watts, „Fereşte-mă, Doamne, de prieteni" şi „Cei dintâi vor fi fi cei din urmă", cu referire la relaţiile dintre „ţările prietene" din lagărul socialist şi la soarta României în acest joc.

Nenorocitul nărav de manipulare a istoriei unui popor cucerit începe cu înlocuirea toponimelor, cu rebotezarea denumirilor geografice, a localităţilor, cu pervertirea semnificaţiei evenimentelor istorice, or în aşa ceva guvernele maghiare au fost experte întotdeauna.

Ce se întâmplă însă când astfel de manipulări nu vin din afară, ci din propria ţară? Când falsificările sunt politică de stat şi când toponimele vechi sunt schimbate din considerente politico-ideologice cu altele care n-au nicio legătură nici cu pământul ţării şi nici cu istoria ei? După răsturnarea vechiului regim prin actul de la 23 august 1944, toată ţara a fost întoarsă cu fundu-n sus şi nimic din vechea istorie, cea adevărată, nu a mai fost valabil. În locul lui Constantin C. Giurescu, istoria a fost scrisă de Roler; cei dintâi fii ai neamului, cei care au făptuit Marea Unire au ajuns în puşcării şi de n-ar fi fost ucis de legionari, Iorga ar fi dispărut şi el în vreuna din temniţele comuniste, de la Sighet, Aiud, Gherla, Râmnicu Sărat, în care au fost lichidaţi Gh. Brătianu, Iuliu Maniu, Mircea Vulcănescu, Ion Mihalache şi atâţia alţi intelectuali şi oameni politici de seamă ai României. Abile, noile autorităţi comuniste de la Bucureşti au folosit uciderea cunoscutului istoric şi om politic ca motiv de propagandă, iar pe el l-au transformat în martir. Vechea poveste cu răstălmăcirea istoriei după interesele „învingătorului". Oportuniştii s-au grăbit să rescrie istoria în cheie sovietică şi dacă tot au făcut asta, de ce nu s-ar fi schimbat şi denumirile unor localităţi şi oraşe, cărora să li se dea onoarea de a purta numele unor eroi comunişti sau al unor evenimente memorabile, tot comuniste. Ziua Naţională a fost mutată de la 10 mai la 23 August, URSS era „marele eliberator", „Deşteaptă-te, române" a fost interzis, iar pentru îngânarea lui se făcea puşcărie grea. În schimb, în şcoală, la începutul orelor cântam noul imn al României cu versuri aduse din condei ca să placă partidului, iar la sfârşit cântam imnul URSS. Regele şi exploatatorii duseseră ţara de râpă, cel mai important poet al epocii era A. Toma, iar T. Maiorescu îl nenorocise pe Eminescu; capitalismul era în descompunere, iar Tito devenise „călăul Tito". Cu excepţia a ceea ce venea de la Moscova, nimic nu era bun, până şi gramatica o dasem după teoriile lui Stalin. După 1944, cu toponimele povestea a stat aşa: peste noapte frumosul oraş Eforie a devenit „Vasile Roaită", iar după moartea lui Gh. Gheorghiu-Dej, fostul Oneşti a devenit „Oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej". Alte localităţi s-au numit „1 Mai", „23 August", „7 Noiembrie" şi aşa mai departe. Dar cea mai sinistră şi deocheată schimbare de nume a fost cea a bătrânului Braşov, care după modelul sovietic a fost numit... „Oraşul Stalin". Acordarea odiosului nume al „generalisimului"-călău a fost cel mai dezgustător act de obedienţă şi linguşire la care s-au pretat comuniştii autohtoni. Ba încă, de parcă asta n-ar fi fost de-ajuns, în noul „oraş Stalin" i s-a ridicat Tătucului şi o monumentală statuie în bronz, opera sculptorului oportunist Dorio Lazăr, al cărui nume nu mai spune azi nimic iubitorilor de artă. După moartea „prietenului popoarelor" în 1953, s-a mai domolit entuziasmul „encomiastic", dar, de desmeticit, comuniştii români s-au desmeticit abia după raportul secret al lui Nichita Hrusciov de la Plenara C.C. al P.C.U.S. din 1956. Într-o noapte, locuitorii „Oraşului Stalin" au fost treziţi din somn de bubuiturile puternice şi repetate ale unei explozii. A doua zi, înspre Tâmpa cerul era senin, iar ameninţătoarea statuie a Tătucului dispăruse fără urmă. Oraşul a revenit în scurt timp la vechea denumire: Braşov.

Dorio Lazăr - Statuia lui Stalin de la Braşov

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ „Sindromul Burn Out. Idei şi soluţii” a fost tema unui simpozion, susţinut la Centrul Cultural Piteşti, de psihologul-clinician Camelia Dragomirescu, alături de colaboratorii săi, tinerii psihologi Ioana Durdui şi Alexandru Popa. „Sindromul Burn Out este o epuizare profesională, atât fizică şi mai ales psihică, fiind confundat cu stresul şi depresia. Sindromul Burn Out apare în rândul persoanelor responsabile, cu foarte multe sarcini de serviciu, şi care, interacţionează cu mulţi oameni. Nu este depresie, poate fi gestionat fără tratament şi are drept cauze perfecţionismul şi dependenţa de muncă. În consecinţă, sindromul Burn Out se manifestă prin scăderea performanţelor profesionale, oboseală, anxietate, şi apare chiar şi în rândul elevilor şi studenţilor. Ce soluţii avem pentru rezolvarea situaţiei? Să conştientizăm că avem o problemă, că nu suntem în competiţie cu nimeni şi mai ales să cerem ajutor la psiholog, sau la persoanele de încredere”, au precizat specialiştii.

■ Centrul Cultural Piteşti a demarat proiectul cultural-educativ, sub genericul „Faţă în faţă cu eroii din cărţi”, iniţiat şi coordonat de scriitorul Nicolae Cosmescu, redactorul-şef al revistei literare Cuvântul Argeşean, publicaţie trimestrială a Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeş. Noul proiect îşi propune realizarea unor întâlniri cu o serie de personalităţi, care au devenit personaje din cărţi, discuţii interactive cu acestea, în ideea promovării unor modele în rândul comunităţii. La prima ediţie a fost invitat economistul George Grigorescu, preşedintele Asociaţiei Producătorilor şi Importatorilor de Automobile din România, care este la rându-i, unul dintre eroii cărţilor dedicate motorsportului autohton, semnate de Nicolae Cosmescu: “Cu acceleraţia la planşeu”, „Destine de campioni” şi „Aşa am devenit legende”. Născut la Braşov, cu domiciliul actual la Bucureşti, George Grigorescu a absolvit studiile liceale şi universitare la Paris, a petrecut peste 30 de ani în domeniul auto, a fost pilot de raliuri al Uzinei Dacia, IATSA Piteşti, pilot oficial al Renault Sport şi câştigător al unor multiple titluri la nivel naţional, Maestru al Sportului în Automobilism, profesor de pilotaj sportiv şi copilotaj şi membru în comisia de raliuri a Federaţiei Române de Automobilism.

„Faţă în faţă cu eroii din cărţi”

■ „20.000 de leghe peste mări” a fost tema unei prelegeri, susţinută de jurnalista Aida Vâlceanu, în Sala Ars Nova, de la Centrul Cultural Piteşti. Dezbaterea a avut loc în cadrul Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”, coordonat de scriitoarea şi editorul Mona Vâlceanu, mama invitatei. Născută la Piteşti, stabilită în Franţa, Aida Vâlceanu acoperă mediatic un eveniment, care se doreşte o reluare a Golden Globe Race, o cursă în jurul lumii, cu vapoare mici, fără tehnică modernă, aşa cum a avut loc în urmă cu o jumătate de veac. În demersul său jurnalistic, Aida Vâlceanu a străbătut la rându-i mările şi oceanele lumii, spre a realiza interviuri cu navigatorii rămaşi în cursă. La întâlnirea cu piteştenii , inimoasa jurnalistă a prezentat filmările sale, care au dus-o chiar şi pe insula Tasmania. „Indiferent cât de obosit eşti, trebuie să schimbi pânza, în caz contrar, o laşi pe mai târziu, şi în final, nu mai faci nimic”, este unul dintre sfaturile navigatorilor, transmis mai departe, de Aida Vâlceanu.

■ „Constituţie şi constituţionalism” a fost tema simpozionului, organizat de Centrul Cultural Piteşti, cu ocazia Zilei Constituţiei României. Despre legea fundamentală a statului, adoptată în forma sa actuală acum 27 de ani, a susţinut o prelegere conf.univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Piteşti, membru al redacţiei revistei-document Restituiri Piteşti şi iniţiatorul manifestărilor dedicate Constituţiei, în cadrul Centrului Cultural Piteşti. „Constituţia consfinţeşte supremaţia legii, constituţionalismul democratic reprezintă limitarea puterii discreţionare a statului, prin controlul reciproc al puterilor. Actuala lege fundamentală a României se bucură de o anumită stabilitate, iar Curtea Constituţională este garantul aplicării legii fundamentale. În acest context, Constituţia este un act umanist, prin care norma juridică este adecvată la complexitatea existenţială, având la bază conceptul demnităţii omului”, a precizat magistratul Marius Andreescu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia „Organizaţia Judeţeană Argeş Basarab I” a Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere au organizat la Complexul Casa Cărţii, expoziţia de pictură cu tematică religioasă, sub genericul „Mergând după rază”, eveniment coordonat de col.(r) Ilie Stoica şi col.(r) Ion Catinca. Expoziţia, care a cuprins icoane şi tablouri, ilustrând lăcaşe de cult ortodoxe, a fost realizată de artişti plastici cunoscuţi prin creaţiile lor: Valeriu Stoica, din Bucureşti, Maria Iacob din Bucureşti, Nicolai Nestor, venit din Basarabia şi stabilit la Câmpina, şi Alexandru Mateiaş din Bucureşti. La vernisaj au luat cuvântul preotul Garnizoanei Piteşti, Gheorghe Matei, col.(rtr.) Ion Bratu, artist plastic, profesoara Cornelia Ghinea şi autorii. Evenimentul a continuat cu un recital de colinde şi muzică sacră, oferit de solista de muzică tradiţională Ioana Marin, şi cu un program artistic, susţinut de Corul Vetereanilor „Mihai Viteazul” din Piteşti, coordonat de col.(rtr.) Nicolae Perniu.

■ „Bucurie şi iubire” a fost tema dezbaterii interactive, susţinută de profesoara de limba şi literatura franceză Laura Gabriela Niţescu, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii. Manifestarea s-a înscris în proiectul de dezvoltare personală, sub genericul „Viaţa merge înainte”, iniţiat şi coordonat la Centrul Cultural Piteşti, de poeta Simona Vasilescu. „Ar trebui să ne amintim mai des că merităm să trăim în energia bucuriei şi a iubirii toată viaţa, iar ceea ce ne opreşte este aşteptarea. Iubirea necondiţionată ne împlineşte şi a venit vremea să ne iubim aşa cum suntem, dacă reuşim să ne umplem de bucurie, ne vindecăm! Cum să ne oferim bucurii? Dirijându-ne mintea către experienţe frumoase ale vieţii, pentru că bucuria depinde de voinţa şi inteligenţa fiecăruia”, au subliniat Laura Gabriela Niţescu şi Simona Vasilescu.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, lansarea numărului 4/2018, al revistei-document Restituiri Piteşti, publicaţie trimestrială, editată de instituţie. Redactorul-şef Marin Toma şi conf.univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Piteşti şi membru al redacţiei revistei Restituiri au susţinut prelegeri tematice şi au prezentat conţinutul publicaţiei. De reţinut este faptul că în noul număr al revistei Restituiri sunt publicate prelegerile susţinute în cadrul Simpozionului Naţional „Piteştii şi Marea Unire”, proiect cultural dedicat Centenarului Marii Uniri, derulat cu sprijinul Minsterului Culturii şi Identităţii Naţionale.

■ „Făuritori ai Marii Uniri – Martiri în Închisorile Comuniste”. A fost titlul colocviului, organizat la Casa Cărţii, de Centrul Cultural Piteşti şi Fundaţia Culturală „Memoria” Filiala Argeş. Evenimentul, care a stat sub semnul Centenarului Marii Uniri a fost susţinut de prof.univ.dr.ing. Ilie Popa, preşedintele Fundaţiei Culturale „Memoria” şi a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu, istorici şi pasionaţi de istorie. Cu acest prilej, distinsul invitat a evocat contribuţia la făurirea României Mari, a 14 personalităţi, care au plătit cu ani grei de temniţă comunistă, pentru convingerile lor sociale şi politice: Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Gheorghe I. Brătianu, Alexandru Lapedatu, Ion Pelivan, Daniel Ciugureanu, Sever Bocu, Aurel Vlad, Zenovie Pâclişeanu, Ion Flueraş, Iosif Jumanca, Gheorghe Grigorovici, Ion Răşcanu, Rudolf Brandsch.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, spectacolul de colinde şi piese la pian, sub genericul „Jingle Bells”, dedicat sărbătorilor de iarnă. Manifestarea a fost susţinută de copiii care urmează cursul de engleză şi pian, sub genericul „Engleza pe Portativ”, desfăşurat în cadrul instituţiei, de profesoara Ilzi Sora. În faţa auditoriului format din părinţi şi bunici, talentaţii artişti au interpretat piesele învăţate la orele de curs, fiind aplaudaţi călduros la scenă deschisă. Pentru prestaţia lor, toţi copiii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi daruri dulci, de la Moş Crăciun.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, Serbarea Pomului de Crăciun a copiilor care urmează cursul de iniţiere în pictură, sub genericul „Sensibilitate şi Culoare”, desfăşurat de profesoara Elena Zavulovici, în cadrul instituţiei. Talentaţii micuţi au vernisat o expoziţie tematică şi au susţinut un program artistic, spre încântarea publicului, format din părinţi şi bunici. Pentru prestaţia lor, toţi copiii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi cadouri de la Moş Crăciun.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, un spectacol de folclor, dedicat sărbătorilor de iarnă. Manifestarea a fost susţinută de copiii care urmează cursul de canto popular, coordonat de profesorul Valentin Grigorescu în cadrul instituţiei, precum şi de micuţi de la cursul de dans popular, sub îndrumarea instructoarelor Violeta Dincă şi Rodica Oprican, în cadrul aceleiaşi instituţii. În faţa publicului format din părinţi şi bunici, inimoşii păstrători ai tradiţiilor munteneşti au interpretat colinde, piese de muzică populară, şi s-au prins în hore, primind aplauze călduroase şi încurajări, la scenă deschisă. La final, toţi artiştii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi merinde tradiţionale pentru trăistuţele cu care au venit.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, tradiţionala manifestare a instituţiei, sub genericul „Crăciunul Artelor”. Evenimentul a debutat cu lansarea volumului de versuri, intitulat „Mesaj din cadranul doi”, de Sorin Calea, poet din localitatea Valea Iaşului, de profesie inginer şi director în cadrul Primăriei Valea Iaşului. Manifestarea a continuat cu un mozaic cultural, susţinut de colaboratori ai Centrului Cultural Piteşti: membri ai Uniunii Scriitorilor din România Filiala Piteşti, ai Uniunii Artiştilor Plastici din România Filiala Piteşti, ai Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeş, promotori culturali. Atmosfera a fost animată de colinde şi recitaluri muzicale, susţinute de membri ai Grupului Vocal Zavaidoc şi de Trupa de folk-hop „All The Jezebels”.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, un spectacol de colinde şi muzică folk, susţinut de Grupul Folk P620, de copii şi tineri, care urmează cursul de chitară, sub îndrumarea cantautorului Tiberiu Hărăguş, în cadrul instituţiei. Manifestarea, dedicată sărbătorilor de iarnă a reunit un public format din părinţi, bunici şi alţi iubitori ai muzicii de calitate. Pentru prestaţia lor şi pentru modul în care reprezintă municipalitatea la evenimentele urbei, tinerii artişti au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi o supriză dulce de la Moş Crăciun.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Coregrafie, de la Casa Cărţii, serbarea Pomului de Crăciun, a copiilor care urmează cursul de balet şi gimnastică, sub îndrumarea antrenoarei Nicoleta Andrei, în cadrul instituţiei. Pentru performanţele înregistrate, toate gimnastele au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti, aplauze călduroase de la părinţi şi bunici, încurajări de la Nico, aşa cum îi spun ele inimoasei antrenoare şi cadouri de la Moş Crăciun. În anul 2018, fetiţele de la Olympic Gym Argeş-Piteşti, care se antrenează la Centrul Cultural Piteşti cu Nicoleta Andrei au obţinut premii remarcabile la o serie de competiţii de profil, printre care: Trofeul Balcanic “Femi-Sport” 2018 de la Buzău, Campionatul Naţional de Gimnastică de la Bucureşti, Concursul de Dans Clasic şi Gimanstică „Dance Open” de la Galaţi.

CARMEN ELENA SALUB

Revelionul 2019 la Pitești

Revelionul 2019 la Pitești a fost un eveniment memorabil pentru cei care au ales să petreacă trecerea dintre ani în aer liber. Municipalitatea a organizat cu acest prilej, un spectacol de zile mari, în Piața Primăriei Pitești, acolo unde, într-un cadru feeric, au susținut recitaluri muzicale, cunoscutele interprete de muzică modernă, Alina Eremia și Alexandra Ungureanu. Cu câteva minute înainte de miezul nopții, primarul Cornel Constantin Ionică a adresat un mesaj de suflet tuturor concitadinilor, iar noul an 2019 a fost întâmpinat cu un superb foc de artificii. Magia Revelionului a atras mii de persoane în centrul urbei, animat și împodobit ca într-o veritabilă poveste de iarnă. **(C.E.S.)**

Cine au fost contemporanii...

(urmare din p. 32)

povestea cum trebuie să bei, pe îndelete, apa minerală izvorâtă din acele străfunduri magice. Dar nouă, bieți oamenii normali, ce consumam doi litri de lichide pe zi, ne era o sete de viață și de apă de numai cei aflați lângă talpa iadului o mai pot înțelege. Eu știam că bate câmpii dar îl lăsam să-mi spună tot felul de întâmplări cu oameni de seamă care s-au tratat și s-au făcut bine. Poate c-o fi fost, nu zic nu, la Borsec sau Balta Albă cu Vasile Alecsandri, cu împărăteasa Sissi pe la Herculane dar mie îmi era drag așa cum era: un filosof ce bătea câmpii cu grație. Când vorbea îmi părea deștept foc și-mi era clar că nu era el făcut pentru munca de miner. Poveștile astea ale lui le auzeam lângă robinetul cu apă industrială adusă, prin furtune de mare presiune, de la suprafață, ca să potolească praful rămas după extragerea cărbunelui. Îl trimiteam, din când în când, sus, la lumină, să ne aducă, în bidoanele noastre verzi, apa potabilă care să ne astâmpere setea. Îmi zicea mereu că eu, care eram un om simplu, din popor, și el, ditamai Scriitorul, suntem la fel. Gândim la fel, simțim la fel, mâncăm la fel, iubim la fel, trăim la fel. „Nu cred o iotă din cele ce-mi spui", protestam eu. „Nu crezi?", „Nu, niciodată, eu nu..." „Ar fi bine să crezi și să nu cercetezi: Dacă unul din noi intră singur într-un teleportator și apoi, la destinație, vom ieși doi, care din noi ești tu și care sunt eu?"

Popa nost', fiul Ortacului

Mi-a povestit Tata, Dumnezeu să-l ierte!, că prietenul său, Scriitorul, i-ar fi spus, pe când stăteau de vorbă la vreo mie de metri sub pământ, un secret teribil. Pe vremea aceea, adevărat grăiesc vouă, Mașinile de scris trebuiau înregistrate la Poliție pentru că orice pagină trebuia să fie ușor de recunoscut. Miss Olivetti Lettera nu putea să scrie decât într-un anume fel și lăsa urme personale de neșters. Între Scriitor și miss Olivetti era o dragoste veche dar cu năbădăi. El a renunțat, pentru ea, la domnișoarele Remington, Corona, Royal și Underwood, fete de condiție bună dar fără de noroc. Omul îi încredința gândurile lui cele mai ascunse și ea, ca orice femeie bună de gură, i le făcea publice. (Frumos, nu-i așa? Da, dar încă nu era momentul...) Asta l-a adus pe bărbat la capătul răbdării. Și, ca un făcut, într-un moment de rătăcire, în care frica i s-a insinuat în oase ca zefirul sub aripile lui Ariel, a hotărât s-o ia în brațe pe draga lui Olivetti Lettera și să-i propună ceva indecent: "Ce-ai zice să ne sinucidem împreună?" „Cum așa?" „Simplu: așa precum a făcut-o balerina Irinel pentru poetul Doinaș". Și el a ales o fântână adâncă, la o răscruce de drumuri, și i-a făcut vânt spre ochiul de apă ce sticlea intermitent și viclean. Când a fost rândul lui s-o facă și-a adus aminte că încă nu și-a terminat misiunea pe acest pământ. A plâns cu lacrimi amare și, pentru că n-a putut da timpul înapoi, s-a lăsat pradă deznădejdii. Letera era grea și n-a plutit, diafan, precum Ofelia pe apa sâmbetei. Ea s-a dat direct la fund așa cum a făcut-o, cu sânge rece, Virginia Wolf, femeia aia ce-și umpluse buzunarele cu bolovanii necuratului. Tatăl meu mi-a povestit toate astea ca să-mi pună la încercare tăria credinței. Știam și eu că o credință, doar cât un bob de muștar, ar putea muta și munții din loc. I-am promis Tatei, în mod solemn, că o voi readuce pe Olivetti Letera la lumina soarelui. De aceea mă rog mereu, duminică de duminică, ca Ea să ni se arate, oriunde și oricând, în toată măreția ei de altădată. "Trezește-te, adormito, învie din morți și Domnul va străluci în tine!"

Micșunica Ambrozie, Regina Huilei din Valle Nera

În Valle Nera, noi, fetele de pe Centură ne-am cam retras din afacere. Era o lipsă acută de clienți serioși că am ajuns s-o facem pe-un pachet de țigări și pe-o cafea de la automatul cu Diversitatea Tchibo, aflat în stația autocarelor ce pleacă, de mai multe ori pe zi, spre lumea largă. Între două numere, executate, furios și repede, dincolo de rugii cu mure de pe marginea șoselei, ne hrăneam cu corcodușele galbene și roșii ce ne-au împânzit orașul. Lumea-mi zicea, respectuos, Regina huilei pentru că doar eu aveam sufletul ca fildeșul iar pielea precum abanosul. Eu și fetele mele ne făceam veacul, indiferent de anotimpurile care treceau peste noi (ca niște nouri lungi pe șesuri, vorba unui client de altădată), stând cu fundul pe țevile de termoficare, groase cât cosorul lui Terente de la Muzeul Antipa. Vara, țevile se încingeau ca trecute prin focul iadului dar iarna trebuiau să le încălzim cu vulvele noastre mai fierbinți ca nisipul Saharei. Nici Temoficarea Văii nu mai are, acum, clienții serioși de altă dată. Prin țevile magistralei lor supradimensionate se plimbă-n voie curenții de aer și zboară, ca nebunele, Vâlvele băii. După închiderea minelor, am intrat în șomaj tehnic și-n lipsă de altceva mai bun, ne-au retras prin diverse capitole din Mitologia locului...

Arthuro Tomato, poetul cu mâinile veșnic murdare

Stăteam în blocul scund cu o papetărie la parter și scriam, întotdeauna, cu mâinile murdare. Au rezultat niște pagini romantice cu iubiri neconsumate, cu mesteceni albi ce-și făceau veacul la umbra femeilor din flora spontană, cu fecioare despletite combinate, de peștii de pe centură, cu câțiva eroi timizi, fără porniri erotice nesăbuite (ci doar suav închipuite...)/ Nimeni, niciodată, nu m-a văzut spălându-mă pe mâini. Nici când intram în casă, nici când mergeam la masă, nici când ieșeam de la „Femei" (în cazul că era ocupat la „Bărbați", bancul preferat al ălora care mă credeau neprihănit...), nici când rămâneam, singur-singurel, față-n față, cu săpunul Camel. Îl păcăleam de fiecare dată. Pe când eram mic, atât de mic c-aș fi putut face baie-ntr-un ibric, Mama mi-a spus povestea veche cu Pilat din Pont care s-a spălat, o singură dată, pe mâini și că de atunci încoace, până-n zilele noastre, toată lumea-l pune la zid. Eu, poetul Arthuro Tomato, n-am vrut, nici în ruptul capului, să am parte de tragica soartă a acelui om care a crezut c-a făcut ce-a făcut cu mâinile curate.

Octavia Buluțiu, o casnică din Carbon City

Eram surdă pentru că, pe vremea mea, nu prea se găseau aparate auditive performante. Nu auzeam, e drept, dar asta nu înseamna că nu vedeam ceea ce știa toată mina din Carbon City. Bărbatul meu, Mircea, era ditamai contabilul-șef și avea o groază de subalterne. Știu că pe una dintre ele a pus ochii lui mari și verzi, cât grădina noastră de zarzavat, dar am crezut că e vorba de-o aventură, cum au fost toate celelalte. M-am înșelat amarnic. Omul meu nu mai era cel pe care l-am cunoscut pe când eram tânără, frumoasă și auzeam perfect. Fiul meu, Ghițișor, avea prostul obicei ca, la masa de prânz, să tragă niște pârțuri groaznice. Cu toate că mă feream ca dracul de tămâie să le fac, cât mai des posibil, fasole cu ciolan, rezultatul final era același. Credea, dragul de el, că nu-l aud dar mirosul pârțurilor lui împuțea totul în jur, de la strada Rândunicii până-n cartierul Vulturului, de la apa Jiului până-n vârful Parângului. Pentru că ne știa o lume întreagă (care a început să cam strâmbe din nas...), am hotărât să ne mutăm la Arad. Acolo mi-am găsit sfârșitul dar, fatalitate!, blestemul pământului m-a urmărit și după moarte. De ce, Doamne, de ce?, pe mormântul meu crește, în neștire, doar "Iarba surzilor" iar pe cel al Amantei lui înflorește, mereu, "Împărăteasa"...

Epilog

"Ai imitat o seamă de oameni vii. Nu ți-e teamă de represalii?", a fost întrebat un comic care se ocupa cu acest lucru în show-uri americane televizate. „Nu. Mă bazez pe faptul că cei în cauză nu o să afle niciodată...", a răspuns respectivul. Și eu cred la fel...

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că ***Argeș*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu pictură murală maramureșeană.
(**ANCA POP-BRATU** - ***Pictura murală maramureșeană***, Editura *Meridiane*, București, 1982)

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

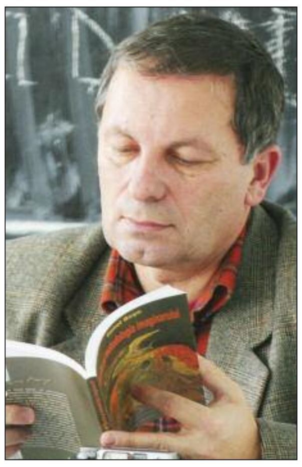
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilier editorial:
NICOLAE OPREA
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Mihai Barbu

Am fost fata unui maistru minier din Valle Nera și am ajuns o studentă strălucită la Conservatorul Regal de Artă Dramatică din Capitală. M-am pregătit mult ca s-o pot întâlni, la momentul hărăzit pe Doruleț din „Visul unei nopți de vară”. Am jucat-o pe această domnișoară în primul film sonor românesc, făcut imediat după ultimul război, de un regizor cu prenume franțuzesc. Am presimțit că n-o s-o duc mult pe acest pământ, așa că m-am hotărât să joc, în ultimii mei ani, doar pentru ai noștri, oamenii din Carbon City.

reportaj

O întrebare firească străbate veacul:

Cine au fost contemporanii Marelui Scriitor transilvan?

(*„În viitor, toată lumea va fi celebră preț de un sfert de oră!”/ Andy Warhol*)

Anul acesta, prin vară, românii vor sărbătorii centenarul nașterii unui mare scriitor. A văzut lumina zilei într-o Colonie muncitorească polietnică, într-o Vale numită, de cei mai pesimiști dintre noi, și a Plângerii. Din cauză că acolo erau cărbuni din belșug, străinii au botezat-o Valle Nera sau Carbon City. E un loc care începe cu un cimitir și care se termină cu un alt cimitir. Dacă Sinaia a fost văzută de Caragiale aidoma unui stomac, Valea noastră era un organism viu care începea cu viața de după moarte. Am intrat pe poarta primului cimitir (în cel de-al doilea sunt doar morți proaspeți), am dat deoparte colbul de pe pietrele tombale, am descifrat litere și cifre (unele arabe, altele romane) și am încercat să înțeleg existența celor ce se aflau dincolo de pietre. „Trecutul e o țară străină, acolo lucrurile se fac altfel”, ne-a avertizat L.P. Hartley. Pe de altă parte, Rilke zice că trebuie să te lași purtat de viață. „Credeți-mă, viața are întotdeauna dreptate!”

Nikos Carandino, critic dramatic

Am fost prietenul cel mai bun al Marelui Scriitor din Carbon City. Eu eram cel care scria primul despre piesele sale și încercam să dau tonul unui cor de laude. Odată, un grec mult mai faimos decât mine a auzit, în Creta, o vorbă a lui Hristos. Ea i s-a întipărit atât de bine în minte că, de-atunci încoace, nu i-a mai ieșit din cap: „vinde tot ce ai (și tot ce n-ai) și-ți cumpără mărgăritarul cel mare”. O să mă întrebați care o fi ăla? “Mântuirea sufletului, ăsta-i mărgăritarul cel mare!” De câte ori nu strălucea el, în bezna în care ne-au scufundat alții, acolo, în străfundul minților noastre aidoma unei lacrimi uriașe? Am condus, în două rânduri, și ca tânăr rebel și ca un înțelept fără iluzii, “Dreptatea”. Am încercat s-o-mpart echitabil ca s-ajungă la toată lumea. Iluzii deșarte. Suportați o confidență care să rămână-ntre noi? N-am înțeles nici azi, cum n-am înțeles nici ieri, de ce prietenul meu, ditamai Scriitorul Ținutului, care era mai mic decât mine cu vreo 20 de ani, mi-a încredințat mie, spre păstrare, toate scrierile sale subversive. Ce credea dânsul? Că Poliția politică îl urmărește doar pe el? E drept c-am trăit mai mult decât el, c-am prins și câțiva ani de democrație originală, dar n-am făcut mare brânză pentru gloria sa postumă. Mie mi-au plăcut, ca oricărui grec, artistele tinere și cât de cât talentate. De multe ori m-a întrebat Marele Scriitor ce vreau să ***fuck***, la vârsta mea relativ înaintată, când mă surprindea la braț cu viitoarele stele ale scenei și ecranului românesc. „Să le compromit!”, îi răspundeam eu, cinic și invariabil, iar el râdea fericit. Nu cred c-ar fi suportat adevărul pe care vi-l dezvălui, acum, de dincolo de nori: ele au fost singurele mele mărgăritarele terestre. În rest, m-am mulțumit dac-am avut pe masă o pâine, brânză de capră și măsline negre-n saramură. Iar pe marea cea albastră, o albă geamandură...

Minerul Alexis Zorba, grecul cu fața lui Panait Istrati

Deși am bătut Europa-n lung și lat, eu, Alexis Zorba, n-am călcat niciodată în Ținutul stăbătut de Rhabon River. Deși, o știe o lume întreagă, am fost un miner grozav: mă pricepeam la metale, descopeream filoane, deschideam galerii, coboram în puțuri și nu-mi era frică de bezna adâncurilor. Am ajuns chiar șef peste o echipă de ortaci. Nu eram eu chipeș dar muierile mă plăceau așa cum am fost. Madame Hortance poate depune mărturie. Prin patul ei au trecut generații de greci dar, cu toate astea, pe mine m-a iubit cel mai mult. Prietenul meu, Kazantzakis, a scris, negru pe alb, că fața-mi era plină de zbârcituri, brăzdată, ciupită, roasă parcă de ploaie și de vânt. Și că ea semăna cu fața chinuită a unuia dintre ai voștri, unul de-i ziceați Panait Istrati. Mie mi se spunea „Telegraf”, în bătaie de joc, sau „Alune Americane” sau „Mana Viței”, fin'că pe un mă duc mă fac praf și pulbere. Mai am și alte porecle, dar vi le spun altădată. Trebuia să vin la voi cu Istrati, pe la începutul secolului trecut, și să cobor în adâncurile din Wolf City să văd de ce-au fost împușcați atunci o groază de ortaci. N-a fost să fie. Tocmai atunci, patronul meu, a închiriat, în Creta, un delușor de lignit, și-a angajat muncitori, le-a cumpărat cazmale, lopeți, lămpi cu acetilenă, coșuri, cărucioare, a deschis galerii și m-a vârât înăuntru. Dar, ca să fiu sincer, aș fi lăsat totul baltă dacă ar mai fi trăit Măria lui Hoffman sau măcar Tanti Elvira... Ascultați-mă pe mine, prieteni, viața-i leit precum era coana Bubulina. Hodorogită, putoarea asta necredincioasă își cunoaștea meseria așa de bine, că-ți lua mințile pe loc. Dacă închideai ochii puteai crede că te strânge-n brațe nu o babă ci chiar o fetișcană de douăzeci de ani. Iar eu i-am închis de mai multe ori...

Măria lui Hofmann, femeia tuturor băieșilor

Am rămas în memoria locurilor ăstora doar prin faptul că, la o petrecere dată în cinstea fruntașilor în producție, am făcut-o lată. După ce s-a terminat partea oficială, după discursuri, flori, strângeri de mână, îmbrățișări și pupături, un grup de oameni ai muncii s-au retras la cârciuma lui Moacă pentru a trage un chef pe cinste. Eram între prieteni vechi iar eu, de-a lungul vremii, i-am satisfăcut pe toți. N-am ținut, niciodată, seama ce funcție aveau clienții mei tradiționali. Pentru mine toți erau niște bărbați. Desigur, nu toți erau egali în fața mea. Pentru că, la judecata mea de apoi, unii erau mai mult iar alții - mai puțin dotați. Să știți de la mine că pulele sunt ca fulgii de nea. Nu-s doi la fel, nu-s două la fel... După ce minerii au golit toată pivnița lui Moacă, un ortac mai hârtru a propus să trecem și la jocuri de societate. Au pus pariu între ei, pe primele pe care tocmai le luaseră de la sindicat și de la partid, că eu nu voi putea să-mi introduc în vagin o sticlă de bere marca Katzegana. Era, oameni buni, onoarea mea în joc. Gâtul sticlei a intrat ușor dar restul... Am cerut să-mi dea voie s-o schimb cu o sticlă de ulei, că ar fi alunecat mult mai ușor, era fix de aceeași dimensiune. Nu mi-au dat voie. Ei voiau s-o fac, neaparat, cu sticla-simbol a tuturor petrecerilor în aer liber a minerilor de la Tresors' Cave. „Bine, prieteni ai mei, dar vaginul meu nu e, încă, atât cât e peștera voastră”, i-am implorat eu. Nu m-au ascultat. Am închis ochii și am împins fundul sticlei așa cum făceam în subteran cu vagoneții pe care-i scoteam, noapte de noapte, la lumină. Și am reușit. Apoi un agent imperialist, infiltrat printre noi, a vrut s-o fac și c-o sticlă de „Jack Daniels”, pe care zice c-a procurat-o de doctorul internist din comuna noastră. L-am refuzat cu o justificată mândrie proletară. Dar amănuntul ăsta, mare cât istoria noastră comunistă, lumea l-a uitat cu desăvâșire...

Ana Colda, actrița cu aripi subînțelese

Am fost fata unui maistru minier din Valle Nera și am ajuns o studentă strălucită la Conservatorul Regal de Artă Dramatică din Capitală. M-am pregătit mult ca s-o pot întâlni, la momentul hărăzit pe Doruleț din „Visul unei nopți de vară”. Am jucat-o pe această domnișoară în primul film sonor românesc, făcut imediat după ultimul război, de un regizor cu prenume franțuzesc. Am presimțit că n-o s-o duc mult pe acest pământ, așa că m-am hotărât să joc, în ultimii mei ani, doar pentru ai noștri, oamenii din Carbon City. De măritat, m-am măritat de mai multe ori dar am făcut-o doar pe scândura scenei. M-am bucurat când în micul cimitir din Baia, preotul paroh, care-mi cunoștea bine familia, a zis că eu eram convinsă că arta are aripi. Dar, bietul de el, luat de elocința predicii, n-a observat cât de greu le-a fost gropașilor să mi le ascundă de văzul întristatei și cernitei adunări. Atunci mi-am dat seama că noi cei din Carbon City nu suntem la fel ca cei din Macondo. Acolo, pentru un înger rătăcit pe pământ, au venit curioși tocmai din Martinica. La noi, în teatrul poporului, nu se prea înghesuia lumea. Se mulțumeau, de cele mai multe ori, cu lumea lor subpământeană... Acolo, în Caraibe, a mai venit și un circ ambulant, cu un acrobat zburător, care a trecut ca vântul, de câteva ori, bâzâind pe deasupra mulțimii, dar nimeni nu l-a luat în seamă pentru că aripile lui nu erau de înger ci de liliac sideral. Ați observat, prieteni, că Îngerul e singurul care nu participă la propria sa înmormântare?

Horst Kragel, un strașnic băutor de bere de la „Tri păduchi”

Când ieșeam la lumină mă opream, în drum spre casă, la primul birt pe care-l întâlneam în cale. În Vale, era plin de cârciumi proletare dar eu o alegeam mereu pe aia căreia-i ziceam „Tri păduchi” că dădeau pe datorie. Ne era sete și voiam să ne spălăm gâtlejurile de praful de cărbune. Berile le dădeam pe gât una după alta. Nu aveam multe alegeri de făcut. Monopol, crampampuli, spriț vânătoresc, mastică și berea la halbă. Într-o seară nu știu ce mi-a venit că am făcut o comparație care, mi-a părut mie, c-ar avea o anumită poezie. „Berea noastră are o spumă de parcă-i laptele vacilor de la ferma lui Truman!” Am aflat târziu că la „Tri păduchi” și zidurile aveau urechi. A doua zi, înainte de a intra în șut, m-au așteptat doi tipi îmbrăcați în scurte de piele neagră. M-au luat cu ei și m-au întrebat de ce fac propagandă imperialistă. „Ce legături ai, mă, banditule, cu Truman și cu vacile lui?” N-am putut, oare, să zic că spuma berii Katzegana e mult superioară laptelui de la ferma lui Truman? Atunci aș fi făcut propagandă industriei noastre naționale și nu văcarilor de peste Ocean, (A propos, mai puteam adăuga: „Imperialiști americani, cădea-v-ar vaca-n ocean!” și aș fi ieșit basma curată din această groaznică încurcătură.) M-au condamnat la șapte ani de pușcărie și m-au trimis la Canal. După trei ani a venit la noi, în baracă, un vechi prieten din Colonia noastră proletară din Carbon City. Era ca vai de capul lui, era numai piele și os. Mi-a zis că el a ajuns mare Filosof & Scriitor dar că nu-și poate face norma la cărat pământul dintr-o parte într-alta. Eu, robul lui Dumnezeu, am cărat o groază de roabe în locul lui. Seara cădeam mort de oboseală dar noaptea... Noaptea visam că hoinăream pe marile bulevarde, că poposeam pe un aeroport franțuzesc, la Orly, și căscam gura cum avioanele decolau spre toate zările și spre toate țările. (Fredonam, ca-ntr-un vis, alături de Gilbert Becaud „Je m'en vais, dimanche, a Orly...”) Nopțile visam cu ochii închiși, ziua o făceam cu ochii deschiși. Scriitorul nu-și explica de ce el, un marxist de mare perspectivă, care știa franțuzește, care visa să vadă, într-o bună zi, cu ochii lui, cum arată o catedrală la ea acasă nu avea parte de aceleași vise. „Pentru că nu ești racordat la Canal plus”, i-am zis eu anticipând Viitorul...

Arghir Spârlea, Ortacul Scriitorului

Îmi vorbea mereu, acolo jos, în fundul pământului, de apele minerale de la Karlovy Vary, de la Baden Baden, Evian, Kaiser Terme, Laguna Albastră, Terme di Saturnia, Pamukale, Spa, Bath, Bagno Vignoni și Vichy deși, sunt sigur, că n-a trecut niciodată pe acolo. Îmi

(continuare în p. 31)